

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Katedra veřejné a sociální politiky

Diplomová práce

2022

Mgr. Daria Korobkova

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Katedra veřejné a sociální politiky

**Stigmatizace žen vystavených násilí v ruské
společnosti jako sociální problém**

Diplomová práce

Autor práce: Mgr. Daria Korobkova

Studijní program: Sociologie (N6703)

Vedoucí práce: Mgr. Ing. Olga Angelovská, Ph.D.

Rok obhajoby: 2022

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 1. srpna 2022

Mgr. Daria Korobkova

Bibliografický záznam

KOROBKOVA, Daria. *Stigmatizace žen vystavených násilí v ruské společnosti jako sociální problém*. Praha, 2022. 141 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií, Katedra veřejné a sociální politiky. Vedoucí diplomové práce Mgr. Ing. Olga Angelovská, Ph.D.

Rozsah práce: 154 798 znaků.

Abstrakt

Předkládaná práce se zabývá otázkou stigmatizace žen vystavených násilí v ruské společnosti, zkoumá především násilí na ženách jako destruktivní jev s odlišnými charakteristikami jeho vnímání v procesu společenského vývoje, a stigmatizaci žen vystavených násilí jako sociální fenomén. V rámci práce byl proveden sociologický průzkum, kterého se zúčastnilo 800 000 žen z celého Ruska. Realizovaný průzkum formou dotazníkového šetření testuje stanovené hypotézy vycházející ze statistik, a také zjišťuje nové údaje ke zkoumané problematice. Hlavním cílem předkládané diplomové práce je analýza a interpretace výsledku sociologického výzkumu a zodpovězení na hlavní výzkumnou otázku, tedy zda je stigmatizace žen vystavených násilí v Rusku je skutečné procesem sociální stigmatizace, nýbrž victimblamingem.

Klíčová slova

Násilí na ženách, stigmatizace, victimblaming, odsouzení, domácí násilí, sexuální obtěžování, znásilnění.

Abstract

The thesis deals with the issue of stigmatization of women exposed to violence in Russian society, it mainly examines violence against women as a destructive phenomenon with different characteristics of its perception in the process of social development, and the stigmatization of women exposed to violence as a social phenomenon. As part of the work, a sociological survey was conducted in which 800,000 women from all over Russia participated. The research carried out in the form of a questionnaire tests established hypotheses based on statistics, and also discovers new data on the issue. The main goal of the thesis is the analysis and interpretation of the results of sociological research and the answer to the main research question, i.e. whether the stigmatization of women exposed to violence in Russia is a real process of social stigmatization, but victim-blaming.

Keywords

Violence against women, stigmatization, victimblaming, conviction, domestic violence, sexual harassment, rape.

Title

Stigmatization of Women Exposed to Violence in Russian Society As a Social Problem

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat Mgr. Ing. Olze Angelovské, Ph.D. za její vstřícnost, odborné a poctivé vedení, a možnost využití vlastního potenciálu. Mé poděkování rovněž patří pracovníkům krizových center na podporu žen vystavených násilí za zprostředkování dotazníku a jiné odborné rady k tématu. Můj velký dík patří také kamarádům, kteří mi poskytli pomoc při technickém zpracování výsledků sociologického průzkumu. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat své rodině za neocenitelnou podporu v průběhu zpracování předkládané práce.

OBSAH

ÚVOD.....	12
SLOVNÍK ZÁKLADNÍCH TERMINOLOGICKÝCH POJMŮ PRÁCE	16
SEZNAM ZKRATEK.....	19
KAPITOLA 1: PŘEHLED VÝVOJE A SOUČASNÉHO STAVU POZNÁNÍ ZKOUMANÉHO TÉMATU.....	20
KAPITOLA 2: TEORICKÝ ZÁKLAD VÝZKUMU.....	25
2.1 Stigmatizace jako forma projevu sociálního nálepkování.....	25
2.2 Podpůrná teoretická východiska.....	30
2.2.1 Víra ve spravedlivý svět.....	30
2.2.2 Genderové násilí a rysy jeho reprezentace v médiích	34
KAPITOLA 3: NÁSILÍ NA ŽENÁCH V RUSKU JAKO SOCÁLNÍ PROBLÉM.....	39
3.1 Ruské reálie: kultura násilí?	39
3.2. Krátký exkurz do problematiky domácího násilí v Rusku	42
3.2.1 Ruská státní politika v oblasti prevence násilí na ženách.....	42
3.2.2 Statistiky v oblasti domácího násilí	43
3.3 Legislativa v oblasti domácího násilí	49
KAPITOLA 4: STIGMATIZACE ŽEN V RUSKÉ SPOLEČNOSTI JAKO SOCIÁLNÍ FENOMÉN	54
4.1 Typy stigmatizace žen v Rusku	54
4.2 Victimblaming vůči obětem násilí v ruské společnosti.....	57
KAPITOLA 5: EMPIRICKÁ ČÁST: DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ A STATISTICKÉ TESTOVÁNÍ HYPOTÉZ.....	61
5.1 Organizace výzkumu, výzkumné metody a techniky.....	61
5.2 Cíle výzkumu a hypotézy.....	63
5.3 Struktura dotazníku	64
5.4 Statistické testování hypotéz	66

5.4.1 Stanovení nulové a nenulové hypotézy	66
5.4.2 Skript k ověření hypotéz	68
5.5 Výpočty	70
5.5.1 Testování hypotézy 1	70
5.5.2 Testování hypotézy 2	72
5.5.3 Testování hypotézy 3	75
5.5.4 Testování hypotézy 4	78
5.5.5 Testování hypotézy 5	80
5.6 Analýza výsledků výzkumu	83
5.6.1 Analýza výsledků výzkumu: sekce G – soubor otázek ke třídění respondentek	83
5.6.2 Analýza výsledků výzkumu: sekce H – odsouzení	88
5.6.3 Analýza výsledků výzkumu: sekce I – stigmatizace	94
5.7 Výsledky statistické analýzy výsledků výzkumu a diskuze k dalšímu výzkumu	97
ZÁVĚR	99
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	102
PŘÍLOHY	112
Příloha 1: Dotazník	112
Příloha 2: Odpovědi na otázky k sekcím A-H dotazníku	132
Příloha 3: Odpovědi na otázky k sekci I dotazníku	141

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Počet obětí domácího násilí, 2012–2018.....	45
Graf 2: Fyzické násilí ze strany partnerů obou pohlaví, 2012–2018.....	46
Graf 3: Proti komu se bránili odsouzení za nepřiměřenou sebeobranu.....	47
Graf 4: Obracela jste se na policii?.....	83
Graf 5: Řešila policie Váš případ?.....	84
Graf 6: Obracela jste se na odborníky pro kvalifikovanou psychologickou pomoc poté, co jste byla vystavena násilí?.....	85
Graf 7: Přiznala jste se někomu, že jste byla vystavena násilí?.....	85
Graf 8: Proč jste se nikomu nepřiznala, že jste byla vystavena násilí?.....	86
Graf 9: Setkala jste se s odsouzením poté, co jste byla vystavena násilí? – náhled 1.....	87
Graf 10: Setkala jste se s odsouzením poté, co jste byla vystavena násilí? – náhled 2.....	88
Graf 11: Byla jste odsouzena za to, že jste během činu byla pod vlivem alkoholu? (otázka pro všechny).....	89
Graf 12: Byla jste odsouzena za to, že jste během činu byla pod vlivem alkoholu? (otázka pouze pro znásilněné ženy).....	89
Graf 13: Byla jste odsouzena za to, že jste během činu byla nevhodně oblečena (krátké, vyzývavé oblečení)? (otázka pouze pro znásilněné ženy).....	90
Graf 14: Byla jste odsouzena za to, že jste čin vyprovokovala svým chováním? (otázka pouze pro ženy vystavené domácímu násilí).....	91
Graf 15: Byla jste odsouzena za to, že jste čin vyprovokovala svým vulgárním chováním a vyzývala jste k pohlavnímu styku? (otázka pouze pro znásilněné ženy).....	91
Graf 16: Byla jste odsouzena za to, že jste čin vyprovokovala tím, že jste byla sama? (otázka pouze pro znásilněné ženy).....	92
Graf 17: Byla jste odsouzena za to, že jste čin vyprovokovala tím, že jste to sama dovolila? (otázka pro všechny).....	93
Graf 18: Byla jste odsouzena za to, že jste čin vyprovokovala tím, že jste to sama dovolila? (otázka pouze pro ženy vystavené domácímu násilí).....	93

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Struktura dotazníku	65
Tabulka 2: Výsledky dotazníkového šetření: sekce I – stigmatizace	94

ÚVOD

V Rusku nabyl problém domácího násilí zvláštního významu v posledních třiceti letech, jež se vyznačují radikálními sociálně-politickými a ekonomickými proměnami. Úplná změna ideového a motivačního směrů, tedy přesvědčení, hodnot, motivací, nadějí a postojů společnosti, předurčila změny ve vnímání modelů konfliktního chování v rodině. V důsledku těchto proměn je i navzdory vágní interpretaci fenoménu násilí na ženách v Rusku jasný obecný sklon k nárůstu komplexního odsuzování jakéhokoli násilného projevu.

Změna vnímání domácího násilí v rámci rozvoje společnosti souvisí s určitým rizikem přílišného zjednodušování a univerzalizace tohoto fenoménu. Domácí násilí a znásilnění nejsou jevy, jež jsou stejně neodmyslitelné pro všechna kulturní prostředí a sankcionované každou kulturou a společností, takže by měla být uznána existence velkého množství společenských a sociálních kontextů, které je definují.

Vědecké hledání odpovědí na otázku, *jak vzniká sociální fenomén domácího násilí a jakou roli hraje ve společenských procesech v Rusku*, umožní zvládat následky projevů násilí na ženách, tedy předvídat jeho dopad na společenský vývoj a postavení žen ve společnosti. Pochopením násilí na ženách se v konečném důsledku dostáváme k možnosti pochopit ruskou společnost nikoli jako statický systém, ale jako proces s neustále se měnícím souborem sociálních charakteristik.

Ruské ženy se setkávají nejenom s násilím, ale také s odsouzením a se stigmatizací poté, co byly násilí vystaveny. Sociální stigmatizace je do značné míry spontánní proces, ale její vývoj se uskutečňuje v rámci určitých sociokulturních vzorců. Znalost těchto zákonitostí umožňuje předvídat možné důsledky daného jevu, zabránit jejich vzniku a neutralizovat negativní dopad jevu na členy sociálních komunit. Vzhledem k nerozvinutosti problému a nedocenění jeho významu pro utváření mezilidských vztahů ve společnosti však není stigmatizace žen vystavených násilí brána jako samostatný objekt vědeckého a sociálního výzkumu.

Tato okolnost, jejíž existence má závažný dopad na procesy rozvoje osobnosti v sociálních komunitách, předurčila volbu tématu diplomové práce.

Předmětem studia v rámci předkládané práce je (1) násilí na ženách jako destruktivní jev s odlišnými charakteristikami jeho vnímání v procesu společenského vývoje, (2) stigmatizace žen vystavených násilí jako sociální fenomén.

Výzkumnou otázkou práce je, zda odsouzení žen vystavených násilí v Rusku je skutečně procesem sociální stigmatizace, anebo victimblamingem. Jiné výzkumné a doplňkové otázky mohou být stanoveny během zpracování práce.

Cíle této diplomové práce jsou následující: (1) definovat typy stigmatizace žen vystavených násilí v oficiálním diskurzu, (2) provést průzkum o stigmatizaci žen vystavených násilí a interpretovat jeho výsledky.

Při sestavování předběžného plánu práce bylo hlavním cílem práce identifikovat nedostatky politiky ochrany žen vystavených násilí a zmapovat možné nástroje, které by tato politika mohla použít. Nicméně poté, co autorka obdržela 800 000 odpovědí na dotazník, se rozhodla, že se vydá jiným směrem a zaměří se především na analýzu dotazníkového šetření a jeho výsledků. **Hlavním cílem** předkládané diplomové práce je analýza a interpretace výsledků sociologického výzkumu provedeného autorkou práce a zodpovězení hlavní výzkumné otázky, tedy zda je stigmatizace žen vystavených násilí v Rusku skutečně procesem sociální stigmatizace, nebo victimblamingem.

Dotazníkové šetření, které autorka představí v empirické části práce, se zaměřuje (1) na výzkum skutečné míry násilí, kterému jsou ženy vystaveny, (2) na výzkum četnosti odsuzujících a stigmatizujících zkušeností žen vystavených násilí. Jedna z částí dotazníku se obrací k teorii stigmatizace z pera Ervinga Goffmana, který v roce 1963 představil veřejnosti charakteristické rysy stigmatizace.

Teoretický základ diplomové práce vychází z koncepcí existujících ve vědě. Mimo jiné se práce opírá o současný legislativní systém Ruska, mezinárodní právní akty a výsledky získané v empirické studii. Komplexní rozbor problematiky násilí na ženách předurčil potřebu prostudovat literaturu z oblasti kriminologie, psychologie, viktimologie a trestního práva hmotného a procesního.

Práce se opírá o širokou škálu cizojazyčných zdrojů, především v ruském a anglickém jazyce. Legislativním základem diplomové práce je současná ruská legislativa, včetně

návrhu zákona „O prevenci domácího násilí v Ruské federaci“, mezinárodněprávní dokumenty (úmluvy, deklarace, pakty). Empirickým základem diplomové práce jsou:

- 1) statistické údaje Ministerstva vnitra Ruské federace o stavu kriminality v rodině a domácnosti za roky 2012–2018;
- 2) materiály krizových center a dobrovolníků pracujících s oběťmi domácího násilí,
- 3) mediální výstupy,
- 4) studie ruských badatelů,
- 5) výsledky vlastního průzkumu autorky provedeného na území celé Ruské federace.

Nedostatek oficiálních statistik o domácím násilí znemožňuje plné využití metody statistického výzkumu založeného na analýze sekundárních zdrojů informací. Proto byla v rámci této práce provedena vlastní výzkumná studie, respektive dotazníkové šetření. Při zpracování diplomové práce byly využity osobní zkušenosti autorky z dobrovolnické činnosti v krizovém centru pro ženy v Ufě.

Vědecká aktuálnost předkládané práce spočívá v provedení dotazníkového šetření, které zmapuje nejen míru násilí, ale i odsuzování a stigmatizaci žen po zkušenostech s násilím. Studie dále uvádí rozdělení podle typu prožívaného násilí. Aktuální je také přístup k charakterizaci násilí na ženách a jejich následné stigmatizace, který zahrnuje genderové aspekty existující v ruské společnosti. Práce využívá interdisciplinární, integrovaný přístup k analýze násilí na ženách a jejich následné stigmatizaci jako společenského a sociálního problému.

Předkládaná práce sestává z pěti kapitol. První z nich zkoumá přehled vývoje a současného stavu poznání zkoumaného tématu. Druhá kapitola je věnována teoretickému základu práce, především teorii stigmatizace, a dále také podpůrným teoretickým východiskům, mezi něž autorka práce zařadila víru ve spravedlivý svět a genderově podmíněné násilí. Třetí kapitola zkoumá násilí na ženách v Rusku, především se zaměřuje na domácí násilí, jelikož většina respondentek zažívala právě tento typ násilí, a nahlíží rovněž na legislativu v oblasti domácího násilí. Čtvrtá kapitola popisuje stigmatizaci žen v Rusku a následně se zabývá otázkou victimblamingu. Pátá kapitola se věnuje empirické studii, tedy dotazníkovému šetření, a testování předem stanovených hypotéz. V rámci dané kapitoly se ověřují hypotézy, a také se získávají

nové a další údaje ke zkoumané problematice. Závěr sumarizuje zjištěné poznatky, odpovídá na základní výzkumnou otázku práce a analyzuje možnosti dalšího využití údajů zjištěných během dotazníkového šetření.

SLOVNÍK ZÁKLADNÍCH TERMINOLOGICKÝCH POJMŮ PRÁCE

Pojem	Definice
Cleavages	<p>Historicky určená sociální nebo kulturní linie, která rozděluje obyvatele společnosti do skupin s odlišnými politickými zájmy, což vede k politickému konfliktu mezi těmito skupinami.</p> <p>Sociální nebo kulturní rozpory se tak stanou politickými rozpory, jakmile se jako takové zpolitizují. Teorie štěpení v souladu s tím tvrdí, že politické konflikty převážně určují stranický systém země i individuální volební chování občanů a rozdělují je do volebních bloků.</p>
Domácí násilí	<p>Násilí nebo špatné zacházení ze strany jedné osoby vůči druhé osobě v domácnosti, například v manželství nebo v partnerském soužití. Může také zahrnovat násilí na dětech, rodičích nebo seniorech.</p> <p>Může mít podobu fyzického, verbálního, náboženského, reprodukčního, psychického, ekonomického a sexuálního zneužívání a nátlaku, jež se mohou pohybovat od jemných forem až po manželské znásilnění a fyzické zneužívání, například dušení, bití, mrzačení ženských pohlavních orgánů, polévání koncentrovanou kyselinou, což může mít za následek znetvoření nebo smrt. Mezi domácí násilí mimo jiné patří ukamenování, upálení nevěst, vraždy ze cti a kvůli nedostatečnému věnu.</p>
Gaslighting	Úmyslné zkreslování faktů, které matou oběť a nutí ji věřit v to, že s ní není něco v pořádku.
Labelling	Neboli také nálepkování, sociologický pojem označující připisování negativních či pozitivních vlastností lidem.

Racketeering	Systematické vydírání, obvykle ve formě organizovaného zločinu za použití výhrůžek, hrubého násilí, braní rukojmích.
Sexuální obtěžování	Anglicky <i>sexual harrasment</i> , tedy forma obtěžování zahrnující použití zjevných nebo skrytých sexuálních narážek, včetně nechtěných a nevhodných příslibů odměn výměnou za sexuální laskavosti. Sexuální obtěžování zahrnuje řadu aktivit, od verbálních návrhů až po znásilnění.
Slut-shaming	Obvinění namířené proti obětem s tím, že svým chováním vyprovokovaly trestný čin.
Stigmatizace	Sociální nálepkování (<i>labelling</i>). Stigmatizace je v tomto smyslu spojení nějaké vlastnosti (obvykle negativní) s jednotlivcem nebo skupinou lidí, ačkoli tato souvislost neexistuje či není vůbec prokázána. Stigmatizace je nedílnou součástí mnoha stereotypů.
Vězeňská romantika	Společenský filozofický směr založený na systému a souboru pravidel vězeňského života. Jsou to nepsané normy chování v komunitě vězňů vzniklé za Sovětského svazu a dosud populární na území postsovětského prostoru. Byl vyvinut v souvislosti s izolací sociální skupiny zločinců v opozici vůči státu. Takový životní styl se zakládá na násilí a přesné a nezcizitelné hierarchii osob na základě jejich síly.
Victimblaming	Fenomén, při kterém je oběť trestného činu obviňována z toho, že nese zodpovědnost za to, co se jí stalo.
Viktimita	Predispozice stát se objektem kriminálního útoku.
Viktimizace	Proces stávání se obětí trestného činu.

Viktimologie	Interdisciplinární oblast výzkumu (na pomezí kriminologie, psychologie, sociologie, pedagogiky, etnografie), sekce kriminologie. Zkoumá viktimizaci a viktimitu, a také opatření ke snížení počtu a k prevenci potenciálních obětí trestných činů.
Znásilnění	Pohlavní styk spáchaný s obětí v bezmocném stavu (bezvědomí, těžká intoxikace alkoholem, duševní porucha, nízký věk, fyzická slabost), za použití fyzického násilí nebo hrozby jeho použití, psychického nátlaku, ekonomické, psychické nebo jiné závislosti oběti.

SEZNAM ZKRATEK

Zkratka	Význam
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
EÚLP	Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod neboli Evropská úmluva o lidských právech
FZ	Federální zákon
LGBTQ+	Souhrnné označení celého spektra sexuálních a genderových identit, komunit, hnutí a termínů s nimi souvisejících
MV RF	Ministerstvo vnitra Ruské federace
MZ RF	Ministerstvo zdravotnictví Ruské federace
NGO	Non-Governmental Organization / nevládní organizace
OSN	Organizace spojených národů
RF	Ruská federace
Rosstat	Statistický úřad Ruska
VTsIOM	Všeruské centrum pro studium veřejného mínění
WHO	World Health Organization / Světová zdravotnická organizace

KAPITOLA 1: PŘEHLED VÝVOJE A SOUČASNÉHO STAVU POZNÁNÍ ZKOUMANÉHO TÉMATU

Násilí je jedním z nejnaléhavějších sociálních problémů, protože se netýká přímo pouze samotných obětí, ale také destabilizuje společnost jako celek a představuje hrozbu pro společenský řád. Domácí násilí na ženách je rozšířená forma násilí, která destruktivně ovlivňuje rodinu jako sociální institut a má vliv na morální stránku společenského života.

Rodina je jedním ze základních sociálních institutů, blahobyt jejích členů je přímo propojen se sociálním blahobytem. Proto je nesmírně důležité zajistit zdravé klima v rodině a zabránit jakýmkoli projevům agresivity ze strany jejích členů. Opatření zaměřená na prevenci domácího násilí ovlivňují sociální zabezpečení rodinného života, které je neoddělitelné od národní bezpečnosti.

Potřeba překonat domácí násilí na ženách se odrazila v mnoha mezinárodních dokumentech o lidských právech ve druhé polovině 20. století. Mezi takové dokumenty patří Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen (1967), Deklarace OSN o odstranění násilí na ženách (1993) a Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí (2011) a jiné mezinárodní dokumenty.

Deklarace OSN o odstranění násilí páchaného na ženách (1993) uznává genderový aspekt problému: domácím násilím páchaným na ženách se rozumí

*„násilí páchané na základě pohlaví, způsobující fyzickou, sexuální nebo psychologickou újmu či utrpení ženám, jakož i vyhrožování spácháním takových činů, nátlakem nebo svévolným odnětím svobody, k nimž dochází v rodině, v soukromém životě“.*¹

¹ Čl. 2, Rezoluce A/RES/48/104, názvem Deklarace OSN o odstranění násilí páchaného na ženách, 23 February 1994. New York, 1994. Dostupné také z: <https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=A%2FRES%2F48%2F104&Language=R&DeviceType=Desktop>

Dne 25. listopadu se z iniciativy mezinárodního společenství připomíná **Den boje proti násilí na ženách**. Tímto dnem začíná **16 dní aktivismu proti genderovému násilí**, které končí 10. prosince, **Dnem lidských práv**, oficiálně stanoveným v roce 1950 na plenárním zasedání Valného shromáždění OSN.

Na konci 90. let problém domácího násilí na ženách a postoje společnosti k němu začali samostatně studovat ruští vědci a vědci z postsovětských zemí s přihlédnutím ke druhu státní politiky a veřejnému mínění svých zemí. Nelze tvrdit, že zkoumaný problém byl v sovětských dobách vědou zcela ignorován. Ve 30. letech minulého století se objevila řada publikací o trestněprávních aspektech zajišťování rovnosti žen v Sovětském svazu (autoři N. Lagovier²). Ve 40. a 60. letech byly obhájeny disertační práce o problémech zajištění rovnosti žen a jejich ochrany před „*zločiny, které představují zbytky místních zvyků*“, čímž jsou myšleny zvyky a náboženská pravidla především ruských muslimů (autoři A. V. Alimbek³, Ya. M. Kafarov⁴). Následně se pozornost badatelů zaměřila hlavně na otázky ochrany žen před sexuálním násilím (autoři Yu. M. Antonyan⁵, A. N. Ignatov⁶, Ya. M. Yakovlev⁷). V poslední době se jedná o témata týkající se ochrany žen před projevy domácího násilí (autoři

² LAGOVIER, N. Prestupleniya protiv zhenshchin i bor'ba s nimi. *Sovet-skaya yustitsiya*. 1937, (5).

³ ALIMBEK, A. B. *Sovet-skoye ugovnoye pravo v bor'be s protivodeystviyami fakticheskomu raskreposhcheniyu tatarskoy zhenshchiny*. 1942. Disertační práce. MGU.

⁴ KAFAROV, T. a S. GAIBOV. *Bol'she vnimaniya preduprezhdeniyu prestupleniy protiv zhenshchin. Sotsialisticheskaya zakonnost'*. 1976, (2).

⁵ ANTONYAN, Yu. M. *Prestupnost' sredi zhenshchin*. Moskva, 1992. ANTONYAN, Yu. M. *Kriminologiya. Izbrannyye lektsii*. Moskva, 2004.

ANTONYAN, Yu. M. *Pochemu lyudi sovershayut prestupleniya? Prichiny prestupnosti*. Moskva, 2006.

⁶ IGNATOV, A. N. *Kvalifikatsiya polovykh prestupleniy*. Moskva, 1974.

⁷ YAKOVLEV, Ya. M. *Polovykye prestupleniya*. Dushanbe, 1969.

B. G. Tugelbaeva⁸, D. A. Šestakov⁹), sexuálního vykořisťování a obchodování s lidmi (autoři E. V. Jevstifeeva¹⁰, M. Yu. Buryak¹¹).

Ruští badatelé zkoumají téma násilí na ženách intenzivněji v posledních třech dekádách.¹² Dosud však neexistuje univerzální vědecké chápání toho, co představuje domácí násilí, a neexistují jasná kritéria oddělující násilí od nenásilí, zatímco zahraniční badatelé svou definici dávno nabízejí. V ruské vědě dlouho nebylo studium násilí na ženách v kontextu problematiky domácího a násilí předmětem speciálního vědeckého studia. Tento problém byl zkoumán v rámci širšího tématu – trestné činnosti páchané v oblasti rodinných a domácích vztahů. Vzhledem k tomu, že problém domácího násilí má globální charakter, je jeho studium obohaceno o práce zahraničních vědců.

Americký psycholog Leonard Berkowitz ve své publikaci *Aggression: Its Causes, Consequences, and Control*¹³ tvrdí, že násilí na ženách je druh agresivního chování a použití síly k ublížení: od slovního násilí a vyhrožování bitím a znásilněním.¹⁴ V pracích ruské badatelky Eleny R. Jarské-Smirnovy je přítomnost tzv. *patternu* (česky vzorce chování) zdůrazněna jako charakteristický rys domácího násilí na

⁸ TUGEL'BAYEVA, B.G. Problemy preduprezhdeniya prestupnogo nasiliya v otnoshenii zhenshchin. Bishkek, 2003.

⁹ SHESTAKOV, D.A. Vnutrisemeynyye nasil'stvennyye prestupleniya: ugovovno-pravovoy aspekt. *Pravovedeniye*. 2001, (2).

¹⁰ YEVSTIFEYEVA, Ye. V. *Teoreticheskiye problemy ugovovno-pravovoy otvet'stvennosti za tovgovlyu lyud'mi*. Saratov, 2002. Disertační práce. SGU.

¹¹ BURYAK, M. Yu. *Togovlya lyud'mi i bor'ba s ney (kriminologicheskiye i ugovovno-pravovyye aspekty)*. Vladivostok, 2005.

¹² KOCHETKOVA, S. V. Opyt analiza nasiliya v sem'ye. *Sotsiologicheskiye issledovaniya*. 1999, **12**(1), 114–117.

ROSTOVSKAIA, T. K. a G. V. ZAIARSKAIA. Semeinye ustanovki i semeinye praktiki v sovremennoy rossijskoj studencheskoj sredene. *Zhenshchina v rossijskom obshchestve*. 2017, (1), 75–85.

SAVKINA, I. Sui generis: muzhestvennoe i zhenstvennoe v avtobiograficheskikh zapiskakh N. Durovoj. *Omuzhe(N)stvennosti: Sbornik statej, Moscow: Novoe literaturnoe obozrenie*. 2002, 199–223.

ZABELINA, T. Iu. Domashnee nasilie v otnoshenii zhenshchin: gosudarstvennaia problema ili lichnoe delo?. *Zhenshchina v rossijskom obshchestve*. 2008, **4**(1), 77–85.

¹³ BERKOWITZ, Leonard. *Aggression: Its causes, consequences, and control*. New York: McGraw-Hill, 1993.

¹⁴ BERKOWITZ, Leonard. *Aggression: Its causes, consequences, and control*. New York: McGraw-Hill, 1993.

ženách.¹⁵ S poukazem na nebezpečí, které představuje domácí násilí, a na rozsah jeho dopadu badatelka poznamenává, že i když jsou násilné činy namířeny pouze proti jedné osobě, všichni ostatní členové rodiny podléhají tzv. sekundární viktimizaci.¹⁶

Další badatelé, například Lenore E. Walker¹⁷ a Olga Danilova¹⁸, rovněž zdůrazňují genderové příčiny domácího násilí. Na základě empirického výzkumu týkajícího se domácího násilí páchaného na ženách dospěla řada dalších autorů k závěru, že tento typ násilí má jasný původ, je identifikován jako genderový problém a zahrnuje čtyři hlavní typy násilných činů: fyzické, sexuální, psychologické a ekonomické násilí.¹⁹

Práce těchto a mnoha dalších autorů neocenitelně přispěly k rozvoji teorie a praxe ochrany práv a zájmů žen v Rusku, představují spolehlivý teoretický základ pro formování a realizaci příslušného směru státní politiky. Jejich přítomnost však nelze považovat za dostačující. V pracích ruských badatelů se ukazuje určitá mezera spojená s komplexním kriminologickým a trestněprávním výzkumem celého souboru nejběžnějších a nejnebezpečnějších zločinů páchaných na ženách spáchaných v moderních ruských realitách.

V letech 1999–2019 došlo ke změně sektorové struktury zpracování studií násilí v rodinné a manželské sféře: k právním vědám, v jejichž rámci se výzkum tohoto fenoménu prováděl již v sovětském období, se připojily sociologické, psychologické, pedagogické, lékařské, historické a filozofické vědy. Nicméně v moderní ruské vědě existují dva základní přístupy ke studiu násilí v rodině: kriminologický a sociologický.

¹⁵ YARSKAYA-SMIRNOVA, Elena Rostaslavovna. Protivostoit li natsiya nasiliyu?. *Zhurnal sotsiologii i sotsial'noy antropologii*. 2005, **8**(1), 24-39.

¹⁶ KLETSINA, I. S., ed. *Gendernaya psikhologiya: uchebnyk dlya vuzov*. SpB: Piter, 2009.

¹⁷ KLETSINA, I. S., ed. *Gendernaya psikhologiya: uchebnyk dlya vuzov*. SpB: Piter, 2009.

¹⁸ DANILOVA, O. L., ed. *Psikhologiya vospriyatiya nasiliya: kul'turnyy i gendernyy aspekty*. In: KLETSINA, I. S. *Praktikum po gendernoy psikhologii*. SPb: Piter, 2003, s. 388–403.

¹⁹ GORSHKOVA, I. D. a I. I. SHURYGINA. *Nasilie nad zhënamy v sovremennykh rossiiskikh sem'iakh*. Moscow: MAKS Press, 2003.
VOZMILKINA, E. N. Zhenshchiny, postradavshie ot domashnego nasiliia, kak ob"ekt deiatel'nosti sotsial'no orientirovannykh nekommercheskikh organizatsii. *Nauka i sovremennost'*. 2016, (42), 61–65.
GARBER, Iu. G. Mediko-sotsial'nye aspekty domashnego nasiliia v otnoshenii zhenshchin. *Sotsial'nye aspekty zdorov'ia naseleniia*. 2008, **8**(4), 1–5.

V rámci prvního přístupu je domácí násilí posuzováno jako trestný čin, v rámci druhého jako vyjádření deviantního chování. Přesto je důležité poznamenat, že počet doktorských disertačních prací na téma domácí násilí za dvacet let (tedy v letech 1999–2019) dosáhl v Rusku celkem 58 studií.

Zatímco téma domácího násilí je zkoumáno již tři dekády, téma stigmatizace žen se objevuje až po roce 2014, kdy se témata genderu, genderové rozmanitosti a genderové nerovnosti dostávají do popředí. V poslední době přibývá studií a mediálních výstupů, jež jsou věnovány stigmatizaci žen v oblasti mateřství. Je třeba poznamenat, že neexistují výzkumy, které jsou zaměřeny na stigmatizaci žen vystavených násilí. Nicméně důležitým aspektem je to, že vznikají studie viktimity žen vystavených domácímu násilí. Toto se může stát základem pro epochu rozvoje výzkumu sociálního postavení žen a problémů, se kterými se potýkají.

KAPITOLA 2: TEORICKÝ ZÁKLAD VÝZKUMU

2.1 Stigmatizace jako forma projevu sociálního nálepkování

V současné fázi vývoje společnosti je studium nových společenských jevů a procesů relevantní. Zejména jde o nárůst sociálních bariér mezi určitými sociálními skupinami, vysokou úroveň diferenciací sociálních skupin na základě identity podle tzv. štěpných neboli konfliktních linií (*cleavages*). V tomto ohledu jsou zvláště důležité studie procesu tvorby různých nálepek (*labelů*).

S nálepkováním se setkáváme ve všech skupinách jakékoli společnosti a jejich sociálních třídách. Kořeny *labellingu* jsou různé – povrchnější a hlubší, některé se dají dokonce ovlivnit, u jiných je to obtížnější proces. Jako důvod k nálepkování může sloužit jakákoli, i sebenepatrnější společenská kvalita. Nálepka je tedy především sociální atribut jednotlivce nebo skupiny tvořený vnějším sociálním prostředím. Sociální nálepkování působí jako symbolická forma určování sociálního postavení člověka na základě určitých odchylek od norem akceptovaných v dané sociální komunitě.

Mezi základní formy projevu procesu sociálního nálepkování ve společnosti náleží *branding*, stereotypizace, *labelling*, cejchování a stigmatizace.²⁰ V západní vědecké literatuře je pojem *labelling* častěji používán, podstata procesu se však hlouběji promítá do pojmu **stigmatizace**, užívaného v ruské vědě. Jádrem obou koncepcí je proces nálepkování. Základ teorie nálepkování tvoří analýza sociálních procesů, které se podílejí na sociálním přepisování pozitivních nebo (nejčastěji) negativních vlastností jednání jednotlivců nebo skupin. Je však třeba poznamenat, že proces stigmatizace je vždy negativní, přičemž označení může být negativní i pozitivní.²¹

²⁰ GAUNOVA, D. Kh. Destruktivnaya stigmatizatsiya kak konfliktogennyy faktor v molodezhnoy srede. In: *Ot ponimaniya lokal'nykh konfliktov k ispol'zovaniyu shansov razvitiya: sb. nauch. tr.*. 2. Berlin; Nal'chik, 2013, s. 140–145.

JOHNSON, Veronica E., Kevin L. NADAL, Gina SISSOKO a Rukiya KING. "It's Not in Your Head": Gaslighting, 'Splaining, Victim Blaming, and Other Harmful Reactions to Microaggressions. *Perspectives on Psychological Science*. 2021, **16**(5), 1024–1036.

²¹ GAUNOVA, D. Kh. Destruktivnaya stigmatizatsiya kak konfliktogennyy faktor v molodezhnoy srede. In: *Ot ponimaniya lokal'nykh konfliktov k ispol'zovaniyu shansov razvitiya: sb. nauch. tr.*. 2. Berlin; Nal'chik, 2013, s. 140–145.

O negativní povaze stigmatizace svědčí historie samotného vzniku stigmatu, které se ve starověkém Řecku objevovalo jako vypálené či vyřezané znamení na tělech otroků. Fenomén stigmatu lze pozorovat v historii lidstva. Stigma (ze starořeckého *stygma*) znamenalo znak, znamení, tetování, skvrnu či jizvu. Stigma je nálepka, která prozrazuje nějakou hanebnou vlastnost jednotlivce; navíc povaha této kvality není určena kvalitou samotnou, ale vztahu vůči ní.²²

V určitých historických etapách vývoje společnosti měla stigmatizace různé důvody, ale vždy působila jako prvek sociální stratifikace společnosti, neboť její působení bylo spojeno se společenskými normami a směřovalo k udržení sociální stability. První náznaky stigmatu se objevily ve starověkém Řecku, kde byli vyvrženci oceňováni rozžhaveným železem, nebo se jiným způsobem označovalo jejich trvalé postavení. Znamení vypálená či vyřezaná na těle naznačovala, že jejich nositel byl otrok, zločinec nebo zrádce, tedy jednatel, který se potřísnil hanbou a kterému je třeba se vyhýbat, zvláště na veřejných místech. Podle Řeků je stigmatizovaný člověk vyloučen ze společnosti a uznáván jako „cizí mezi svými“. Označení zločinců z nich udělalo vyvržence a takové opatření boje proti kriminalitě často iniciovalo nové, závažnější trestné činy jako reakci na sociální vyloučení.

Později, v době křesťanství se odehrála změna pojmu: vyrážky na kůži určité fyzické vady začaly být vnímány jako důkaz Božího milosrdenství. Ve středověku vykládala katolická církev fenomén stigmatizace jako zázrak: například vředy, které se objevují na tělech některých hluboce věřících lidí v místech, kde měl podle biblického mýtu ukřižovaný Kristus rány od koruny, trnů a hřebíků. Později tento fenomén byl vysvětlen, a sice že základem stigmatizace je zvýšený sklon k sugesci.

Postupně se význam pojmu *stigma* začal rozšiřovat a měnit. Tento pojem se široce používá v medicíně, biologii, psychologii, kriminologii, psychiatrii, pedagogice a dalších vědách a disciplínách. Je však třeba poznamenat, že vždy zůstal zachován

²² GOFMAN, I. a A. MAKTAS. *Stigma: Zametki ob upravlenii isporchennoy identichnost'yu: Glava 5. Otkloneniya i deviatsiya*. 2010.

jeho původní význam, tedy funkce odlišení osoby nebo skupiny lidí, informování ostatních, že jsou nositeli deviantních vlastností.²³

V *medicině* je stigmatizace chápána jako negativní sociální důsledek duševního onemocnění pacienta spojený s izolací duševně nemocného a vnímání této skupiny nemocí jako hanebné.²⁴ Kromě izolace pacientů vyvolává u nemocných pocit studu, viny, nejistoty, strach, potřebu skrývat svou nemoc, což podle názorů psychiatrů vede dokonce ke ztrátě zdrojů možné podpory (terapeutické, rodinné, sociální). Stigmatizace v *klinické psychologii* znamená přepisování někomu určité, nejčastěji negativní vlastnosti v důsledku formálních okolností, kulturních tradic, kulturní politiky nebo vlastních psychologických komplexů.²⁵ Stigmatizace v *narkologii* se týká jedinců závislých na alkoholu a drogách, zejména injekčních uživatelů drog.²⁶

V moderním vzdělávacím prostoru je sociální stigmatizace vnímána jako překážka rozvoje schopností jedince, jeho sociálního postavení a společenského úspěchu do budoucna; deformuje možnosti budování životní aktivity člověka v krátkodobém i dlouhodobém horizontu.²⁷ V současnosti je stigma široce používáno především ve svém původním smyslu, ale neoznačuje ani tak znamení na těle, jako ostudné postavení jedince ve společnosti.

První ucelená práce věnovaná problému stigmatizace byla publikována v roce 1963. Její autor Erving Goffman je považován za jednoho ze zakladatelů teoretického studia stigmatizace. Podle Goffmana je sociální stigmatizace extrémní formou odlišení deviantů od ostatních členů společnosti.²⁸ Stigma se vztahuje na osobu, která se liší

²³ MAMEDOV, A. K. a T. P. LIPAY. Stigmatizatsiya kak sotsial'nyy fenomen (metodologiya issledovaniya). *Aktual'nyye innovatsionnyye issledovaniya: nauka i praktika*. 2011, (1), 77.

²⁴ VASIL'YEVA, Yu. A. Etogelisticheskiy podkhod k izucheniyu sotsial'nykh otkloneniy. *Illustrirovannaya psikhologiya*. Moskva, 1994, 2(4), 83–86.
VOLKOV, Yu. Ye. *Teoretiko-metodologicheskiye osnovy sotsiologicheskogo analiza obshchestvennykh sistem i protsessov*. Moskva, 2001.

²⁵ VOLKOV, Yu. Ye. *Teoretiko-metodologicheskiye osnovy sotsiologicheskogo analiza obshchestvennykh sistem i protsessov*. Moskva, 2001.

²⁶ VASIL'YEVA, Yu. A. Etogelisticheskiy podkhod k izucheniyu sotsial'nykh otkloneniy. *Illustrirovannaya psikhologiya*. Moskva, 1994, 2(4), 83–86.

²⁷ IVASHCHENKO, G. M. Soderzhaniye i organizatsiya sotsial'no-pedagogicheskoy raboty v uchrezhdeniyakh sotsial'noy reabilitatsii detey i podrostkov. *Sotsial'naya pomoshch' sem'ye i detyam*. Moskva, 1994, (2), 7–8.

²⁸ GOFFMAN, Erving. *Stigma*. Penguin Books, 1990.

svými kulturními normami od společnosti. Podstata sociální stigmatizace se projevuje v reakci na jakékoli odchylky od norem konkrétní komunity a následné upevňování těchto odchylek pomocí různých symbolických forem, tedy stigmat (nálepek).²⁹ Stigmatizace probíhá na základě některých zákonitostí ve vývoji sociálních vztahů. Kvůli menší informovanosti o problému a podceňování jeho významu však člověk stigmatizaci nepovažuje za překážku rozvoje společnosti.³⁰

Jistá míra skupin lidí je vystavena stigmatizaci, zejména lidé s tělesným a mentálním postižením; dále také ti, kteří vedou amorální životní styl, sirotci, senioři apod. Stigmatizace může ovlivnit jak samotného jednotlivce, tak skupinu lidí, což je společenský fenomén jako celek.³¹

Erving Goffman (1963) vyčlenil charakteristické rysy sociální stigmatizace³²:

- 1) neschopnost stigmatizovaného jedince k plnohodnotnému společenskému životu,
- 2) ostudné postavení jednotlivce,
- 3) pocit méněcennosti, zkaženosti, nebezpečnosti nebo slabosti jedince ve srovnání s ostatními lidmi jeho kategorie,
- 4) diskriminace ve vztahu ke stigmatizovaným, internalizace stigmatu, která se u stigmatizovaných projevuje pocity studu, sebenenávisti a sebeponižování,
- 5) pokusy nositele stigmatu napravit svůj nedostatek nebo z toho získat sekundární prospěch,
- 6) podezíravost, deprese, nepřátelství, úzkost a zmatek v důsledku neuspokojené potřeby společenského přijetí u stigmatizovaného jedince,
- 7) patologická neobratná změna interakce a komunikace se stigmatizovanými,

GOFFMAN, E. a A. MAKTAS. *Stigma: Zametki ob upravlenii isporchennoy identichnost'yu: Glava 5. Otkloneniya i deviatsiya*. 2010.

²⁹ MAMEDOV, A. K. a T. P. LIPAY. Stigmatizatsiya kak sotsial'nyy fenomen (metodologiya issledovaniya). *Aktual'nyye innovatsionnyye issledovaniya: nauka i praktika*. 2011, (1), 77.

³⁰ GOFFMAN, Erving. *Stigma*. Penguin Books, 1990.

³¹ GOFFMAN, Erving. *Stigma*. Penguin Books, 1990.

SHCHERBAKOVA, A. N. Eksplikatsiya problemy stigmatizatsii kak sledstviya razvitiya sotsial'nykh protivorechiy v sovremennykh sotsiologicheskikh kontseptsyakh. In: *Sotsial'no-ekonomicheskiye problemy sovremennogo obshchestva: materialy Mezhdunar. nauch. konf.* s. 17–21.

³² GOFFMAN, Erving. *Stigma*. Penguin Books, 1990.

- 8) tendence vytvářet skupiny, jejichž členové jsou spojeni s určitým stigmatem,
- 9) iradiace stigmatu, jeho šíření na lidi z bezprostředního okolí stigmatizovaných,
- 10) pokusy okolí demonstrovat zdání akceptování stigmatizovaných.³³

Erving Goffman uvažuje o stigmatizaci prostřednictvím stereotypů a interpretuje ji prostřednictvím sociální nerovnosti v dynamice. Stejně jako je tomu u rasových předsudků, stereotypy usnadňují odmítnutí a izolaci jednotlivců, čímž se udržuje sociální odstup. Erving Goffman považuje vnímání člověka se stigmatem za diskriminační, jeho prostřednictvím se vědomě snižuje socializace člověka se stigmatem.³⁴

Badatel P. Burne vykládá pojem stigmatizace jako jednání. Stigmatizace je pojem vícesložkový, zahrnuje několik úrovní, jsou to identifikace odlišností, konstrukce stereotypů, kategorizace, diskriminace. Identifikace odlišností by měla být chápána jako identifikace, označení a pochopení existujících rozdílů. Stereotypizace implikuje dominantní kulturní přesvědčení, které označuje lidi s nežádoucími negativními vlastnostmi. Ke kategorizaci dochází v důsledku rozdělení označených osob do různých kategorií, což umožňuje určit míru oddělení *nás* od *nich*. K diskriminaci potom dochází, když označení jedinci prožívají stav ztráty nebo zármutku, který vede k nerovným příležitostem.³⁵

Ruská badatelka L. Tušincev[ová] poskytuje nejbližší definici „ruskému chápání“ stigmatu ve společnosti. Stigmatizace je zaujatý, negativní postoj k jedinci nebo skupině lidí spojený s přítomností jakýchkoli zvláštních vlastností či odlišností v něm (jich), kdy stigma je interpretováno jako rys člověka, který jej výrazně diskredituje. Stigmatizace je také proces projevující se jak v ignorování potřeb jednotlivce nebo skupiny jednotlivců, tak i ve způsobování psychického či fyzického poškození objektů stigmatizace.³⁶

³³ GOFFMAN, Erving. *Stigma*. Penguin Books, 1990.

³⁴ GOFFMAN, Erving. *Stigma*. Penguin Books, 1990.

³⁵ KUZNETSOVA, A. Puti preodoleniya stigmatizatsii lyudey s ogranichennymi vozmozhnostyami v sotsial'noy rabote. *Otechestvennyy zhurnal sotsial'noy raboty*. 2002, (1), 53–59.

³⁶ TUSHINTSEVA, L. P. Issledovaniye prichin stigmatizatsii podrostkov v shkole. In: *Problemy sotsializatsii lichnosti yeye devyatsii: Materialy Mezhdunarodnoy nauchno-prakticheskoy konferentsii..* Sevastopol': SEGI TNU, 2011, s. 72–78.

Edward Jones a Albert Hastorf i jejich kolegové z Centra pro pokročilé studium behaviorálních věd na Stanfordově univerzitě (*Center for Advanced Study in the Behavioral Sciences*) dospěli k závěru, že *labelling* hraje velkou roli ve stigmatizaci: ke stigmatizaci nedochází, když většina vidí nějaký rys, ale když většina tento rys označí.³⁷

Francouzský sociolog Michel Foucault propojil procesy stigmatizace přímo s různými formami sociální kontroly. Stigmatizace je podle něj zařazena do určitého systému znaků a samotné stigma je obdařeno symbolickým významem. Tento symbolický význam přetrvává i po překonání důvodů pro stigmatizaci. Symbolické významy a s nimi související formy sociální kontroly tvoří model vztahu mezi jedincem a společností. Foucault zkoumal, jak se mění sociální praktiky a formy sociální kontroly ve vztahu ke stigmatizovaným.³⁸

Na individuální úrovni lidé, kteří jsou stigmatizováni, často prožívají stud, vinu, pocity bezcennosti a bezmoci. V důsledku toho nemají sílu ani prostředky na to, aby svou situaci změnili k lepšímu.³⁹ Ti, kteří jsou stigmatizováni, jsou vyloučeni a marginalizováni, což je připravuje o přístup k sociálním médiím a politickým i jiným zdrojům, které by mohly zlepšit jejich zdraví a pohodu.

2.2 Podpůrná teoretická východiska

2.2.1 Víra ve spravedlivý svět

Víra ve spravedlivý svět (*Just-World Hypothesis* nebo *Just-World Fallacy*) je Melvinem J. Lernerem formulovaný sociálně-psychologický fenomén, vyjádřený ve víře, že svět je uspořádán spravedlivě a lidé si zaslouží utrpení v souladu s jejich osobními vlastnostmi a činy: dobří lidé jsou odměňováni, ti špatní naopak potrestáni. Autor tohoto termínu napsal:

³⁷ JONES, Edward, Amerigo FARINA, Albert HASTORF, Robert SCOTT, Hazel MARKS, Dale MILLER a Rita FRENCH. *Social stigma. The psychology of marked relationships*. 1984.

³⁸ FOUCAULT, Michel. *Folie et déraison. Histoire de la folie à l'âge classique*. Paris: Librairie Lion, 1963.

³⁹ KUDRYAVTSEV, V. N. *Sotsial'nyye deformatsii (prichiny, mekhanizmy i puti preodoleniya)*. Moskva: RAN IG i P, 1992.

„... pouhý pohled na nevinného člověka, který trpí bez možnosti odvěti nebo kompenzace, motivuje lidi, aby při jeho hodnocení došlo k harmonizaci jeho vlastností a osudu.“⁴⁰

V roce 1966 Melvin Lerner ve spolupráci s Caroline Simonsovou navrhl, že základem tendence obviňovat oběti z jejich utrpení je touha po spravedlnosti. V této studii badatelé zjistili, že v situacích, kdy třetí osoby chápou, že mohou účinně kompenzovat utrpení oběti, činí tak s empatií. Jinak v opačném případě instinktivně připisují oběti negativní vlastnosti. Autoři dospěli k závěru, že povzbudivé nesouhlasné reakce vůči oběti vycházely z touhy po spravedlnosti. Podle jejich názorů lidé potřebují věřit, že svět, ve kterém žijí, je spravedlivý a že lidé dostanou to, co si zaslouží. Trvalé utrpení nevinné oběti, které lidé nemohou adekvátně kompenzovat, je v rozporu s touto vírou a vyžaduje ospravedlnění za každou cenu.⁴¹

Během procesu ospravedlňování se dostáváme ke skutečnosti, že oběť začíná být obviňována z toho, že utrpení sama vyprovokovala nebo že si to zaslouží, protože se špatně zachovala.

Proč ale tak zoufale chceme věřit ve spravedlnost tohoto světa? Protože pokud spravedlnost neexistuje, pak se obětí může stát každý z nás. „V tomto případě se aktivuje obranná reakce a říkáme si: „Jsem hodný a chovám se podle pravidel, proto nebudu znásilněn, či okraden, či veřejně odsouzen.“⁴²

Druhým důvodem pro obviňování obětí je zvyk zobecňování. Badatelka Ajna Gromova tvrdí, že lidé uvažují na základě určitých „nálepek“ a klišé, které podle jejího názoru usnadňují život a uvažování. Nálepky a klišé nám do jisté míry pomáhají rychle si vytvořit názor a reagovat na situaci, aniž bychom se pouštěli do jejích detailů či uvažování o situaci. Ajna Gromova tvrdí, že „taková klišé se člověk naučí již v dětství,

⁴⁰ LERNER, M. J. a C. H. SIMMONS. Observer's reaction to the "innocent victim": Compassion or rejection?. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1966, 4(2).

⁴¹ LERNER, M. J. a C. H. SIMMONS. Observer's reaction to the "innocent victim": Compassion or rejection?. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1966, 4(2).

⁴² KLIMINOVA, S. G. Stereotypy povsednevnosti v opredelenii «svoikh» i «chuzhikh». *Sotsiologicheskoye issledovaniya*. Moskva, 2000, (12), 13–14.

například že ‚podnikatelé jsou darebáci‘, ‚starší mají vždy pravdu‘, ‚politici jsou lháři‘ nebo ‚dobrým lidem se nic špatného neděje‘“.⁴³

Do jisté míry významnou roli rovněž hraje i způsob prezentace případu násilí, který používají jeho svědci či novináři, může ovlivnit to, zda budou čtenáři skutečnou oběť obviňovat. Tuto tezi podpořil i experiment, který provedli Laura Niemi[ová], odborná asistentka psychologie na Harvardské univerzitě, a Lyan Young, profesor psychologie na Boston College.⁴⁴ Dvě skupiny subjektů dostaly kartičky s popisem stejného trestného činu. Všechny popsání okolností byly zcela totožné, jediný rozdíl spočíval v tom, jak byly sestaveny věty. Na kartičkách první skupiny byla oběť v pozici subjektu („Lisa byla znásilněna Danem“) a na kartičkách druhé skupiny v pozici objektu („Dan znásilnil Lisu“). Výsledky experimentu ukázaly, že pokud je oběť popsána z pohledu subjektu, pak to zvyšuje pravděpodobnost, že bude obviňována z toho, že trestný čin vyprovokovala sama.⁴⁵

Psycholožka Ajna Gromova vysvětluje, že výsledkem tohoto experimentu je, že každou situaci lze zvrátit tak, že se oběť stane vinnou, že se s ní něco stalo. V této souvislosti lze hovořit o existenci takových jevů jako *gaslighting* (úmyslné zkreslování faktů, které matou oběť a nutí ji věřit v to, že s ní není něco v pořádku) a *slut-shaming* (obvinění namířené proti obětem s tím, že svým chováním vyprovokovaly trestný čin), které ze subjektivizace oběti plynou.⁴⁶

Proč je obviňování obětí nebezpečné nejen pro psychický stav oběti, ale i pro celou společnost? Když je oběť napadena obviněním, jen to zvyšuje její vlastní utrpení a hanbu. Autorka výzkumu tvrdí:

„To zase vede k tomu, že oběť je uzavřena společností a zoufale sleduje, jak její násilník uniká trestu, který si zaslouží. Mlčí, bojí se nové porce

⁴³ KLIMINOVA, S. G. Stereotypy povsednevnosti v opredelenii «svoikh» i «chuzhikh». *Sotsiologicheskoye issledovaniya*. Moskva, 2000, (12), 13–14.

⁴⁴ NIEMI, L. a L. YOUNG. Who blames the victim?. *The New York Times* [online]. 2016 [cit. 2022-01-30].

⁴⁵ NIEMI, L. a L. YOUNG. Who blames the victim?. *The New York Times* [online]. 2016 [cit. 2022-01-30].

⁴⁶ «Sama vinovata»: pochemu lyudi obvinyayut zhertvu i opravdyvayut nasil'nika. *Marie Claire* [online]. [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <https://www.marieclaire.ru/psychology/sama-vinovata-pochemu-lyudi-obvinyayut-zhertvu-i-opravdyvayut-nasil'nika/>

veřejného odsouzení, a tak nekontaktuje policii. A v důsledku toho se brzy objeví nová oběť. Takže průšvih jednoho člověka, který byl společností umlčen, začíná ovlivňovat další lidi ve společnosti, a stává se tak globálním problémem.“⁴⁷

Toto teoretické východisko do jisté míry objasňuje, proč se ženám vystaveným násilí nezřídká dostává odsouzení ze strany společnosti.

⁴⁷ «Sama vinovata»: pochemu lyudi obvinyayut zhertvu i opravdyvayut nasil'nika. *Marie Claire* [online]. [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <https://www.marieclaire.ru/psychology/sama-vinovata-pochemu-lyudi-obvinyayut-zhertvu-i-opravdyvayut-nasil'nika/>

2.2.2 Genderové násilí a rysy jeho reprezentace v médiích

Otázka genderově podmíněného násilí je hluboce kontroverzní. Pojmy *genderově podmíněné násilí* a *násilí na ženách* bývají často používány zaměnitelně, protože oběťmi trestných činů a trestných činů spáchaných v důsledku diskriminace na základě pohlaví se nejčastěji stávají ženy.⁴⁸ Podle druhého vydání zprávy *The Global Burden of Armed Violence* (Ženeva, 2011) zemře každý rok násilně 526 000 lidí na celém světě. Přestože muži tvoří asi 77 % těchto případů, jedná se většinou o vojáky ve válečných konfliktech.⁴⁹ Navíc podle Světové zdravotnické organizace (WHO) bylo až 38 % usmrčených žen z celého světa usmrceno svými současnými nebo bývalými partnery. Přibližně 35 % žen na celém světě přitom zažívá pravidelné sexuální a fyzické násilí a pouze 7 % z nich je vystaveno násilí ze strany osob, které nejsou jejich příbuznými nebo partnery.⁵⁰ Na základě výše uvedených skutečností lze usuzovat, že ženy jsou do jisté míry nejzranitelnější částí společnosti vůči násilí.

Na základě specifik této práce, ve které zvažujeme postoj společnosti k násilnému činu páchanému na ženě, budeme v budoucnu genderově podmíněné násilí chápat jako násilí na ženách, i když samozřejmě existují registrované případy, kdy se oběťmi genderové diskriminace stávají muži.

V mezinárodním právu jsou zakotvena práva žen a jsou jimi chráněny, byť v rámci lidských práv. Praxe ukázala, že pouhá skutečnost, že ženy patří k *Homo sapiens sapiens*, nestačí k vymýcení jejich diskriminace. Uplatňování práv žen jako lidských práv do značné míry závisí na kulturních normách a stereotypech přijímaných ve společnosti.

Deklarace o odstranění násilí na ženách (1993) uvádí čtyři hlavní druhy násilí na ženách – fyzické, psychické, ekonomické a sexuální –, které může být pácháno

⁴⁸ SKINNER, Tina, Marianne HESTER a Ellen MALOS. *Researching Gender Violence: Feminist Methodology in Action*. 2 vyd. London: Routledge, 2012.

⁴⁹ *Global Burden of Armed Violence 2011* [online]. Geneva Declaration, 2011 [cit. 2022-02-25]. Dostupné z: <http://www.genevadeclaration.org/measurability/global-burden-of-armed-violence/global-burden-of-armed-violence-2011.html>

⁵⁰ *Violence against women* [online]. WHO, 2021 [cit. 2022-02-25]. Dostupné z: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>

v rámci rodinných vztahů nebo jiných společenských institucí (např. školy, zaměstnání atd.) a zahrnuje také násilí podporované státem.⁵¹

Navzdory tomu, že Rusko ratifikovalo Deklaraci o odstranění násilí na ženách (1993), stejně jako Úmluvu OSN o odstranění všech forem diskriminace žen (1979), jak v ruské legislativě, tak v každodenní ruské realitě se setkáváme s diskriminací na základě pohlaví. Diskriminace podporovaná státem a zakotvená v legislativě se například vyjadřuje v existenci seznamu 456 druhů práce zakázaných ženám přijatého v roce 1974 a platného dodnes. Organizace spojených národů uznala tento seznam za porušující práva žen. Mimo jiné Rusko je v seznamu zemí, jejichž zákony chrání ženy před násilím nejhůře, a z maximálně možných 100 bodů stupnice, jimiž se posuzovala míra legislativní ochrany žen před násilím, Rusko nezískalo ani jeden.⁵² Ruská legislativa zcela postrádá zákony proti sexuálnímu obtěžování, proti domácímu násilí, neuplatňuje praxi vydávání soudních a policejních ochranných příkazů a neexistují ani rodinné soudy, jejichž zvláštní postup je uznávaným účinným nástrojem v boji proti domácímu násilí. Rovněž skutečnost, že v roce 2017 byla přijata novela článku 116 Trestního zákoníku Ruské federace, dekriminalizující bití v rodině,⁵³ svědčí o tom, že se Rusko v blízké budoucnosti nedostane do seznamu zemí, které právně zajišťují bezpečnost žen a rovnost pohlaví.

Rysy reprezentace genderově podmíněného násilí v médiích

To, že masová média realitu ani tak nereflektují, jako ji konstruují, není důsledkem subjektivismu autorů, ale nezczitelnou vlastností masových médií. Američtí sociologové P. Berger a T. Luckmann ve svém pojednání *Sociální konstrukce reality* označují média za jednoho z nejdůležitějších aktérů procesu konstrukce sociální reality.⁵⁴ Francouzský sociolog a antropolog Pierre Félix Bourdieu však ve své knize

⁵¹ UN GA. *Covenant on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW)*. 1979.

⁵² WORLD BANK. *Woman: Business and the Law*. 2018.

⁵³ *Ugolovnyy kodeks Rossiyskoy Federatsii ot 13.06.1996 N 63-FZ (red. ot 14.07.2022, s izm. ot 18.07.2022) (s izm. i dop., vstup. v silu s 25.07.2022)*. Dostupné také z: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/

⁵⁴ LUCKMANN, Thomas a Peter L. BERGER. *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*. US: Anchor Books, 1966, s. 323.

On Television and Journalism (1998, nov. vyd. 2011) poznamenává, že v poslední době dominuje funkce konstruování reality nad funkcí reflexe.⁵⁵

Reprezentace je pojem, který odráží dvojí povahu médií. Reprezentace je prezentace objektů, jejich vlastností a vztahů.⁵⁶ V důsledku toho bude reprezentace zahrnovat dva mechanismy: odraz reality a její konstrukci. Vzhledem ke specifické povaze mediální komunikace prostřednictvím kanálu novinář–čtenář jsou hlavními standardy publicistického materiálu objektivita, nestrannost a věcná přesnost.

V procesu výroby žurnalistických materiálů se však nelze zcela abstrahovat od tzv. lidského faktoru. Objektivitu výsledného produktu ovlivňuje mnoho faktorů, mezi něž především patří osobnost novináře, jeho přesvědčení, výchova, úroveň profesionality. Kromě toho výsledek také ovlivňuje druh publikace a její vnitřní hodnotový systém. Jedním z důležitých faktorů jsou mimo jiné společenské stereotypy týkající se zkoumaného problému, národně-kulturní a historické rysy jeho uvažování.⁵⁷

Podle skupiny badatelů v moderních ruských médiích existuje patriarchální hodnocení rolí mužů a žen ve společnosti, existuje politika *dvojího standardu*.⁵⁸ Obraz ženy je prezentován ve dvou hlavních směrech: „manželka“ a „matka“ (často, i když jde o úspěšnou ženu v politice nebo byznysu, je zdůrazněno, že hrdinka je především „manželka a matka“⁵⁹, a teprve až pak je úspěšná podnikatelka nebo politička) a „světská lvice“ (existují možnosti „hvězda showbyznysu“ nebo „bohémka“). Obraz ženy v médiích je spojen se sexualitou, přehnanou pozorností k jejímu vzhledu, péči o rodinu a nedostatkem osobních ambicí.⁶⁰

⁵⁵ BOURDIEU, Pierre. *On Television and Journalism*. Pluto Press, 1998.

⁵⁶ KASAVIN, I. T. *Entsiklopediya epistemologii i filosofii nauki*. Moskva: Kanon Plus, 2009.

⁵⁷ SIDORSKAYA, I. V. a A. RADU. *Gender i SMI. Uchebnoye posobiye dlya zhurnalystov*. Minsk, 2014, s. 45.

⁵⁸ SIDORSKAYA, I. V. a A. RADU. *Gender i SMI. Uchebnoye posobiye dlya zhurnalystov*. Minsk, 2014, s. 45.

⁵⁹ VOINOVA, Ye. A. a Ye. V. SIVYAKOVA. Diskurs kak resurs preodoleniya sotsial'noy anomii: problematika nasiliya v massovoy kommunikatsii (teoreticheskiye aspekty). *Vestnik Volzhskogo universiteta im. V. N. Tatishcheva*. 2019, 1(1), 157–164.

⁶⁰ SELIVANOVA, Olga. *Tolerantnost' k nasiliyu kak problema gendernykh otnosheniy v sovremennoy Rossii*. Yekaterinburg, 2020.

Je také důležité zmínit to, že vzhledem k nízké popularitě genderového diskurzu významná část společnosti existenci genderových problémů neuznává.⁶¹ Převaha patriarchálních stereotypů v ruské společnosti vede k rozšířenému výskytu takových jevů, jako je obviňování oběti a ospravedlňování činů pachatele.⁶² Samozřejmě vzhledem ke specifikům profesních požadavků novinářské výstupy nemohou obsahovat přímá obvinění adresovaná obětím. Proto ruští novináři upozorní na to, že žena byla vyzývavě oblečena nebo byla ve stavu silné intoxikace alkoholem.⁶³

Jelikož standardy novinářské práce jsou přesnost, objektivita a nestrannost, snaží se novinářská komora proti výše popsaným jevům bojovat samoregulací a autocenzurou. V kodexu profesní etiky ruského novináře je tedy klauzule zavazující novináře k respektování cti a důstojnosti lidí, kteří se stanou objekty jeho profesní pozornosti, a zdržet se jakýchkoli znevažujících narážek a komentářů jim adresovaných. Kodex také doporučuje, aby se novináři zdrželi zveřejňování jmen obětí trestných činů a materiálů, které mohou vést k identifikaci jejich totožnosti. Nicméně ve skutečnosti tomu tak vždy nebývá.⁶⁴

Moderní společnost si pomalu, ale jistě uvědomuje destruktivní vliv genderových stereotypů na utváření identity člověka a života celé společnosti. Stále populárnější je reklama, na které se podílejí modelky s nestandardní postavou a vzhledem, nebo reklama kritizující zavedené genderové role a stereotypy, také se vyskytují aktivistické akce zaměřené na informování o existenci genderové nerovnosti a jiných z toho plynoucích problémů.⁶⁵ Genderové zkoumání obsahu médií vytváří příznivé příležitosti pro přehodnocení konzervativních patriarchálních stereotypů pro další formování tolerantní společnosti Ruska.

⁶¹ VARDANYAN, G. A. Osobnosti osveshcheniya gendernoy problematiki v SMI Possii. *Nauchno-prakticheskiy elektronnyy zhurnal Alleya Nauki*. Sankt-Peterburg, 2020, 1(40).

⁶² DOROSHO, T. SMI kak posredniki gendernykh problem. *Nauchnyy blog Ostrozhskey akademii*. 2015, 5, 23–28.

⁶³ IVCHENKO, I. Osveshcheniye problem gendernogo neravenstva v sovremennykh rossiyskikh SMI. *Konferentsiya «Lomonosov»*. 2015, 4, 1–3.

⁶⁴ VARDANYAN, G. A. Osobnosti osveshcheniya gendernoy problematiki v SMI Possii. *Nauchno-prakticheskiy elektronnyy zhurnal Alleya Nauki*. Sankt-Peterburg, 2020, 1(40).

⁶⁵ Například využití hashtagu #NebojímSeŘíci (#NeBojusSkazat) a #NeníDůvodKVraždě (#EtoNePovodUbit).

Na cestě k formování rozvinuté tolerantní společnosti musí žurnalistika dodržovat standardy rovnosti, včetně genderu. Nicméně lze tvrdit, že situace v ruských médiích je v tuto chvíli zcela opačná.⁶⁶ Zde by autorka práce chtěla podotknout, že navzdory existenci požadavku ruské společnosti na demokratizaci (nejenom) médií je stále většina ruských médií ve vlastnictví státu, který usiluje o projekci svého hodnotového systému založeného na maskulinitě skrze média.⁶⁷ Proto má podle autorky práce genderový diskurz vážní budoucnost v reáliích současného totalitárního Ruska.

⁶⁶ SIDORSKAYA, I. V. a A. RADU. *Gender i SMI. Uchebnoye posobiye dlya zhurnal'istov*. Minsk, 2014, s. 45.

⁶⁷ KOROBKOVA, Daria. *Mediální image druhé rusko-čečenské války (1999–2009) v publikacích a článcích vybraných ruských opozičních novinářů*. 2019. Bakalářská práce. Západočeská Univerzita v Plzni.

KAPITOLA 3: NÁSILÍ NA ŽENÁCH V RUSKU JAKO SOCÁLNÍ PROBLÉM

3.1 Ruské reálie: kultura násilí?

Ruští sociologičtí výzkumníci tvrdí, že ruská společnost je stále tolerantnější k násilí. Poslední tři dekády existovalo v Rusku přesvědčení, že nejsilnější má vždy pravdu a že se všechno dá vyřešit za použití síly. Podle jejich názorů vyrostla proto celá generace, která považuje agresi a násilí za primární nástroje řešení konfliktů *a priori*. Podle mnoha odborníků se agrese stala nejen normou, ale také hlavním rysem ruské mentality.⁶⁸

Badatelé odkazují na výskyt násilného jednání dokonce v rámci státních institucí, především na vojně a v armádě, ve věznicích a ve vzdělávacích institucích existuje přísná hierarchie, která pramení z dlouholeté praxe nevolnictví, konzervativního povědomí společnosti napojeného na náboženskou patriarchální tradici.⁶⁹ Toto východisko potvrzuje nespočet výzkumů veřejného mínění.

Nevládní centrum pro výzkum veřejného mínění Levada-Centr vyvěsila nový průzkum veřejného mínění o postoji občanů k mučení vězňů, které bylo vyprovokováno odhaleným příběhem mučení v jedné z věznic v Jaroslavlí. Výzkum ukázal, že 28 % dotázaných je přesvědčeno, že by se s vězni takovým způsobem mělo zacházet. Úplný zákaz mučení vězňů podle něj podporuje pouze 13 % Rusů.⁷⁰

Podle jiného průzkumu, jehož předmětem bylo zkoumání hladiny sociální agrese, pouze 2 % respondentů výzkumu popírají, že by v Rusku existoval problém s agresivitou v mezilidské komunikaci, přitom 89 % Rusů přiznává, že se osobně setkali s agresivním chováním na veřejných místech, nebo dokonce ve veřejných

⁶⁸ ROSCHIN, Alexey. Agressiya v obshchestve chto delat. *OTR* [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: <https://otr-online.ru/programmy/prav-da/agressiya-v-obshchestve-chto-delat-34412.html>

⁶⁹ DENISOV, Vladimir. Razmyshlyaya o nasilii v sovremennom mire. *Rossiya i sovremennyy mir*. 2002, (1), 163-173.

⁷⁰ Pytki zaklyuchennykh. *Levada Centr* [online]. 04.11.2018 [cit. 2021-12-23]. Dostupné z: <https://www.levada.ru/2018/11/04/pytki-zaklyuchennyh/>

institucích.⁷¹ Většina dotázaných se také přiznala k tomu, že jejich reakcí na agresi je její ignorování, či dokonce tolerování. Přičemž výzkum ukázal, že pouze 13 % se odváží veřejně zareagovat, když se s nimi neslušně zachází.⁷² Skutečnost, že většina obyvatel země nereaguje na neslušné chování vůči nim, do jisté míry vypovídá o tom, že agrese se stala normou, na niž jsou všichni zvyklí.

Lze do jisté míry tvrdit, že šikana v rámci vojenské služby může sloužit jako další ukazatel míry agrese ve společnosti. Šikana na vojně poměrně často vede k sebevraždám obětí, nebo dokonce dalším vraždám. Nevládní centrum pro výzkum veřejného mínění Levada-Centr se v roce 2016 dotazovalo k otázce šikany v armádě a na vojně, a dospělo k zajímavým výsledkům. Na otázku „Chtěli byste, aby váš syn / bratr / manžel / jiný příbuzný odešel na vojnu? Pokud ne, proč?“ Celkem 69 % respondentů odpovědělo záporně, z nichž 49 % to nechce kvůli šikaně⁷³ a 24 % kvůli bezpráví panujícím vůči mladým vojákům. Téměř polovina respondentů se též vyjádřila, že šikana na vojně je „nemoc“ každého systému, která musí být co nejdříve eliminována.⁷⁴

V poslední době se dost populární mezi mladými lidmi stává tzv. *vězeňská romantika* (*tjuren'naja romantika* neboli *AUE*), což je systém a soubor pravidel vězeňského života. Jedná se o určitý životní styl, který se v důsledku bujícího organizovaného zločinu na začátku 90. let a během finanční krize roku 1998 dostal z věznic do společnosti. Spolu s propuštěnými, kteří byli odsouzeni za loupeže a organizovaný zločin (tzv. *racketeering*), se uvolnila velká část této filozofie.⁷⁵ Takový životní styl se zakládá na násilí a přesné a nezcizitelné hierarchii osob na základě jejich síly.⁷⁶ Právě

⁷¹ Khotyat li russkiye voyny?. *Levada Centr* [online]. 30.05.2019 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: <https://www.levada.ru/2019/05/30/hotyat-li-russkie-vojny-2/>

⁷² Khotyat li russkiye voyny?. *Levada Centr* [online]. 30.05.2019 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: <https://www.levada.ru/2019/05/30/hotyat-li-russkie-vojny-2/>

⁷³ Dedovshchina — «bolezn'» armeyskoj sistemy. *Levada Centr* [online]. 2006 [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://www.levada.ru/2006/02/15/dedovshchina-bolezn-armejskoj-sistemy/>

⁷⁴ Rossiyane ob armii. *Levada Centr* [online]. 20.02.2012 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: <https://www.levada.ru/2012/02/20/rossiyane-ob-armii-2/>

⁷⁵ PONOMAREV, Sergey Borisovich a Gennadiy Mikhaylovich TIKHONOV. Tyuren'naya subkul'tura v kontekste dialekticheskoj triady. *Intellekt. Innovatsii. Investitsii*. 2021, (2), 117–126.

⁷⁶ ZOR'KINA, O. S. a , ed. «Tyuren'naya romantika»: analiz mezhlchnostnogo manipulirovaniya v kontekste penitentsiarnoj psikhologii. In: SHAMSHIKOVA, O. A., BOL'SHUNOVA, N. Ya., ed. *Razvitiye cheloveka v sovremennom mire*. Novosibirsk, s. 82–87.

takový vzestup popularity tohoto marginálního filozofického směru je podle badatelů příčinou rostoucího násilí a trendu akceptování násilí v Rusku.

Podle badatelů agresivita pramení právě z období finanční krize 1998, kdy byla společnost rozdělena *štěpicími liniemi (cleavages)* v mnoha směrech, především ekonomickém a sociálním.⁷⁷ Badatel Sergej Jenikolopov uvažuje o tom, že

*„...nejparadoxnější věcí je, že všichni nenávidí všechny. Každá sociální vrstva má své vlastní objekty nenávisti. Čili nelze říci, že chudí nenávidí bohaté, a naopak. Mimo jiné zde existuje tuna odstínů. Bohatí například nenávidí střední třídu a společně nenávidí nekonečně bohaté. Každý má někoho, koho nenávidí“.*⁷⁸

Vědci rovněž tvrdí, že agresí vyvolávají i televizní *talk-show*, jejichž účastníci od rána do večera probírají svůj i cizí osobní život, přičemž nevybíravými výrazy zrovna nešetří. Ve veřejném prostoru se stalo možným to, co bylo dříve v úzkém rodinném kruhu považováno za překračující meze slušnosti.⁷⁹

Podle badatelů násilí, agrese a přísná hierarchie v ruské společnosti jsou jejím neoddelitelným společenským rysem přítomným v mnoha sférách společenského života, a dokonce ve veřejných institucích, například v armádě a v rámci povinné vojenské služby, ve věznicích, na pracovištích, na středních i vysokých školách.⁸⁰ Badatelé tvrdí, relevantnost studia způsobů prevence domácího násilí je dána tím, že tento fenomén má dopad na soukromý i veřejný život lidí, představuje skutečnou překážku pro realizaci rovnosti, sociálního rozvoje a budování liberálně demokratické

⁷⁷ Psikholog ob"yasnil, pochemu rossiyane stali zleye i agressivneye: Tema s psikhologom Sergeyem Yenikolopovym. *Rossijskaja gazeta*[online]. 29.04.2019 [cit. 2022-02-05]. Dostupné z: <https://rg.ru/2019/04/29/psiholog-obiasnil-pochemu-rossiiane-stali-zlee-i-agressivnee.html>

⁷⁸ Psikholog ob"yasnil, pochemu rossiyane stali zleye i agressivneye: Tema s psikhologom Sergeyem Yenikolopovym. *Rossijskaja gazeta*[online]. 29.04.2019 [cit. 2022-02-05]. Dostupné z: <https://rg.ru/2019/04/29/psiholog-obiasnil-pochemu-rossiiane-stali-zlee-i-agressivnee.html>

⁷⁹ BURAKOVA, K. V. *Stereotypy v konstruirovanii obraza zhenshchiny v rossijskikh tok-shou, posvyashchennykh domashnemu nasiliyu (na primere osveshcheniya dela sester Khachaturyan)*. Novosibirsk, 2020.

⁸⁰ DENISOV, Vladimir. Razmyshlyaya o nasilii v sovremennom mire. *Rossiya i sovremennyy mir*. 2002, (1), 163-173.

společnosti.⁸¹ Vývoj ruské společnosti na cestě k demokracii předurčuje uvedení do veřejného a vědeckého diskurzu reflexe příčin násilí na ženách a násilí obecně, jakož i způsobů, jak mu předcházet a překonávat ho.

3.2. Krátký exkurz do problematiky domácího násilí v Rusku

3.2.1 Ruská státní politika v oblasti prevence násilí na ženách

Podle výzkumů a oficiálních statistik je násilí páchané na ženách stále naléhavým problémem a může být vyjádřeno skrze nucené soužití, nucenou prostituci, znásilnění, domácí násilí, vraždy pod vlivem alkoholu.⁸² O počtu trestných činů páchaných na ženách doma neexistují v Rusku žádné oficiální statistiky, rozsah tohoto jevu lze odhadnout na základě nepřímých údajů. Například krizová centra pro ženy působící v celé Ruské federaci poskytují každoročně pomoc přibližně 60 tisícům žen, které byly vystaveny domácímu násilí.⁸³

Podle údajů Ministerstva vnitra Ruské federace je až 40 % trestných činů spácháno v rodině, přičemž v 70 % takových případů ženy a děti trpí násilím. Přibližně 97 % případů přímo souvisejících s domácím násilím se k soudu nedostává. Socioložka G. Chiljaževa tvrdí, že domácí násilí je pozorováno téměř v každé čtvrté rodině, přibližně 36 tisíc ruských žen je ročně zabito svými manžely.⁸⁴

O domácím násilí v Rusku se začalo veřejně mluvit z iniciativy ženských organizací občanské společnosti, když se v 90. letech v tisku objevily první publikace věnované tomuto problému a na dobrovolné bázi začaly vznikat první linky pomoci, krizová centra, útulky pro oběti domácího násilí apod. V té době nebyla společnost připravena

⁸¹ SHEYKHOVA, M. S., S. Yu. VASIL'YEV a V. M. UYBUSAR. *Problema nasiliya v sovremennom rossijskom obshchestve*. Penza, 2021.

⁸² *Národní strategie Ruské federace z roku 2017*. Ruská federace, Moskva, 2017, s. 12.

⁸³ *Národní strategie Ruské federace z roku 2017*. Ruská federace, Moskva, 2017, s. 13.

Real'nyy masshtab domashnego nasiliya v Rossii. 20 chisel. *Meduza Project* [online]. [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <https://meduza.io/feature/2020/01/28/realnyy-masshtab-domashnego-nasiliya-v-rossii-20-tsifr>

⁸⁴ KHILAZHEVA, G. F. Nasiliye v sem'ye kak sotsial'naya problema sovremennogo obshchestva. *Sotsiologicheskiye issledovaniya*. 2015, (8), 61–65.

na to, aby uznala existenci takového fenoménu, jako je domácí násilí: na konci 90. let podle masových průzkumů veřejného mínění většina ruských občanů obou pohlaví vnímala mnoho druhů a forem násilí obecně (a zejména na ženách) jako normu.⁸⁵

Co se změnilo ve státní sociální politice za poslední tři dekády? Lze zde uvažovat o několika aspektech zkoumaného problému.

Za prvé je třeba poznamenat, že v Rusku neexistuje jednotný zákon zaměřený na ochranu obětí domácího násilí a prevenci tohoto fenoménu. Ba naopak, v roce 2017 došlo změnou článku 116 Trestního zákoníku Ruské federace k dekriminizaci domácího násilí. Pouze v opakujících se případech násilného činu může být skutek považován za trestný čin. **Druhým** problémem je pasivita úřadu veřejné správy, která se stala příčinou růstu občanského aktivismu v této otázce. Na bázi občanské společnosti byla založena krizová centra na ochranu obětí násilí, jež fungují pomocí příspěvků a daní. **Třetím** aspektem, který ovlivňuje vnímání zkoumaného problému ze strany společnosti, je veřejná maskulinita a misogynie zakořeněná v kultuře a podporovaná v médiích. **Čtvrtým** problémem, s nímž se setkáváme, jsou legislativní mezery, které způsobují nedokonalou ochranu žen nejen před násilím, ale i před těžkou životní situací, do níž se žena může dostat při útěku od manžela-tyrana. **Pátým** problémem je do jisté míry nedokonalá práce vyšetřujících a policejních orgánů. **Šestý** problém představuje absence státních krizových center na podporu žen utíkajících před násilím. **Posledním**, ovšem neméně důležitým aspektem je veřejné odsouzení a stigmatizace obětí násilí.

3.2.2 Statistiky v oblasti domácího násilí

V roce 2012 byly zveřejněny výsledky studie provedené Rosstatem a Ministerstvem zdravotnictví Ruské federace, z nichž vyplynulo, že nejméně jedna z pěti žen byla kdykoli během svého života fyzicky týrána vlastním manželem nebo partnerem. Tato studie je nejnovější, obsahuje největší reprezentaci zkoumaných regionů a zahrnuje celkem 60 z 83 regionů Ruské federace. Ve studii se odkazuje na poslední dostupné

⁸⁵ BENDAS, T. V. *Gendernaya psikhologiya: uchebnoye posobiye dlya vuzov*. SPb.: Piter, 2005.

odhady Ministerstva vnitra RF z roku 2008: až 40 % všech závažných násilných trestných činů je spácháno v rodině, každá čtvrtá ruská rodina čelí tak či onak násilným projevům, což se považuje za vysoký ukazatel.⁸⁶

V polovině února roku 2021 aktivistky z Konsorcia ženských nevládních organizací (NGO) uvedly, že jsou schopny odhadnout počet žen, které zemřely v důsledku domácího násilí.⁸⁷ Pomocí podrobné automatické a poté manuální analýzy textů soudních rozsudků dospěly k závěru, že 61 % žen z celkového počtu zemřelých žen v roce 2018 (tedy 5 145 z celkem 8 433 případů) zahynulo rukama svých manželů⁸⁸, spolubydlících a příbuzných, na rozdíl od oficiálních statistik Ministerstva vnitra RF, které uvádí pouze 253 takových případů (tedy 3 % z celkového počtu zabitých žen).⁸⁹ Autoři studie poznamenávají, že zjištěná čísla odpovídají světové průměrné úrovni domácího násilí podle údajů OSN (58 %).⁹⁰ Široce citovaná nezávislá studie z pera M. Propastin[ové] z roku 2007 uvádí, že ruské ženy se vystavují domácímu násilí třikrát častěji než násilí mimo domov. Zajímavé je, že na základě sémantické analýzy textů soudních rozsudků aktivistky – autorky výzkumu – uvádí nejčastější slova v rozsudcích spojených s domácím násilím. Těmito slovy jsou *taburet, spolubydlící žena* [nikoli manželka – pozn. DK], *hádka, žárlivost a pivo*.

Statistiky o domácím násilí jsou v té či oné podobě vedeny jednotlivými vládními útvary, ale na vládní úrovni neexistuje žádný systematický sběr těchto informací, v důsledku čehož jsou oficiální údaje zřídka dostupné, roztříštěné a nekonzistentní.

⁸⁶ FEDERAL'NAYA SLUZHBA GOSUDARSTVENNOY STATISTIKI, N. S. BUGAKOVA, I. V. VORONINA a M. V. MAKSIMOVA, KUZ'MICHEVA, L. B., ed. *Pravonarusheniya. Zhenshchiny i muzhchiny Rossii: Statisticheskiiy sbornik*. Moskva: Rosstat, 2018, s. 218.

⁸⁷ Issledovaniye Konsortsiuma zhenskikh NPO: boleye 65% ot vsekh ubitykh zhenshchin v god pogibayut v rezul'tate domashnego nasiliya. *Konsortsiyum zhenskikh NPO* [online]. 13.08.2021 [cit. 2021-10-05]. Dostupné z: <https://wcons.net/novosti/issledovanie-konsorciuma-zhenskih-npo-65-ot-vseh-ubityh-zhenshchin-v-god-pogibajut-v-rezultate-domashnego-nasilija/>

⁸⁸ Issledovaniye Konsortsiuma zhenskikh NPO: boleye 65% ot vsekh ubitykh zhenshchin v god pogibayut v rezul'tate domashnego nasiliya. *Konsortsiyum zhenskikh NPO* [online]. 13.08.2021 [cit. 2021-10-05]. Dostupné z: <https://wcons.net/novosti/issledovanie-konsorciuma-zhenskih-npo-65-ot-vseh-ubityh-zhenshchin-v-god-pogibajut-v-rezultate-domashnego-nasilija/>

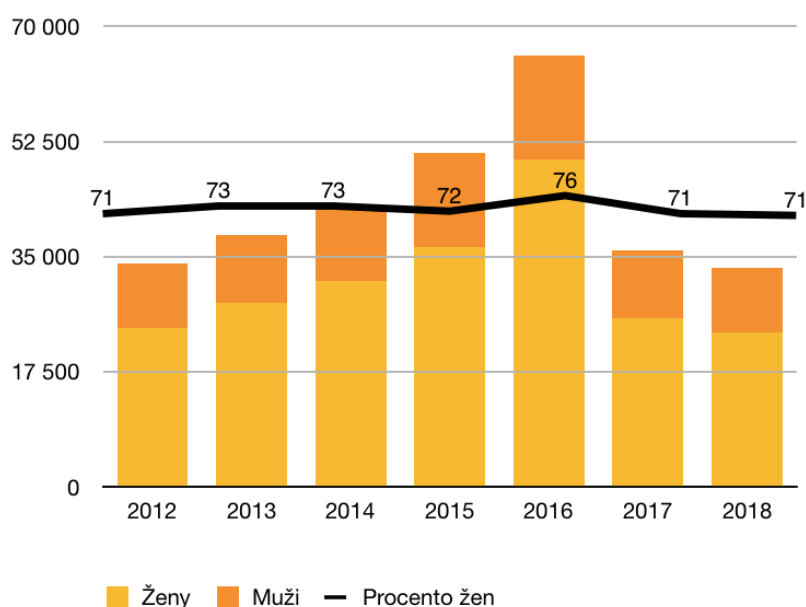
⁸⁹ FEDERAL'NAYA SLUZHBA GOSUDARSTVENNOY STATISTIKI, N. S. BUGAKOVA, I. V. VORONINA a M. V. MAKSIMOVA, KUZ'MICHEVA, L. B., ed. *Pravonarusheniya. Zhenshchiny i muzhchiny Rossii: Statisticheskiiy sbornik*. Moskva: Rosstat, 2018, s. 218.

⁹⁰ Facts and figures: Ending violence against women. *UN Women* [online]. February 2022 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <https://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women/facts-and-figures>

Jedním z faktorů vedoucích k této situaci je absence zákona o domácím násilí nebo alespoň vhodná právní definice, jež by umožnila zařadit případy domácího násilí do samostatné kategorie.

Statistické údaje zveřejněné Rosstatem s odkazem na Ministerstvo vnitra RF naznačují neustále se zvyšující počet násilných trestných činů páchaných na rodinných příslušnících do roku 2017 (poté byl přijat zákon o dekriminalizaci domácího násilí).⁹¹ Ženy se ale mnohem častěji stávají oběťmi domácího násilí, o čemž svědčí Graf 1. Ovšem ve statistikách Ministerstva vnitra RF tvoří ženy v průměru 72 % všech obětí domácího násilí neohledně na věk (roky 2012–2018).

Graf 1: Počet obětí domácího násilí, 2012–2018

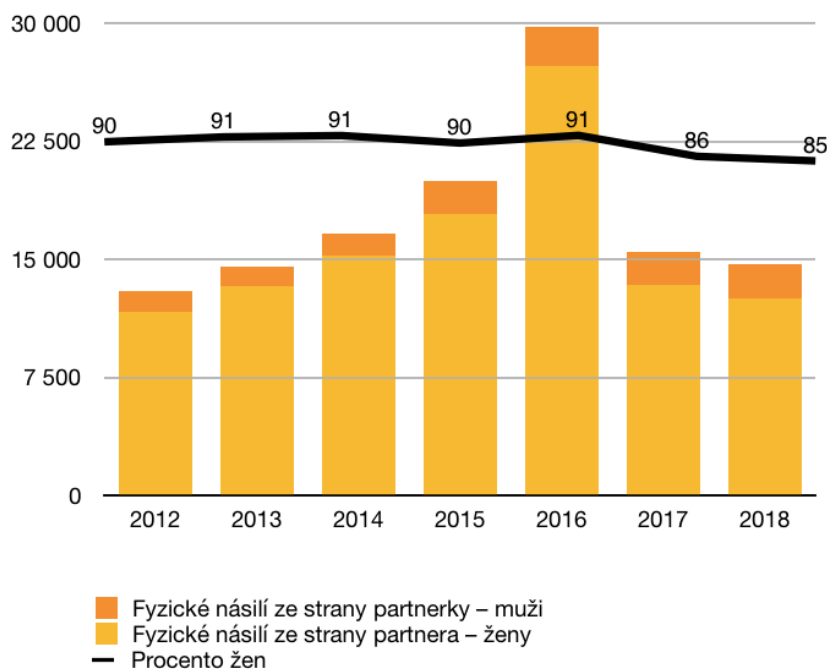

Zdroj: FEDERAL'NAYA SLUZHBA GOSUDARSTVENNOY STATISTIKI, N. S. BUGAKOVA, I. V. VORONINA a M. V. MAKSIMOVA, KUZ'MICHEVA, L. B., ed. *Pravonarusheniya. Zhenshchiny i muzhchiny Rossii: Statisticheskij sbornik*. Moskva: Rosstat, 2018, vlastní kresba autorky.

⁹¹ FEDERAL'NAYA SLUZHBA GOSUDARSTVENNOY STATISTIKI, N. S. BUGAKOVA, I. V. VORONINA a M. V. MAKSIMOVA, KUZ'MICHEVA, L. B., ed. *Pravonarusheniya. Zhenshchiny i muzhchiny Rossii: Statisticheskij sbornik*. Moskva: Rosstat, 2018, s. 218.

Pokud se na tyto statistiky podíváme blíže, zjistíme, že v 90 % všech případů se ženy stávají oběťmi svých partnerů, o čemž svědčí Graf 2. Prudký pokles počtu případů po roce 2017 lze opět objasnit dekriminalizací domácího násilí.

Graf 2: Fyzické násilí ze strany partnerů obou pohlaví, 2012–2018

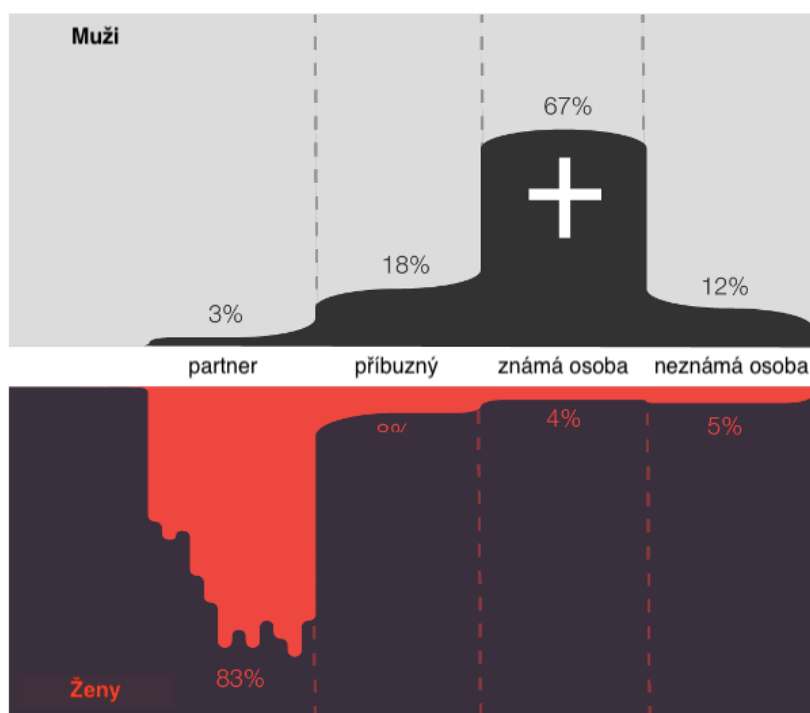

Zdroj: FEDERAL'NAYA SLUZHBA GOSUDARSTVENNOY STATISTIKI, N. S. BUGAKOVA, I. V. VORONINA a M. V. MAKSIMOVA, KUZ'MICHEVA, L. B., ed. Pravonarusheniya. Zhenshchiny i muzhchiny Rossii: Statisticheskii sbornik. Moskva: Rosstat, 2018, vlastní kresba autorky.

Skutečný počet osob, jež přežily domácí násilí, bude z řady důvodů pravděpodobně mnohem vyšší než výše uvedená čísla. Za prvé oficiální statistiky Ministerstva vnitra RF zohledňují pouze ty případy, kdy byl zahájen trestní případ, tedy neodrážejí všechny případy kontaktování policie nebo odmítnutí zahájit trestní případ. Statistiky také nezahrnují situace, kdy policie doporučuje, aby se oběti obrátily na smírčí soudce.

Další zajímavá zjištění přinášejí statistiky odsouzených za nepřiměřenou nutnou obranu. Na základě analýzy soudních rozsudků z let 2011–2018 lze tvrdit, že celkem 83 % žen bylo odsouzeno za použití nepřiměřené sebeobrany v důsledku útoku ze strany svého partnera.

Graf 3: Proti komu se bránili odsouzení za nepřiměřenou sebeobranu

Zdroj: analýza soudních rozsudků podle čl. 108, odst. 1 Trestního zákoníku RF (vražda jako výsledek nepřiměřené sebeobrany) v letech 2011–2018, portál <https://sudact.ru>, kresba: Issledovaniye: v Rossii 65% ubitykh zhenshchin byli zhertvami domashnego nasiliya. Novaya Gazeta [online]. 2021, 13.08.2021 [cit. 2022-08-01]. Dostupné z: <https://novayagazeta.ru/articles/2019/11/25/82847-ya-tebya-seychas-suka-ubivat-budu>.

Je třeba také poznamenat, že domácí násilí na celém světě je latentním zločinem a Rusko není výjimkou. Oficiální výzkumy ukazují, že v Rusku se na policii obrací pouze 10 % osob, které přežily domácí násilí. Podle odhadů dalších odborníků 60 až 70 % žen takové případy nehlásí, ani nehledá pomoc.⁹² A konečně odborníci, obránci lidských práv a pracovníci občanské společnosti a krizových středisek, tvrdí, že trestní případy pro obvinění z domácího násilí bývají zřídka zahajovány a vesměs bývají zastaveny ještě před zahájením soudního řízení.

⁹² Issledovaniye Konsortsiума zhenskikh NPO: boleye 65% ot vseh ubitykh zhenshchin v god pogibayut v rezul'tate domashnego nasiliya. Konsortsiум zhenskikh NPO [online]. 13.08.2021 [cit. 2021-10-05]. Dostupné z: <https://wcons.net/novosti/issledovanie-konsorciuma-zhenskikh-npo-65-ot-vseh-ubityh-zhenshchin-v-god-pogibajut-v-rezultate-domashnego-nasiliya/>

Real'nyy masshtab domashnego nasiliya v Rossii. 20 chisel. Meduza Project [online]. [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <https://meduza.io/feature/2020/01/28/realnyy-masshtab-domashnego-nasiliya-v-rossii-20-tsifr>

Do reakce na domácí násilí je zapojena řada útvarů, včetně Ministerstva práce a sociální ochrany RF, Ministerstva vnitra RF, Ministerstva spravedlnosti RF, Generální prokuratury a Vyšetřovacího výboru, avšak neexistuje jednotný přístup, protože neexistuje žádný samostatný federální vládní program nebo strategie, jež by se plně věnovaly tomuto problému.

Tatjana Moskalkova, ombudsmanka pro lidská práva v Ruské federaci (od roku 2016 až dosud), se veřejně zasazovala o přijetí zákona o domácím násilí a vládním financování krizových center.⁹³ Rovněž se domnívá, že Rusko by mělo co nejdříve ratifikovat Úmluvu Rady Evropy o prevenci a boji proti násilí na ženách a domácímu násilí (Istanbulská úmluva).⁹⁴ Tuto situaci však do jisté míry ztěžuje skutečnost, že Rusko od března roku 2022 již není členem Rady Evropy.

Nejčastějšími důvody obrácení se na krizová centra bývají domácí násilí a konflikty uvnitř rodiny. O takovou ochranu žádají tisíce žen – a neubývá jich. Podle průzkumu Všeruského centra pro studium veřejného mínění je bití v ruských rodinách zcela běžné. Třetina respondentů (33 %) uvedla, že tomu tak bylo v rodinách jejich známých, 10 % uvedlo, že se s tím setkali ve své vlastní rodině.⁹⁵

Lze tedy shrnout, že ruská státní politika nezasahuje do řešení problematiky domácího násilí na ženách, čímž veškerá odpovědnost za řešení problému spadá na občanskou společnost.

⁹³ RIA NOVOSTI. *Moskal'kova primet uchastiye v dorabotke proyekta o semeynom nasilii* [online]. 2019, 03.12.2019 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <https://ria.ru/20191203/1561926099.html>

⁹⁴ TASS. *Zakon o bor'be s domashnim nasiliyem mozhet byt' prinyat v RF k kontsu 2021 goda*. TASS *Informatsionnoye agenstvo* [online]. 2021, 28.04.2021 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <https://tass.ru/obschestvo/11262481>

⁹⁵ *Issledovaniye Konsortsiума zhenskikh NPO: boleye 65% ot vseh ubitykh zhenshchin v god pogibayut v rezul'tate domashnego nasiliya*. *Konsortsiум zhenskikh NPO* [online]. 13.08.2021 [cit. 2021-10-05]. Dostupné z: <https://wcons.net/novosti/issledovanie-konsorciuma-zhenskikh-npo-65-ot-vseh-ubitykh-zhenshchin-v-god-pogibajut-v-rezultate-domashnego-nasilija/>

3.3 Legislativa v oblasti domácího násilí

Domácí násilí na té či oné úrovni existuje ve všech zemích světa. Bez preventivních opatření a řádné reakce to nevyhnutelně eskaluje a rychle povede k tragickým následkům. V Rusku policie často na obvinění z domácího násilí vůbec nereaguje, anebo odmítá zahájit řízení, a to se děje se znepokojivou pravidelností.

Tento přístup policistů je součástí systémového problému nevhodné reakce. Ani těm, kteří čelí extrémním formám domácího násilí, se v Rusku nedostává odpovídající ochrany a pomoci. Není to vyčleněno jako samostatný *corpus delicti*, neexistuje ani legislativní definice tohoto jevu, zejména neexistují ochranné instituce, které by obětem mohly poskytnout rychlou pomoc a někdy jim zachránit život.

Tyto mezery v právních předpisech jsou do jisté míry vyvolány tím, že pro orgány státní správy je domácí násilí tzv. rodinná záležitost, která se odehrává za zavřenými dveřmi a netýká se státu.⁹⁶ Absence legislativních norem v této oblasti do jisté míry svědčí o tom, že stát nepovažuje domácí násilí za závažnou situaci vyžadující částečný nebo úplný zásah ze strany donucovacích orgánů.

Jeden z nejzávažnějších případů se odehrál v lednu roku 2020, ale na veřejnost se dostal až 20. února 2021. Bývalý přítel Vladislav Kanjus týral a zabíjel 23letou Věru Pechtělevu po dobu tří a půl hodiny. Sousedé se několikrát obraceli na policii, nicméně ta nereagovala. Během této doby způsobil pachatel oběti nejméně 100 zranění a uškrtil ji potom kovovým prutem. Za všech známých okolností byli policisté obviněni z nedbalosti.⁹⁷ Tento případ může být náznakem toho, že Policie RF reaguje na případy domácího násilí až v okamžiku, kdy se to stává zločinem. Nicméně je do jisté míry pravda, že by preventivní a včasný zásah policejních orgánů mohl zachránit život této oběti. Ovšem není možný zásah policejních orgánů bez veřejné sankce zakotvené v legislativě ve formě zákona o prevenci domácího násilí, jehož přijetí je ovšem diskutabilní.

⁹⁶ SHESTAKOV, D. A. *Semeynaya kriminologiya: kriminofamilistika*. SPb, 2003.

⁹⁷ 23-letnyuyu Veru Pekhteleву iz Kemerovo neskol'ko chasov ubivali v kvartire byvshego boyfrenda. Sosedi sem' raz bezrezul'tatno zvonili v politsiyu Politsseyskikh obvinili v khalatnosti, oni mogut otdelet'sya shtrafom. *Meduza Project* [online]. 2021 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: 24.02.2021

Návrh zákona „O prevenci domácího násilí v Ruské federaci“

Návrh federálního zákona „O prevenci domácího násilí v Ruské federaci“ je předmětem žhavé veřejné diskuse: příznivci přijetí návrhu zákona považují jeho současnou verzi za příliš zdvořilou a nedostačující, zatímco odpůrci shledávají opatření v ní stanovená represivními.

Aktuální verze návrhu zákona byla zveřejněna na webových stránkách Rady federace dne 29. listopadu 2019. Podle oficiálního znění „*upravuje vztahy vznikající v oblasti prevence domácího násilí v Ruské federaci*“.⁹⁸ Návrh zákona byl předkládán Státní dumě k posouzení několik let po sobě, nicméně byl několikrát zamítnut.⁹⁹

Již předtím, než byl návrh předložen Státní dumě, byl kritizován kvůli své antirodinné orientaci, nejasnému znění a právní nejistotě, a dostatku příležitostí neziskových organizací zasahovat do rodinného života. Kritizovány byly také samotný koncept a definice domácího násilí.¹⁰⁰ Ve verzi z roku 2019 byla představena široká interpretace klíčového konceptu: „domácí násilí lze chápat jako fyzické, psychologické, sexuální a ekonomické násilí“.¹⁰¹ Intenzivní přípravy na přijetí zákona byly zahájeny v roce 2019.

Podle jednoho z autorů návrhu zákona, Oksany Puškin[ové], je zákon o domácím násilí nezbytný z důvodu prevalence domácího násilí. Domnívá se, že trestní zákoník, který chrání občany před všemi formami násilí, vstupuje v platnost až po spáchání trestného činu, a proto problém domácího násilí neřeší. Policie se navíc zdráhá zahájit trestní případy kvůli bití manželky manželem. Dost často ženy nevědí, jak podstoupit

⁹⁸ FEDERAL'NYY ZAKON O profilaktike semeyno-bytovogo nasiliya v Rossiyskoy Federatsii. *Parlament RF* [online]. 2019 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <http://council.gov.ru/media/files/rDb1bpYASUAxolgmPXEfKLUlq7JAARUS.pdf>

⁹⁹ SAZHNEVA, Yekaterina. Eksperty otsenili veroyatnost' prinyatiya zakona o domashnem nasilii. *Moskovskiy Komsomolets* [online]. 2019, 20.12.2019 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <https://www.mk.ru/politics/2019/12/20/eksperty-ocenili-veroyatnost-prinyatiya-zakona-o-domashnem-nasilii.html>

¹⁰⁰ Pravovoy analiz proyekta Federal'nogo zakona «O profilaktike semeyno-bytovogo nasiliya v Rossiyskoy Federatsii». *Analiticheskiy tsentr «SEMEYNAYA POLITIKA.RF»* [online]. 2019, 12/2019 [cit. 2022-04-30]. Dostupné z: <http://www.familypolicy.ru/rep/19-051-01.pdf>

¹⁰¹ FEDERAL'NYY ZAKON O profilaktike semeyno-bytovogo nasiliya v Rossiyskoy Federatsii. *Parlament RF* [online]. 2019 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <http://council.gov.ru/media/files/rDb1bpYASUAxolgmPXEfKLUlq7JAARUS.pdf>

soudní lékařskou prohlídku, ani to, kde požádat o pomoc. Puškin[ová] navíc tvrdí, že policie nemá nástroje na ochranu ženy před manželem-tyranem.¹⁰²

Celkem 73 organizací ruské občanské společnosti podepsalo petici na podporu zákona o domácím násilí, 181 veřejných organizací však podepsalo otevřený dopis do rukou prezidenta Putina namířený proti zákonu o domácím násilí, většinou šlo o organizace náboženského charakteru.¹⁰³

K návrhu zákona se kriticky vyjádřili představitelé všech tradičních náboženství země. Patriarcha Kirill uvedl, že v boji „proti použití síly při řešení rodinných konfliktů“ by se nemělo umožnit cizím osobám napadnout rodinný prostor.¹⁰⁴ Moskevský muftí Ildar Aljautdinov věří, že návrh zákona v současné podobě není zaměřen ani tak na zachování rodiny, jako na zničení rodinných základů.¹⁰⁵ Zinovij Kogan, místopředseda Kongresu židovských náboženských komunit, tvrdí, že „návrh zákona ničí rodinu, a v boji proti násilí stačí trestní zákoník“.¹⁰⁶

Ruský prezident Vladimir Putin zaujal neutrální postoj a tento návrh zákona nezískal jeho podporu. Podle něj je nutné diskutovat o tom, zda je tento zákon vůbec zapotřebí, předpovědět jeho možné důsledky a teprve poté rozhodnout.¹⁰⁷

Oponenti argumentují, že návrh zákona je nepřijatelný, protože není zaměřen na prevenci skutečného násilí.¹⁰⁸ Současně se domnívají, že návrh zákona vytváří

¹⁰² ZAVERNYAYEVA, Svetlana. Semeynym tiranam khotyat zapretit' kontaktirovat' so svoimi zhertvami. *Parlamentskaya gazeta* [online]. 2019, 21.10.2019 [cit. 2021-07-30]. Dostupné z: <https://www.pnp.ru/social/semeynym-tiranam-khotyat-zapretit-kontaktirovat-so-svoimi-zhertvami.html>

¹⁰³ Putin v pervyye prokomentiroval zakon o domashnem nasilii. *Vedomosti* [online]. 2019, 19.12.2019 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <https://www.vedomosti.ru/society/news/2019/12/19/819162-zakon-o-nasilii>

¹⁰⁴ Kto i pochemu vystupayet protiv zakona o domashnem nasilii. *RIA Novosti* [online]. 2019, 08.12.2019 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <https://ria.ru/20191208/1562071651.html>

¹⁰⁵ Muftiyat Moskvy vystupil s obrashcheniyem protiv proyekta o semeynom nasilii. *RIA Novosti* [online]. 2019, 13.12.2019 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <https://ria.ru/20191213/1562353947.html>

¹⁰⁶ Kto i pochemu vystupayet protiv zakona o domashnem nasilii. *RIA Novosti* [online]. 2019, 08.12.2019 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <https://ria.ru/20191208/1562071651.html>

¹⁰⁷ Putin v pervyye prokomentiroval zakon o domashnem nasilii. *Vedomosti* [online]. 2019, 19.12.2019 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <https://www.vedomosti.ru/society/news/2019/12/19/819162-zakon-o-nasilii>

¹⁰⁸ Protiv zakona o domashnem nasilii vystupayut vse traditsionnyye religii. *Pravda* [online]. 2019, 05.12.2019 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <https://www.pravda.ru/news/faith/1456868-religii/>

mechanismus, který umožňuje z neurčitých a nejasných důvodů zasahovat do rodinného života občanů, což v zásadě omezuje jejich práva.¹⁰⁹

Podrobnou kritiku návrhu zákona předložila kandidátka právních věd Anna Schwabauer[ová], která se domnívá, že je to právně neudržitelné, porušuje ústavní práva občanů, ignoruje základy trestního a správního práva, nedodržuje zásady rodinného práva. Výsledky budou podle expertky zhoršení sociálních rozporů a nestabilita ve společnosti.¹¹⁰

Podle názorů oponentů přijetí návrhu zákona omezí následující práva:

- právo na nedotknutelnost životních, osobních a rodinných tajemství (čl. 23, část 1 Ústavy Ruské federace),
- právo na ochranu informací o soukromém životě občanů (a rodin) (čl. 24, část 1 Ústavy Ruské federace),
- právo na soukromé vlastnictví a právo na jeho užívání (čl. 35 Ústavy Ruské federace),
- právo na bydlení (čl. 40, část 1 Ústavy Ruské federace),
- právo na ústavní presumpci nevinu (čl. 49, část 1 Ústavy Ruské federace).¹¹¹

Většina Rusů podpořila zákon o prevenci domácího násilí, ačkoli se názory mužů a žen na tento problém výrazně liší.

Noviny Vedomosti seznámily čtenáře s výsledky sociologického průzkumu provedeného státní agenturou VTsIOM. Podle výsledků průzkumu 70 % Rusů považuje za nutné přijmout zákon o prevenci domácího násilí. Pouze 7 % respondentů neshledává přijetí tohoto zákona nutným. Mimo jiné se ukázalo, že

¹⁰⁹ Kto i pochemu vystupayet protiv zakona o domashnem nasilii. *RIA Novosti* [online]. 2019, 08.12.2019 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <https://ria.ru/20191208/1562071651.html>

¹¹⁰ Ni prava, ni logiki: advokat dal otsenku zakonoprojektu o domashnem nasilii. *REGNUM* [online]. 2019, 02.12.2019 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <https://regnum.ru/news/society/2795223.html>

¹¹¹ Zayavleniye Patriarshey komissii po voprosam sem'i, zashchity materinstva i detstva v svyazi s obsuzhdeniyem proyekta Federal'nogo zakona «O profilaktike semeyno-bytovogo nasiliya v Rossiyskoy Federatsii». *Patriarchia.ru* [online]. 2019, 04.12.2019 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <http://www.patriarchia.ru/db/text/5541276.html>

90 % dotazovaných si je jisto nepřipustností jakéhokoli fyzického násilí v rodině, pouze 8 % se domnívá, že násilí ze strany manžela je možné „za určitých okolností“. Přitom 40 % respondentů si je vědomo případů násilí v rodinách, které osobně znají. Zatímco 50 % dotazovaných věří, že ani první případ domácího násilí nelze odpustit, 39 % respondentů je schopno nepravdělný fyzický zásah ze strany partnera/partnerky odpustit.¹¹²

Odpovědi mužů a žen se zároveň výrazně liší. Například 52 % mužů a pouze 29 % žen souhlasí s tím, že první případ násilí lze odpustit, 34 % mužů a 62 % žen souhlasí s tím, že násilí nelze vůbec odpustit. Ženy jsou mnohem aktivnější než muži (80 % oproti 57 %) ve prospěch přijetí zákona a hovoří více o nepřipustnosti domácího násilí (94 % proti 85 %), píše *Vedomosti*.¹¹³

Ruské ženy začaly podávat stížnosti na domácí násilí u Evropského soudu pro lidská práva. Mluvil o tom soudce ESLP Dmitrij Dědov, zvolený z Ruska. Dědov pro agenturu Interfax uvedl, že EÚLP obdržel asi 100 stížností od ruských žen. Zároveň tam podle ministerstva spravedlnosti bylo za osm let doručeno pouze šest takových odvolání.¹¹⁴

¹¹² Bol'shinstvo rossiyan podderzhivayut zakon o bor'be s semeynym nasiliyem. *Vedomosti* [online]. 2019, 04.12.2019 [cit. 2022-02-30]. Dostupné z: <https://www.vedomosti.ru/society/articles/2019/12/15/818749-rossiyan-podderzhivayut-zakon>

¹¹³ Bol'shinstvo rossiyan podderzhivayut zakon o bor'be s semeynym nasiliyem. *Vedomosti* [online]. 2019, 04.12.2019 [cit. 2022-02-30]. Dostupné z: <https://www.vedomosti.ru/society/articles/2019/12/15/818749-rossiyan-podderzhivayut-zakon>

¹¹⁴ YESPCH udovletvoril pervuyu zhalobu na domashneye nasiliye iz Rossii. *Vedomosti* [online]. 2019, 09.07.2019 [cit. 2022-02-30]. Dostupné z: <https://www.vedomosti.ru/politics/articles/2019/07/09/806219-espch-udovletvoril-zhalobu-na-domashnee-nasilie>

KAPITOLA 4: STIGMATIZACE ŽEN V RUSKÉ SPOLEČNOSTI JAKO SOCIÁLNÍ FENOMÉN

4.1 Typy stigmatizace žen v Rusku

Stigmatizace v ruské společnosti je jev poměrně složitý a rozsáhlý. Stigmatizaci je vystavováno velké množství různých sociálních skupin: ženy, propuštění z vězení, handicapované osoby, HIV pozitivní, představitelé LGBTQ+, sirotci, Kavkazané a lidé pocházející ze Střední Asie. Ženy v Ruské federaci jsou vystaveny neustálé stigmatizaci ze strany společnosti. S ní se do jisté míry setkáváme v rámci každodenního života. Výskyt stigmatizace je mimo jiné exacerbován konzervativním povědomím společnosti napojeným na náboženskou patriarchální tradici. Je třeba poznamenat, že stigmatizace žen v Rusku existuje také v rámci samotné komunity žen.

Nejvíce se stigmatizace žen ve společnosti projevuje v oblasti mateřství, které je v Rusku spojeno s velkým počtem různých stigmat a zvyků. Kupodivu ani v současnosti není v Rusku mateřství tématem osobním, nýbrž sociálním a celospolečenským.¹¹⁵ Nicméně mateřství v Rusku je stigmatizováno nejenom ze strany společnosti, ale také ze strany státu na základě legislativních opatření. Ve společnosti se hodně řeší taková osobní témata jako pozdní mateřství, umělé přerušování těhotenství, poporodní deprese, nešťastné mateřství, kojení dítěte, neplodnost a další.

Lze tvrdit, že téma mateřství je příkladem problému „otců a dětí“, kteří vyrůstali za zcela odlišných období – komunismu a moderní liberálnější doby. Za komunismu byla žena, která porodila po 25. roce svého věku, považována za tzv. starorodičku.¹¹⁶ Za hlavní poslání každé ženy byly považovány především výchova dětí a péče o svou rodinu. O kariéře, cestování, koníčcích a seberozvoji bylo možné uvažovat až po úspěšném splnění role uložené společností, a pouze na pozadí manželství

¹¹⁵ LIPAY, T. P. a A. K. MAMEDOV. Sotsial'naya stigmatizatsiya: sotsiokul'turnyye aspekty. *Trud i sotsialnyye otnosheniya*. 2008, 19(11), 43–52.

¹¹⁶ GARAYEVA, E. I. Stigmatizatsiya zhenshchin-chayldfri v sovremennom rossiyskom obshchestve. *Voprosy istorii yestestvoznaniya i tekhniki*. 2018, 9(39), 81–84.

a mateřství. Nová generace žen se naopak snaží své mládí investovat do sebe a poté se zamýšlejí nad pořízením dětí. Na pozadí těchto změn společnosti přibývá rodin, které záměrně odmítají mít děti.¹¹⁷ Podle nedávného průzkumu Levada-Centru 9 % Rusů dává přednost tomu, aby zůstali bezdětní.¹¹⁸

Umělá přerušování těhotenství představují v dnešní době téma pro žhavé diskuze. V Rusku se téma interrupcí řeší na legislativní úrovni neustálým omezováním možnosti ženy se samostatně a svobodně rozhodnout o tom, zda si chce dítě ponechat. Významně se rozšířil seznam závažných anomálií plodu, u nichž žena **nebude** mít právo na interrupci, mimo jiné podle novely žena s onkologickým onemocněním, nebo se závažnou malformací plodu *in utero* a malformací končetin plodu **nemá** plné právo na umělé ukončení těhotenství.¹¹⁹ Nyní, když si žena uvědomí, že porodí života neschopné dítě s těžkým zdravotním postižením, bude nucena ho donosit a porodit. V některých krajích Ruska si musí žena obstarat potvrzení kněze či mulláha, že s umělým přerušováním těhotenství souhlasí.¹²⁰ Mimo jiné se toto téma řeší také v rámci společnosti, jejíž velká část interrupce odsuzuje.¹²¹

Další aspekt stigmatizace žen představuje neplodnost.¹²² Ta byla ve většině kultur právním základem pro rozvod nebo ostudu. Otcovství bylo vždy spíše společenským než biologickým pojmem, ale v patriarchálních společnostech mělo stále velký význam ve smyslu dědictví. Ustanovení Rodinného zákoníku Ruské federace a federálního

¹¹⁷ ISHCENKO, K. A., S. G. GORELIK a E. E. SANG. Gendernyy eydzhizm. Stigmatizatsiya stareyushchey zhenshchiny. In: *NIU «BelGU» 2 mezhdunarodnaya chastnaya bol'nitsa Ulaanbaatar-Songdo Tip: tezisy doklada na konferentsii*. 2020, s. 58–59.

¹¹⁸ Reproduktsiya i aborty. *Levada Centr* [online]. 2017, 20.03.2017 [cit. 2022-04-30]. Dostupné z: <https://www.levada.ru/2017/03/20/reproduktsiya-i-aborty/>

¹¹⁹ *Federal'nyy zakon "Ob osnovakh okhrany zdorov'ya grazhdan v Rossiyskoy Federatsii"*. Ruská federace, 2022.

PETRENKO, Varvara. Minzdravsotsrazvitiya sokratilo perechen' sotsial'nykh pokazaniy dlya preryvaniya nezhelatel'noy beremennosti. *GAZETA* [online]. 14.02.2012 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <https://www.gazeta.ru/social/2012/02/14/4000861.shtml>

¹²⁰ «Kak tak — vy ne khotite rozhat'» Rossiyanok otpravlyayut v tserkov' za razresheniyem na abort. Eto ne antiutopiya. *Lenta* [online]. 2018, 28.04.2018 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: https://lenta.ru/articles/2018/04/28/zaiki_luzhaiki/

¹²¹ Reproduktsiya i aborty. *Levada Centr* [online]. 2017, 20.03.2017 [cit. 2022-04-30]. Dostupné z: <https://www.levada.ru/2017/03/20/reproduktsiya-i-aborty/>

¹²² KALININA, D. S. Zhenshchina v usloviyakh transformatsii instituta sem'i. *Gosudarstvo, obshchestvo, lichnost': istoriya i sovremennost'*. 2022, 54–58.

zákona o aktech občanského stavu umožňují, aby jako rodiče dítěte narozeného v náhradním mateřství byly registrovány pouze osoby, které spolu uzavřely sňatek.¹²³ To znamená, že svobodné ženy, které nejsou vdané, takové právo nemají (samozřejmě stejně jako muži). Svobodná žena také nesmí adoptovat dítě, což je důvodem rostoucího počtu fiktivních manželství.

Tlak ze strany rodiny, lékařů, přátel, a dokonce i zcela cizích lidí spojený s celkovým vnímáním mateřství veřejností a celkovou představou o tom, že matka nemůže dělat chyby, je často zdrcující pro mladé matky, především nezkušené prvorodičky. Jedním z hlavních psychologických tlaků je jejich vlastní vina za jejich neschopnost zvládat problémy tak snadno a hravě, jak jim společnost diktuje. Ve snaze být úspěšnou matkou a manželkou ženy často upozadí své vlastní touhy, aniž by si všimly, jak čelí emočnímu vyhoření. Pocity viny a sociální stereotypy přimějí ženy ignorovat únavu a špatnou náladu.¹²⁴ Lze tvrdit, že to může mít fatální následky, pokud se tyto nátlaky vyskytují na pozadí poporodních depresí.¹²⁵ Ty představují jeden ze závažných fenoménů, který ovšem není ze strany ruské společnosti uznáván. Je překvapivé, že 64 % dospělé populace Ruska je přesvědčeno, že se jedná o lenost ze strany mladé matky, nikoli o závažný psychický problém.¹²⁶

Dále je v ruské společnosti stále vystavena stigmatizaci skupina žen ve věku třiceti let a starších, které nikdy nebyly vdané a nemají vlastní dítě, což tvoří přibližně 7 % ruských žen podle údajů Všeruského centra pro studium veřejného mínění

¹²³ *Semeynyy kodeks Rossiyskoy Federatsii ot 29.12.1995 N 223-FZ (red. ot 14.07.2022)*. Ruská federace, 2022.

Federal'nyy zakon "Ob aktakh grazhdanskogo sostoyaniya" ot 15.11.1997 N 143-FZ (poslednyaya redaktsiya). Ruská federace, 2022.

¹²⁴ «Mnogim neyasno, chto zhenshchiny — lyudi» Dlya nikh rozhdeniye rebenka stalo oshibkoy. Chem opasen mif o materinskom schast'ye?. *Lenta* [online]. 06.11.2019 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <https://lenta.ru/articles/2019/11/06/motherhood/>

¹²⁵ Issledovaniye Konsortsiuma zhenskikh NPO: boleye 65% ot vseh ubitykh zhenshchin v god pogibayut v rezul'tate domashnego nasiliya. *Konsortsiy zhenskikh NPO* [online]. 13.08.2021 [cit. 2021-10-05]. Dostupné z: <https://wcons.net/novosti/issledovanie-konsorciuma-zhenskikh-npo-65-ot-vseh-ubityh-zhenshchin-v-god-pogibayut-v-rezultate-domashnego-nasilija/>

¹²⁶ *Semeynyy kodeks Rossiyskoy Federatsii ot 29.12.1995 N 223-FZ (red. ot 14.07.2022)*. Ruská federace, 2022.

Federal'nyy zakon "Ob aktakh grazhdanskogo sostoyaniya" ot 15.11.1997 N 143-FZ (poslednyaya redaktsiya). Ruská federace, 2022.

(2018).¹²⁷ Ženy v Rusku ve věku od třiceti let žijící osaměle jsou nuceny skrývat svou osamělost za různé formulace.¹²⁸ Lze tvrdit, že v Rusku jsou svobodné ženy v očích společnosti stále anomálií, protože nezapadají do patriarchální psychologie. To je do značné míry způsobeno státní politikou, a to jak sovětskou, tak současnou, podle které by každá žena měla zažít radost z rodinných vztahů a mateřství.

Lze tedy shrnout, že v kontextu globálních moderních procesů pluralizace modelů manželství, rodiny, mateřství a otcovství se mění společenské vnímání jevů souvisejících s životním stylem ženy a její volbou. Nicméně takové procesy se v Rusku brzdí kvůli povědomí společnosti napojeného na náboženskou patriarchální tradici. Ženy se neustále stávají objekty odsuzování a subjekty individuální odpovědnosti za důsledky společensky podmíněných problémů jejich a rodinného života: zejména genderové nerovnosti ve mzdách, diskriminace matek na trhu práce a nedostatek účinných právních mechanismů.

4.2 Victimblaming vůči obětem násilí v ruské společnosti

Victimblaming (z angličtiny obviňování obětí) je fenomén, při kterém je oběť trestného činu obviňována z toho, co se jí stalo. O victimblaming se nejčastěji jedná v rámci diskuze o sexuálním či domácím násilí.¹²⁹ Victimblaming bývá nejčastěji označován jako obvinění proti obětem sexuálního nebo domácího násilí a mívá obvykle podobu rasistických a sexistických prohlášení. Tento jev však může existovat nezávisle na rasistickém a sexistickém diskurzu, a v některých zemích má dokonce polooficiální

¹²⁷ Sergey Rybal'chenko: «Demograficheskaya ustoychivost' trebuyet gibkosti realizuyemoy politiki». *VTsIOM* [online]. 2022, 28.01.2022 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <https://ok.wciom.ru/interview/sergei-rybalchenko-demograficheskaja-ustoichivost-trebuyet-gibkosti-realizuemoi-politiki>

¹²⁸ KOVALEV, Yevgeniy Nikolayevich a Ol'ga Igorevna BOSYK. *Gendernyye osobennosti predstavleniya dopolnitel'nykh mer podderzhki semey s det'mi (na primere materinskogo (semeynogo) kapitala)*. Surgut: Surgut-skiy gosudarstvennyy universitet, 2022.

¹²⁹ TAYLOR, Jessica, Dr. *Why Women Are Blamed For Everything: Exposing the Culture of Victim-Blaming*. London: Carmelite House.

status.¹³⁰ Z hlediska sociální psychologie je obviňování oběti důsledkem víry ve spravedlivý svět (viz Kapitolu 2.2.1).

Fenomén victimblamingu je indikátorem normalizace násilí ve společnosti a její neadekvátní reakce na různé formy bezpráví. V rámci viktimologie je obviňování oběti metodologickým předpokladem pozitivistického přístupu, který je akceptován i v postsovětské viktimologii.¹³¹ V zahraniční viktimologii proti tomuto přístupu stojí přístup založený na ochraně oběti.¹³²

Je třeba zmínit také pojem **reviktimizace**, což je retraumatizace oběti násilí, vyjádřená v reakci jednotlivců nebo institucí. Obviňování obětí je formou opětovné viktimizace. Dalšími možnými formami jsou zejména nevhodná reakce na násilí, nevhodná vyjádření zdravotnických pracovníků či jiných osob, se kterými je oběť v kontaktu, a stigmatizace obětí. Například v kulturách s přísnou tabuizací tématu sexu a sexuality jsou oběti znásilnění zvláště stigmatizovány. V takovýchto kulturních prostředích může mít reviktimizace podobu sociálního odmítnutí, izolace, nebo dokonce institucionálního trestu oběti, jako jsou zákaz sňatku, nucený rozvod, mučení nebo vražda.¹³³

Další aspekt problému představuje osoba toho, kdo páchá násilí. Z analýzy vyplývá, že násilníkem či agresorem se častěji stává blízká osoba: příbuzný, přítel, známý, kolega nebo spolužák, což jsou lidé, kteří jsou zahrnuti do konceptu „skupiny důvěry“, a neočekává se, že budou útočit. Graf 3, který byl představen v kapitole 3.2.2 této práce, svědčí o tom, že v 83 % bývají útočníky partneři obětí. Tato skutečnost dále komplikuje obrácení se na policii, neboť oběti zažívají strach a do jisté míry často nátlak ze strany nejbližší rodiny, dalších příbuzných či známých.

¹³⁰ JOHNSON, Veronica E., Kevin L. NADAL, Gina SISSOKO a Rukiya KING. “It’s Not in Your Head”: Gaslighting, ‘Splaining, Victim Blaming, and Other Harmful Reactions to Microaggressions. *Perspectives on Psychological Science*. 2021, **16**(5), 1024–1036.

¹³¹ MAYOROV, A. V. Viktimologiya v Rossii: obzor etapov razvitiya nauchnogo napravleniya. *Viktimologiya*. 2021, **8**(2), 109–120.

¹³² TAYLOR, Jessica, Dr. *Why Women Are Blamed For Everything: Exposing the Culture of Victim-Blaming*. London: Carmelite House.

¹³³ MARTÍN-FERNÁNDEZ, M., E. GRACIA a M. LILA. Assessing victim-blaming attitudes in cases of intimate partner violence against women: Development and validation of the VB-IPVAW scale. *Psychosocial Intervention*. 2018, **27**(3), 133–143.

Naděžda Zamotajeva, ředitelka nevládní organizace pro pomoc oběťm násilí Sestry, tvrdí, že se často setkává s tím, že policisté používají termín „falešné znásilnění“. Podle jejích zkušeností se za „skutečné“ znásilnění považuje trestný čin, při kterém pachatel oběť nezná, napadl ji za noci v zapadlé uličce, a oběť má na těle důkazy odporu. Dodává také, že pro přiznání „skutečného“ znásilnění je důležité, aby byla oběť „správně“ oblečena, chovala se bezvadně z morálního hlediska a je nejlepší, pokud byla před znásilněním pannou. Když je žena znásilněna svým partnerem, policejní orgány se domnívají, že se nejedná o „skutečné“ znásilnění, a mají sklon oběť obviňovat a stigmatizovat.¹³⁴

Jestliže se obrátíme na výsledky průzkumu veřejného mínění, pak lze zjistit, že přibližně 44 % Rusů věří, že za páchané násilí může nejčastěji oběť násilí, neboť útok vyprovokovala. Téměř stejný počet respondentů – 43 % – s tímto tvrzením nesouhlasí. To jsou výsledky průzkumu, který provedlo Všeruské centrum pro studium veřejného mínění.

Názory Rusů na otázku, zda by se měla, či neměla oběti násilí poskytnout kvalifikovaná psychologická pomoc, byly rozděleny rovnoměrně – 46 % respondentů bylo pro a 46 % proti. Zároveň se 42 % respondentů domnívá, že policisté často odmítají přijímat žaloby, a 58 % nevěří, že legislativní řád spolehlivě chrání ruské ženy před domácím násilím. Pokud jde o prevenci násilí ve společnosti, 18 % respondentů doporučilo, aby stát zavedl přísnější tresty.¹³⁵

Anna Očkina, vedoucí Centra pro sociální analýzu Ústavu globalizace a sociálních hnutí, tvrdí, že nejen patriarchální kořeny jsou příčinou domácího násilí jako sociálního fenoménu. Podle jejího názoru ruská společnost neprošla dlouhým obdobím přechodu k individualismu (jako tomu bylo v západní Evropě), kde jednotlivec nakonec začal

¹³⁴ Chto takoye «nenastoyashchiye iznasilovaniya»? *Meduza Project* [online]. 2018, 15.02.2018 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <https://meduza.io/episodes/2018/02/15/chto-takoe-nenastoyaschie-iznasilovaniya>

¹³⁵ Nasilie. Sotsiologicheskiy opros. *VTs/OM* [online]. 2019, 2019 [cit. 2022-04-13]. Dostupné z: <https://wciom.ru/index.php?id=236&uid=115864>

převládat nad společenstvím jako hodnota a subjekt rozhodování.¹³⁶ V Rusku stále přetrvává kolektivismus, kde není místo pro osobní pocity a emoce.¹³⁷

Lze tedy shrnout, že se ženy v Rusku setkávají s určitou mírou victimblamingu vůči sobě. Údaje zjištěné v rámci dotazníkového šetření a jejich analýza v kapitole 5 tuto tezi ověří.

¹³⁶ OCHKINA, Anna Vladimirovna. *Missiya nepostizhima. Provaly byurokraticheskogo upravleniya sotsial'noy sferoy*. Politizdat, 2020.

¹³⁷ LEHMANNOVÁ, Zuzana. *Paradigma kultur*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010.

KAPITOLA 5: EMPIRICKÁ ČÁST: DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ A STATISTICKÉ TESTOVÁNÍ HYPOTÉZ

5.1 Organizace výzkumu, výzkumné metody a techniky

Násilí na ženách je poměrně ožehavé téma, které má nejenom osobní příčiny, ale také sociální. Toto téma je však i přes velký posun v chápání této problematiky a vlivu feminismu na sociální i veřejnou politiku dosud hodně podceňováno. Stát odsuzující domácí a jiné násilí na ženách nemá však zákon na ochranu žen před domácím násilím. Proto je jednou z klíčových metod, z nichž jsem při výzkumu vycházela, **analýza legislativních a veřejnoprávních dokumentů**. Soustředila jsem se především na ochranu žen před násilím a trest za trestné činy násilí na ženách.

Významným zdrojem informací by mohly být **statistiky** Ruského statistického úřadu a Ministerstva vnitra RF, státní statistiky však nejsou spolehlivé a jejich spolehlivost a pravdivost bývají často napadány ze strany opozičních politiků i různých neziskových organizací a fondů.¹³⁸ Další zdroje představovaly publikace a odborná literatura týkající se zkoumané problematiky.

Další metodou, kterou jsem používala k testování hypotéz a ověření statistik, je **dotazníkové šetření**. Metodu dotazníkového šetření jsem si vybrala především proto, že odpovídá záměrům výzkumu. Testovala jsem pět hypotéz, jež jsem si pro výzkum zvolila (viz kapitolu 5.2).

¹³⁸ Issledovaniye Konsortsiuma zhenskikh NPO: boleye 65% ot vseh ubitykh zhenshchin v god pogibayut v rezul'tate domashnego nasiliya. *Konsortsium zhenskikh NPO* [online]. 13.08.2021 [cit. 2021-10-05]. Dostupné z: <https://wcons.net/novosti/issledovanie-konsorciuma-zhenskikh-npo-65-ot-vseh-ubitykh-zhenshchin-v-god-pogibajut-v-rezultate-domashnego-nasilija/>

KUDRYAVTSEV, Vladimir. Statistika zla: kak otsenit' uroven' nasiliya v rossiyskikh sem'yakh. *Forbes Russia* [online]. 2021, 21.02.2021 [cit. 2022-03-03]. Dostupné z: <https://www.forbes.ru/obshchestvo/421475-statistika-zla-kak-ocenit-uroven-nasiliya-v-rossiyskikh-semyah>

Vserossiyskiy telefon doveriya dlya zhenshchin: promezhutochnyye itogi. *Anna Centr* [online]. 20.07.2022 [cit. 2022-07-31]. Dostupné z: <https://anna-center.ru/tpost/uccgdpc691-vserossiiskii-telefon-doveriya-dlya-zhen>

Glava «Krizisnogo tsentra» — o svyazi nasiliya, bodipozitiva i lokdauna. *RBC* [online]. 13.03.2021 [cit. 2022-05-31]. Dostupné z: https://www.rbc.ru/spb_sz/13/03/2021/60452d9d9a7947c763af88b3

Mimo jiné je tato metoda finančně nenáročná, a to vzhledem k tomu, že jsem používala bezplatné softwary k realizaci dotazníkového šetření. Distribuci dotazníků jsem si zajistila prostřednictvím ruské nadace pro ženy vystavené násilí Nejsi sama (rusky *Ty ne odna*). Dotazníky byly zprostředkovány online, přes internet, což mi zajistila rychlejší a rozsáhlejší distribuci při nulových nákladech.

Cílovou skupinu tvořily ženy ve věku 18–55 let. Důležité bylo, aby z každého regionu byl přibližně stejný počet respondentek nebo aby odpovídal počtu osob v regionu. Způsob výběru vzorku výběrového souboru pro výzkumné účely byl proveden na základě kombinací pravděpodobnostního a nepravděpodobnostního výběru.

Pravděpodobnostní výběr provedu metodou prostého náhodného výběru. Mimo jiné nepravděpodobnostní výběr bude uskutečněn technikou nabalování (známou také jako *snowball sampling*). Tato technika je vhodná pro zkoumání specifických skupin obyvatelstva, které nemohou být zcela zachyceny. Ženy vystavené domácímu násilí představují právě takovou skupinu: takovéto ženy jsou oběťmi, nicméně o této skutečnosti mlčí, nehlásí to na policii, a proto velikost této skupiny ani rozsah tohoto problému nejsou známy. Tyto osoby jsem se snažila dohledat prostřednictvím nadace Nejsi sama, přičemž jsem vycházela z předpokladu, že každá osoba z cílové skupiny zná někoho dalšího, kdo se stane potenciálně další jednotkou výběrového souboru.

Dotazník jsem šířila po internetu. Prvním zdrojem šíření dotazníku byla jedna z největších skupin ruské sociální sítě vkontakte (obdoba Facebooku v Rusku), která je určena především ženám – FEMALE. Skupinu sleduje celkem 2,3 milionu sledujících a navštěvuje ji zhruba 5,1 milionu uživatelů měsíčně (statistika je uvedena ve skupině), 93 % uživatelů tvoří ženy¹³⁹.

Dotazník byl zveřejněn ve skupině třikrát – jednou měsíčně. Zveřejnění dotazníku je bezplatné, jelikož moderátorka skupiny sdílí stejné hodnoty a vyjádřila souhlas se zveřejněním. Plánovalo se, že uživatelé uvidí dotazník a budou odpovídat.

Další cestou, jejímž prostřednictvím byl dotazník šířen, byla nadace Nejsi sama (*Ty ne odna*), zmíněná výše. Tato nadace se specializuje na boj proti násilí na ženách a dětech, pomáhá obětem násilí a pracuje na projektech zákonů určených k eliminaci

¹³⁹ Stav ke dni 1. 12. 2020.

domáciho násilí. Úzce spolupracuje s nadací Ne/násilí, která se věnuje obdobným problémům. Ředitelky této nadace uvítaly takový dotazník a na základě domluvy jim pak předám výstupy z tohoto dotazníku v anonymizované podobě. Mimo jiné podle jejich zkušeností odpovědi na dotazníky poměrně často obsahují hlášky o pomoci, proto nadace ode mě obdržela příslib, že podobné vzkazy jim budu ihned reportovat. Dotazník byl zveřejněn na jejich webových stránkách a dostal se e-mailem ke všem, kdo jsou přihlášení k odběru jejich newsletterů. Díky spolupráci s touto nadací mohla jsem získat odpovědi žen, dozvědět se více o povaze násilí a mohla jsem se dostat ke zkoumané skupině blíže. Zajímalo mě zejména to, s jakými typy násilí se ženy setkávají. Zde se právě jedná o nepravděpodobnostní výběr pomocí techniky výběru nabalováním.

Dotazníky byly šířeny mým jménem s uvedením spolupráce s nadací Nejsi sama. K dotazníku byl připojen průvodní dopis (viz také přílohu č. 1). Počet návštěv webové stránky s dotazníkem a interakce s obsahem jsem zjistila pomocí softwaru SimilarWeb.

Očekávala jsem, že vybraný vzorek bude čítat **alespoň 25,5 tisíce osob**, tedy minimálně 300 lidí z každého regionu (celkem 85), to by mi však neumožnilo skutečné zevšeobecnění závěrů. Nakonec jsem získala 800 tisíc odpovědí a proto věřím, že zjištěné informace budou prospěšné a pomohou přiblížit skutečnou situaci.

5.2 Cíle výzkumu a hypotézy

Poněvadž šlo především o kvantitativní výzkum, jeho cílem bylo testování předem formulovaných hypotéz. Východisko představovaly předpoklady, vycházející z nestátních statistik, jež jsou výstupem podobných dotazníků a odhadů¹⁴⁰:

¹⁴⁰ Issledovaniye Konsortsiума zhenskikh NPO: boleye 65% ot vseh ubitykh zhenshchin v god pogibayut v rezul'tate domashnego nasiliya. *Konsortsiум zhenskikh NPO* [online]. 13.08.2021 [cit. 2021-10-05]. Dostupné z: <https://wcons.net/novosti/issledovanie-konsorciума-zhenskikh-npo-65-ot-vseh-ubityh-zhenshchin-v-god-pogibajut-v-rezultate-domashnego-nasilija/>

FEDERAL'NAYA SLUZHBA GOSUDARSTVENNOY STATISTIKI, N. S. BUGAKOVA, I. V. VORONINA a M. V. MAKSIMOVA, KUZ'MICHEVA, L. B., ed. *Pravonarusheniya. Zhenshchiny i muzhchiny Rossii: Statisticheskyy sbornik*. Moskva: Rosstat, 2018, s. 218.

- 1) násilí v rodině je vystaveno 27 % žen,
- 2) méně než 40 % žen, které zažily domácí násilí, hledá pomoc a ochranu u svých blízkých,
- 3) méně než 10 % znásilněných žen se rozhodlo obrátit se na policii pro ochranu,
- 4) každá šestá žena trpí sexuálním obtěžováním v práci,
- 5) téměř polovina respondentů (47,2 %) projev násilí v práci neřešila.

Realizovaný výzkum formou dotazníkového šetření, které jsem popsala výše, měl potvrdit, anebo vyvrátit výše uvedené hypotézy vycházející ze statistik. Cílem výzkumu bylo tedy potvrzení statistik ruských nadací na podporu žen vystavených násilí, a také získání nových a dalších údajů ke zkoumané problematice.

5.3 Struktura dotazníku

Dotazník (viz přílohu 1) je rozdělen do sedmi tematických bloků (A–I):

- A) OSOBNÍ ÚDAJE
- B) NÁSILÍ V DĚTSTVÍ
- C) NÁSILÍ V RODINĚ V DĚTSTVÍ
- D) NÁSILÍ VE SVÉ VLASTNÍ RODINĚ
- E) NÁSILÍ V PRÁCI
- F) NÁSILÍ MIMO DOMOV
- G) Soubor otázek ke třídění respondentek
- H) ODSOUZENÍ
- I) STIGMATIZACE

Dotazník sestává celkem z 93 otázek. Je uveden průvodním dopisem, představením autora výzkumu, zdůvodněním dotazníkového šetření a sdělením o anonymitě účastníků výzkumu. Tato anonymita je nejenom základním pravidlem výzkumníkovy

Real'nyy masshtab domashnego nasiliya v Rossii. 20 chisel. *Meduza Project* [online]. [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <https://meduza.io/feature/2020/01/28/realnyy-masshtab-domashnego-nasiliya-v-rossii-20-tsifr>

etiky, ale do jisté míry chrání respondentky, jelikož téma výzkumu je velice citlivou záležitost a může je vystavit některým rizikům.

Jedinými osobními údaji, které jsem po respondentkách požadovala, bylo uvedení pohlaví, věku, rodinného stavu, počtu dětí, obce bydliště a e-mailové adresy, která ovšem není povinná (viz přílohu č. 1, část A).

Každá další část dotazníku se věnuje specifickému podtématu zkoumaného problému: násilí v dětství, násilí v rodině v dětství, násilí v své vlastní rodině, násilí v práci, násilí mimo domov. Tato část dotazníku (B–F) obsahuje celkem 45 otázek. Dotazníkem se zjišťovalo, zda žena zažila zkoumaný typ násilí, zda to bylo pravidelné násilí, či ne, táže se na osobu agresora, zda chování bylo někým odsouzeno a zda respondentka u někoho našla ochranu.

Sekce G dotazníku obsahuje několik otázek, které slouží k vytřídění žen, jež postoupí do další části dotazníku, konkrétně k sekcím H – odsouzení a I – stigmatizace. Na základě těchto sekcí bylo možné posoudit, zda existuje stigmatizace žen vystavených násilí jako fenomén, a jakou povahu má.

Tabulka 1: Struktura dotazníku

Sekce	Téma sekce	Počet otázek	Počet respondentek
A	Osobní údaje	14	800 000
B	Násilí v dětství	8	322 167 z 800 000
C	Násilí v rodině v dětství	5	371 596 z 800 000
D	Násilí ve své vlastní rodině	10	296 409 z 800 000
E	Násilí v práci	12	161 284 z 800 000
F	Násilí mimo domov	10	92 245 z 800 000
G	Soubor otázek ke třídění respondentek	7	298 451 z 800 000
H	Odsouzení	10	105 630 z 800 000
I	Stigmatizace	17	105 630 z 800 000
Celkem: 9 sekcí	-	Celkem: 93 otázek	Celkem: 800 000 respondentek

V poslední části respondentky mohly sdílet svoje zkušenosti a případně požádat o pomoc. Podobné prosby se přeměrují na Policii Ruské federace a nadaci Nejsi sama.

Při formulaci otázek jsem se snažila především o jejich srozumitelnost, jednoznačnost a jednoduchost formulace. Většina otázek byla doplněna o standardizovaný výčet

kategorií pro odpovědi. Nechala jsem na konec i pole pro odpověď či komentář vlastními slovy.

Dotazník jsem předem otestovala a ověřila srozumitelnost otázek, dotazník jsem dala zkušebně vyplnit několika vybraným respondentům reprezentujícím cílovou skupinu. Během této pilotáže jsem si chtěla ověřit, zda formulace otázek je namístě, zda je účastníci šetření dobře chápou, a zda počet otázek není pro respondentky unavující. V této fázi se nevyskytly problémy.

5.4 Statistické testování hypotéz

Statistické testování hypotéz jsem provedla v programu MS Office Excel. Tím, že software mám v anglickém jazyce, veškeré rovnice zde uvedu v angličtině.

Měla jsem k ověření pět výše zmíněných hypotéz:

- 1) násilí v rodině je vystaveno 27 % žen,
- 2) méně než 40 % žen, které zažily domácí násilí, hledá pomoc a ochranu u svých blízkých,
- 3) méně než 10 % znásilněných žen se rozhodlo obrátit se na policii pro ochranu,
- 4) každá šestá žena trpí sexuálním obtěžováním v práci,
- 5) téměř polovina respondentů (47,2 %) projev násilí v práci neřešila.

5.4.1 Stanovení nulové a nenulové hypotézy

Nejdříve jsem vymezila dvě hypotézy – nulovou a nenulovou (základní) – u každé jednotlivé hypotézy. Pro jednoduché počítání všechny hypotézy nastavím ve tvaru více / méně.

Hypotéza 1: násilí v rodině je vystaveno 27 % žen.

Vystavení násilí je zde jako nominální proměnná, kde odpověď „ANO, BYLA JSEM VYSTAVENA“ bude označena jako „1“ a „NE, NEBYLA JSEM VYSTAVENA“ bude označena jako „0“ pro další počítání.

H1: násilí v rodině bylo vystaveno méně než 27 % žen,

H01: násilí v rodině vystaveno více než 27 % žen.

Hypotéza 2: méně než 40 % žen, které zažily domácí násilí, hledá pomoc a ochranu u svých blízkých.

Vystavení násilí je zde jako nominální proměnná, kde odpověď „ANO, HLEDALA JSEM POMOC A OCHRANU U SVÝCH BLÍZKÝCH“ bude označena jako „1“ a „NE, NEHLEDALA JSEM POMOC A OCHRANU U SVÝCH BLÍZKÝCH“ bude označena jako „0“ pro další počítání.

H2: méně než 40 % žen, které zažily násilí, hledalo pomoc a ochranu u svých blízkých,

H02: více než 40 % žen, které zažily násilí, hledalo pomoc a ochranu u svých blízkých.

Hypotéza 3: méně než 10 % znásilněných žen se rozhodlo obrátit se na policii pro ochranu.

Vystavení násilí je zde jako nominální proměnná, kde odpověď „ANO, OBRÁTILA JSEM SE NA POLICII“ bude označena jako „1“ a „NE, NEOBRÁTILA JSEM SE NA POLICII“ bude označena jako „0“ pro další počítání.

H3: méně než 10 % znásilněných žen se rozhodlo obrátit se na policii pro ochranu,

H03: více než 10 % znásilněných žen se rozhodlo obrátit se na policii pro ochranu.

Hypotéza 4: každá šestá žena trpí sexuálním obtěžováním v práci.

Vystavení násilí je zde jako nominální proměnná, kde odpověď „ANO, OBRÁTILA JSEM SE NA POLICII“ bude označena jako „1“ a „NE, NEOBRÁTILA JSEM SE NA POLICII“ bude označena jako „0“ pro další počítání.

H4: více než 16,6 % žen trpí sexuálním obtěžováním v práci,

H04: méně než 16,6 % žen trpí sexuálním obtěžováním v práci.

Hypotéza 5: 47,2 % respondentů projev násilí v práci neřešilo.

Vystavení násilí je zde jako nominální proměnná, kde odpověď „ANO, PROBLÉM JSEM ŘEŠILA“ bude označena jako „1“ a „NE, PROBLÉM JSEM NEŘEŠILA“ bude označena jako „0“ pro další počítání.

H5: méně než 47,2 % žen projev násilí v práci neřešilo,

H05: více než 47,2 % žen projev násilí v práci řešilo.

5.4.2 Skript k ověření hypotéz

Nejdříve vypočtu **průměr**:

$$=AVERAGE(dataset).$$

Dále zde vypočtu **směrodatnou odchylku**. Jde o míru statistické variability, která se počítá jako odmocnina z rozptylu náhodné veličiny. V MS Office Excelu existuje speciální vzorec k jednoduchému výpočtu této statistické veličiny:

$$=STDEV(dataset).$$

Dále vypočtu horní a dolní mez intervalu spolehlivosti pro ověření hypotézy podle následujících vzorců. Vzorec pro **dolní mez** (dále také Md) intervalu spolehlivosti:

$$=AVERAGE(dataset)-2*(STDEV[dataset]/SQRT[N]),$$

kde AVERAGE(dataset) je průměr,

STDEV(dataset) je směrodatná odchylka,

SQRT(N) je odmocninou z počtů jednotlivých proměnných datasetu, tedy odpovědí respondentů.

Vzorec pro **horní mez** (dále také Mh) intervalu spolehlivosti:

$$=AVERAGE+2*(STDEV/SQRT[N]),$$

kde AVERAGE(dataset) je průměr,

STDEV(dataset) je směrodatná odchylka,

SQRT(N) je odmocninou z počtů jednotlivých proměnných datasetu, tedy odpovědí respondentů.

Tyto dvě veličiny umožní zjistit horní a dolní mez počtu žen, které byly vystaveny násilí podle odpovědí. Střední hodnota počtu žen vystavených násilí v populaci (tedy v datasetu) podle 95procentního intervalu spolehlivosti leží mezi dolní a horní mezí. To znamená, že 95 % žen vystavených násilí se nachází mezi vypočtenými veličinami Md a Mh.

Vycházíme z předpokladu, že se hodnota kvantilu normálního rozdělení rovná 97,5 %. Vypočteme **pravděpodobnost odpovídající normálnímu rozdělení** podle následujícího vzorce:

$$=NORMSINV(0,975).$$

Dále vypočteme **polovinu šířky intervalu spolehlivosti v normálním rozdělení** pomocí následujícího vzorce:

$$=CONFIDENCE.NORM(\textit{alfa}; \textit{směrodatná odchylka}; \textit{velikost souboru}),$$

kde alfa je hladina významnosti, jejíž pomocí je vypočítána hladina spolehlivosti. Je konstantní, rovná se 0,05, jelikož úroveň spolehlivosti se rovná 95 %. Alfa se vypočítá takto: $=1-(100-95 \%)$.

Dále provedeme **t-test** podle následujícího vzorce:

$$=T.TEST(\textit{dataset}_2; \textit{dataset}_1; 2; 3).$$

Jestliže je výsledek t-testu (hodnota P) větší než alfa (0,05), pak nezamítnu H0, pokud je naopak výsledek t-testu menší než alfa, potom zamítnu H0.

5.5 Výpočty

5.5.1 Testování hypotézy 1

V rámci této podkapitoly budu statisticky testovat hypotézu č. 1 podle vzorce popsaného v kapitole 5.4.2.

Hypotéza 1: násilí v rodině je vystaveno 27 % žen.

Vystavení násilí je zde jako nominální proměnná, kde odpověď „ANO, BYLA JSEM VYSTAVENA NÁSILÍ“ bude označena jako „1“ a „NE, NEBYLA JSEM VYSTAVENA NÁSILÍ“ bude označena jako „0“ pro další počítání.

H1: násilí v rodině bylo vystaveno méně než 27 % žen,

H01: násilí v rodině vystaveno více než 27 % žen.

Nejdříve vypočtu **průměr** podle vzorce:

$$= AVERAGE(dataset).$$

Výsledek výpočtu: =0,3705.

Dále zde vypočtu **směrodatnou odchylku**. Jedná se o míru statistické variability, která se počítá jako odmocnina z rozptylu náhodné veličiny. V MS Office Excelu existuje speciální vzorec k jednoduchému výpočtu této statistické veličiny:

$$=STDEV(dataset).$$

Výsledek výpočtu: =0,482969.

Dále vypočtu horní a dolní mez intervalu spolehlivosti pro ověření hypotézy podle následujících vzorců. Vzorec pro **dolní mez** (dále také Md) intervalu spolehlivosti:

$$=AVERAGE(dataset)-2*(STDEV[dataset]/SQRT[N]),$$

Výsledek výpočtu: Md=0,35970049, Mh=0,49101199.

Vzorec pro **horní mez** (dále také Mh) intervalu spolehlivosti:

$$=AVERAGE(dataset)+2*(STDEV[dataset]/SQRT[N]).$$

Tyto dvě veličiny umožní zjistit horní a dolní mez počtu žen, které byly vystaveny násilí podle odpovědí. Střední hodnota počtu žen vystavených násilí v populaci (tedy v datasetu) podle 95procentního intervalu spolehlivosti leží mezi dolní a horní mezí. To znamená, že 95 % žen vystavených násilí se nachází mezi vypočtenými veličinami Md a Mh.

Vycházíme z předpokladu, že se hodnota kvantilu normálního rozdělení rovná 97,5 procenta. Vypočteme **pravděpodobnost odpovídající normálnímu rozdělení** podle následujícího vzorce:

$$=NORMSINV(0,975).$$

Výsledek výpočtu: =1,95996398.

Dále vypočteme **polovinu šířky intervalu spolehlivosti v normálním rozdělení** pomocí následujícího vzorce:

$$=CONFIDENCE.NORM(\textit{alfa } [\alpha]; \textit{směrodatná odchylka}; \textit{velikost souboru}),$$

Výsledek výpočtu: =0,01058333.

kde *alfa* (α) je hladina významnosti, jejíž pomocí je vypočítána hladina spolehlivosti. Je konstantní, rovná se 0,05, jelikož úroveň spolehlivosti se rovná 95 procentům. Alfa se vypočítá takto: $=1-(100-95 \%)$.

Dále provedeme **t-test** podle následujícího vzorce:

$$=T.TEST(\textit{dataset}_2; \textit{dataset}_1; 2; 3).$$

Je-li výsledek t-testu (hodnota P) větší než *alfa* (α)=0,05, nezamítne H0, pokud je tomu naopak, tedy výsledek t-testu je menší než alfa, pak zamítne H0.

Výsledek výpočtu: t-test =0,067528.

Výsledek t-testu (hodnota P) je větší než *alfa* (α), nezamítne tudíž nulovou hypotézu H01. Platí tedy, že násilí v rodině **není** vystaveno 27 % vzorku žen.

Platí nulová hypotéza H01, nicméně je potřeba určit, jaké procento žen ze vzorku bylo vystaveno násilí v rodině. K výpočtu tohoto čísla použijí jednoduchou matematickou rovnici:

$$=Q1 (Q / 100),$$

kde Q1 je počet žen, které byly vystaveny násilí v rodině,
Q je celkový počet vzorku žen.

Číslo Q1 dohledám pomocí funkce:

=COUNTIF(*dataset; criteria*),

kde *dataset* je celkový vzorek,
criteria je kritérium, podle kterého chceme vypočítat počet jednotlivých jednotek vzorku splňujícího toto kritérium.

Výsledek výpočtu (COUNTIF=296409, tedy procento dotazovaných žen, které byly vystaveny domácímu násilí ve vlastní rodině) dosahuje 37,05 %.

5.5.2 Testování hypotézy 2

V rámci této podkapitoly budu statisticky testovat hypotézu č. 2 podle vzorce popsaného v kapitole 5.4.2.

Hypotéza 2: méně než 40 % žen, které zažily násilí, hledá pomoc a ochranu u svých blízkých.

Vystavení násilí je zde jako nominální proměnná, kde odpověď „ANO, HLEDALA JSEM POMOC A OCHRANU U SVÝCH BLÍZKÝCH“ bude označena jako „1“ a „NE, NEHLEDALA JSEM POMOC A OCHRANU U SVÝCH BLÍZKÝCH“ bude označena jako „0“ pro další počítání.

H2: méně než 40 % žen, které zažily násilí, hledalo pomoc a ochranu u svých blízkých,

H02: více než 40 % žen, které zažily násilí, hledalo pomoc a ochranu u svých blízkých.

Vzhledem k tomu, že jsem v dotazníku použila tuto otázku několikrát u různých sekcí, budu ověřovat tuto hypotézu z každé sekce (viz přílohu).

Nejdříve vyfiltruji počet žen, které hledaly ochranu ze strany jiné osoby. Tedy vyfiltruji sloupec odpovídající příslušné otázce tak, aby zobrazoval pouze odpovědi „ano“.

Dále vyfiltruji tento seznam tak, aby **neobsahoval** vzorky, které odpověděly na příslušnou otázku „nikdo“ a/nebo „jiná nepříbuzná osoba“. Přičemž seznam, který takto vznikl, může obsahovat kombinaci odpovědí „jiná nepříbuzná osoba“ s „maminka“, „tatínek“, „babička“, „dědeček“ nebo „jiná příbuzná osoba“.

Nejdříve vypočtu **průměr** podle vzorce:

$$= (AVERAGE(dataset)).$$

Výsledek výpočtu: =0,320417.

Dále zde vypočtu **směrodatnou odchylku**. Tento pojem značí míru statistické variability, která se počítá jako odmocnina z rozptylu náhodné veličiny. V MS Office Excelu existuje speciální vzorec k jednoduchému vypočtení této statistické veličiny:

$$=STDEV(dataset).$$

Výsledek výpočtu: =0,410208821.

Dále vypočtu horní a dolní mez intervalu spolehlivosti pro ověření hypotézy podle následujících vzorců. Vzorec pro **dolní mez** (dále také Md) intervalu spolehlivosti:

$$=AVERAGE(dataset)-2*(STDEV[dataset]/SQRT[N]),$$

Výsledek výpočtu: Md=0,315120894, Mh=0,32448486.

Vzorec pro **horní mez** (dále také Mh) intervalu spolehlivosti:

$$=AVERAGE(dataset)+2*(STDEV[dataset]/SQRT[N]).$$

Tyto dvě veličiny umožní zjistit horní a dolní mez počtu žen, které byly vystaveny násilí podle odpovědí. Střední hodnota počtu žen vystavených násilí v populaci (tedy v datasetu) podle 95procentního intervalu spolehlivosti leží mezi dolní a horní mezí. To znamená, že 95 procent žen vystavených násilí se nachází mezi vypočtenými veličinami Md a Mh.

Vycházíme z předpokladu, že se hodnota kvantilu normálního rozdělení rovná 97,5 procenta. Vypočteme **pravděpodobnost odpovídající normálnímu rozdělení** podle následujícího vzorce:

$$=NORMSINV(0,975).$$

Výsledek výpočtu: =1,95996398.

Dále vypočteme **polovinu šířky intervalu spolehlivosti v normálním rozdělení** pomocí následujícího vzorce:

=CONFIDENCE.NORM(alfa [α]; směrodatná odchylka; velikost souboru).

Výsledek výpočtu: =0,005189762,

kde *alfa* (α) je hladina významnosti, jejíž pomocí je vypočítána hladina spolehlivosti. Je konstantní, rovná se 0,05, jelikož úroveň spolehlivosti se rovná 95 procentům. Alfa se vypočítá takto: =1-(100-95 %).

Dále provedeme **t-test** podle následujícího vzorce:

=T.TEST(dataset_2; dataset_1; 2; 3).

Jestliže je výsledek t-testu (hodnota P) větší než *alfa* (α)=0,05, potom nezamítnu H0, je-li tomu naopak a výsledek t-testu je menší než alfa, pak zamítnu H0.

Výsledek výpočtu: t-test =0,0004239879.

Výsledek t-testu (hodnota P) je menší než *alfa* (α), tudíž zamítnu nulovou hypotézu H02B. Platí tedy, že méně než 40 % žen, které zažily násilí ve své vlastní rodině, hledalo pomoc a ochranu u svých blízkých.

Platí hypotéza H2, nicméně je potřeba si určit, jaké procento žen ze vzorku zažilo násilí v rodině v dětství, hledalo pomoc a ochranu u svých blízkých.

K výpočtu tohoto čísla použijí jednoduchou matematickou rovnici:

=Q1 (Q / 100),

kde Q1 je počet žen, které byly vystaveny násilí ve své vlastní rodině,
Q je celkový počet vzorku žen.

Číslo Q1 dohledám pomocí funkce:

=COUNTIF(dataset; criteria),

kde dataset je celkový vzorek,
criteria je kritérium, podle kterého chceme vypočítat počet jednotlivých jednotek vzorku splňujícího toto kritérium.

K vypočtení čísla Q1 použiji následující postup. Nejprve vyfiltruji počet žen, které hledaly ochranu ze strany jiné osoby. Tedy vyfiltruji sloupec odpovídající příslušné otázce tak, aby zobrazoval pouze odpovědi „ano“.

Dále vyfiltruji tento seznam tak, aby neobsahoval vzorky, které odpověděly na příslušnou otázku „nikdo“ a/nebo „jiná nepříbuzná osoba“. Přičemž seznam, který vznikl, může obsahovat kombinaci odpovědí „jiná nepříbuzná osoba“ s „maminka“, „tatínek“, „babička“, „dědeček“ nebo „jiná příbuzná osoba“.

Výsledek výpočtu: COUNTIF=256332, tedy procento dotazovaných žen, které byly vystaveny domácímu násilí, dosahuje 32,04 % (po zaokrouhlení).

5.5.3 Testování hypotézy 3

V rámci této podkapitoly budu statisticky testovat hypotézu č. 3 podle vzorce popsaného v kapitole 5.4.2.

Hypotéza 3: méně než 10 % znásilněných žen se rozhodlo obrátit se na policii pro ochranu.

Vystavení násilí je zde jako nominální proměnná, kde odpověď „ANO, OBRÁTILA JSEM SE NA POLICII“ bude označena jako „1“ a „NE, NE OBRACELA JSEM SE NA POLICII“ bude označena jako „0“ pro další počítání.

H3: méně než 10 % znásilněných žen se rozhodlo obrátit se na policii pro ochranu,

H03: více než 10 % znásilněných žen se rozhodlo obrátit se na policii pro ochranu.

Nejdříve vypočtu **průměr** podle vzorce:

$$= AVERAGE(dataset).$$

Výsledek výpočtu: =0,115306.

Dále zde vypočtu **směrodatnou odchylku**. Jde o míru statistické variability, která se počítá jako odmocnina z rozptylu náhodné veličiny. V MS Office Excelu existuje speciální vzorec k jednoduchému vypočtení této statistické veličiny:

$$=STDEV(dataset).$$

Výsledek výpočtu: =0,314241851.

Dále vypočtu horní i dolní mez intervalu spolehlivosti pro ověření hypotézy podle následujících vzorců. Vzorec pro **dolní mez** (dále také Md) intervalu spolehlivosti:

$$=AVERAGE(dataset)-2*(STDEV[dataset]/SQRT[N]),$$

Výsledek výpočtu: Md=0,111249405, Mh=0,116742474.

Vzorec pro **horní mez** (dále také Mh) intervalu spolehlivosti:

$$=AVERAGE(dataset)+2*(STDEV[dataset]/SQRT[N]).$$

Tyto dvě veličiny umožní zjistit horní a dolní mez počtu žen, které byly vystaveny násilí podle odpovědí. Střední hodnota počtu žen vystavených násilí v populaci (tedy v datasetu) podle 95procentního intervalu spolehlivosti leží mezi dolní a horní mezí. To znamená, že 95 procent žen vystavených násilí se nachází mezi vypočtenými veličinami Md a Mh.

Vycházíme z předpokladu, že se hodnota kvantilu normálního rozdělení rovná 97,5 procenta. Vypočteme **pravděpodobnost odpovídající normálnímu rozdělení** podle následujícího vzorce:

$$=NORMSINV(0,975).$$

Výsledek výpočtu: =1,959963985.

Dále vypočteme **polovinu šířky intervalu spolehlivosti v normálním rozdělení** pomocí následujícího vzorce:

$$=CONFIDENCE.NORM(alfa [\alpha]; směrodatná odchylka; velikost souboru),$$

Výsledek výpočtu: =0,005189762.

kde *alfa* (α) je hladina významnosti, jejíž pomocí je vypočítána hladina spolehlivosti. Je konstantní, rovná se 0,05, jelikož úroveň spolehlivosti se rovná 95 procent. Alfa se vypočítá takto: $=1-(100-95 \%)$.

Dále provedeme **t-test** podle následujícího vzorce:

$$=T.TEST(dataset_2; dataset_1; 2; 3).$$

Pokud výsledek t-testu (hodnota P) je větší než *alfa* (α)=0,05, pak nezamítne H_0 , jestliže je naopak výsledek t-testu menší než alfa, potom zamítne H_0 .

Výsledek výpočtu: t-test =0,05975635.

Výsledek t-testu (hodnota P) je větší než *alfa* (α), nezamítne tedy nulovou hypotézu H_0 . Tedy platí, že více než 10 % znásilněných žen se rozhodlo obrátit se na policii pro ochranu.

Platí hypotéza H_0 , nicméně je potřeba určit, jaké procento znásilněných žen ze vzorku se obrátilo na policii.

K výpočtu tohoto čísla použijí jednoduchou matematickou rovnici:

$$=Q1 (Q / 100),$$

kde Q1 je počet žen, které byly vystaveny násilí ve své vlastní rodině,
Q je celkový počet vzorku žen.

Číslo Q1 dohledám pomocí funkce:

$$=COUNTIF(dataset; criteria),$$

kde dataset je celkový vzorek,
criteria je kritérium, podle kterého chceme vypočítat počet jednotlivých jednotek vzorku splňujícího toto kritérium.

Výsledek výpočtu: COUNTIF=10358, tedy procento dotazovaných znásilněných žen, které se obrátily na policii, dosahuje 11,23 % (po zaokrouhlení).

5.5.4 Testování hypotézy 4

V rámci této podkapitoly budu statisticky testovat hypotézu č. 4 podle vzorce popsaného v kapitole 5.4.2.

Hypotéza 4: každá šestá žena trpí sexuálním obtěžováním v práci.

Vystavení násilí je zde jako nominální proměnná, kde odpověď „ANO, OBRÁTILA JSEM SE NA POLICII“ bude označena jako „1“ a „NE, NEOBRÁTILA JSEM SE NA POLICII“ bude označena jako „0“ pro další počítání.

H4: více než 16,6 % žen trpí sexuálním obtěžováním v práci,

H04: méně než 16,6 % žen trpí sexuálním obtěžováním v práci.

Nejdříve vypočtu **průměr** podle vzorce:

$$= AVERAGE(dataset).$$

Výsledek výpočtu: =0,201605.

Dále zde vypočtu **směrodatnou odchylku**, tedy míru statistické variability, která se počítá jako odmocnina z rozptylu náhodné veličiny. V MS Office Excelu existuje speciální vzorec k jednoduchému vypočtení této statistické veličiny:

$$=STDEV(dataset).$$

Výsledek výpočtu: =0,401221967.

Dále vypočtu horní a dolní mez intervalu spolehlivosti pro ověření hypotézy podle následujících vzorců. Vzorec pro **dolní mez** (dále také Md) intervalu spolehlivosti:

$$=AVERAGE(dataset)-2*(STDEV[dataset]/SQRT[N]),$$

Výsledek výpočtu: Md=0,196425247, Mh=0,204140839.

Vzorec pro **horní mez** (dále také Mh) intervalu spolehlivosti:

$$=AVERAGE(dataset)+2*(STDEV[dataset]/SQRT[N]).$$

Tyto dvě veličiny umožní zjistit horní a dolní mez počtu žen, které byly vystaveny násilí podle odpovědí. Střední hodnota počtu žen vystavených násilí v populaci (tedy

v datasetu) podle 95procentního intervalu spolehlivosti leží mezi dolní a horní mezí. To znamená, že 95 procent žen vystavených násilí se nachází mezi vypočtenými veličinami Md a Mh.

Vycházíme z předpokladu, že se hodnota kvantilu normálního rozdělení rovná 97,5 procenta. Vypočteme **pravděpodobnost odpovídající normálnímu rozdělení** podle následujícího vzorce:

$$=NORMSINV(0,975).$$

Výsledek výpočtu: =1,959963985.

Dále vypočteme **polovinu šířky intervalu spolehlivosti v normálním rozdělení** pomocí následujícího vzorce:

$$=CONFIDENCE.NORM(alfa [\alpha]; \text{směrodatná odchylka}; \text{velikost souboru}),$$

Výsledek výpočtu: =0,005076065,

kde *alfa* (α) je hladina významnosti, jejíž pomocí je vypočítána hladina spolehlivosti. Je konstantní, rovná se 0,05, jelikož úroveň spolehlivosti se rovná 95 procent. Alfa se vypočítá takto: =1-(100-95 %).

Dále provedeme **t-test** podle následujícího vzorce:

$$=T.TEST(\text{dataset}_2; \text{dataset}_1; 2; 3).$$

Jestliže je výsledek t-testu (hodnota P) větší než *alfa* (α)=0,05, pak nezamítne H0, pokud je naopak výsledek t-testu menší než alfa, zamítne H0.

Výsledek výpočtu: *t-test* =0,0520563542.

Výsledek t-testu (hodnota P) je větší než *alfa* (α), nezamítne tedy nulovou hypotézu H04. Tudiž platí, že každá šestá žena **netrpí** sexuálním obtěžováním v práci.

Platí hypotéza H04, nicméně je potřeba určit, jaké procento žen trpí sexuálním obtěžováním v práci. Ze vzorku si vyfiltrujeme kombinaci odpovědí „ano, byla jsem vystavena násilí v práci“ a „sexuální obtěžování“.

K výpočtu tohoto čísla použijí jednoduchou matematickou rovnici:

$$=Q1 (Q / 100),$$

kde Q1 je počet žen, které byly vystaveny násilí ve své vlastní rodině,
Q je celkový počet vzorku žen.

Číslo Q1 dohledám pomocí funkce:

$$=COUNTIF(dataset; criteria),$$

kde dataset je celkový vzorek,
criteria je kritérium, podle kterého chceme vypočítat počet jednotlivých jednotek vzorku splňujícího toto kritérium.

Výsledek výpočtu: COUNTIF=102529, tedy procento dotazovaných znásilněných žen, které se obrátily na policii, dosahuje 12,82 % (po zaokrouhlení).

5.5.5 Testování hypotézy 5

V rámci této podkapitoly budu statisticky testovat hypotézu č. 5 podle vzorce popsaného v kapitole 5.4.2.

Hypotéza 5: 47,2 % respondentů projev násilí v práci neřešilo.

Vystavení násilí je zde jako nominální proměnná, kde odpověď „ANO, PROBLÉM JSEM ŘEŠILA“ bude označena jako „1“ a „NE, PROBLÉM JSEM NEŘEŠILA“ bude označena jako „0“ pro další počítání.

H5: méně než 47,2 % žen projev násilí v práci neřešilo,

H05: více než 47,2 % žen projev násilí v práci řešilo.

Nejdříve vypočtu **průměr** podle vzorce:

$$=AVERAGE(dataset).$$

Výsledek výpočtu: =0,9960318.

Dále zde vypočtu **směrodatnou odchylku**. Jedná se o míru statistické variability, která se počítá jako odmocnina z rozptylu náhodné veličiny. V MS Office Excelu existuje speciální vzorec k jednoduchému vypočtení této statistické veličiny:

$$=STDEV(dataset).$$

Výsledek výpočtu: =0,06312025.

Dále vypočtu horní a dolní mez intervalu spolehlivosti pro ověření hypotézy podle následujících vzorců. Vzorec pro **dolní mez** (dále také Md) intervalu spolehlivosti:

$$=AVERAGE(dataset)-2*(STDEV[dataset]/SQRT[N]),$$

Výsledek výpočtu: Md=0,995185121, Mh=1,00847785.

Vzorec pro **horní mez** (dále také Mh) intervalu spolehlivosti:

$$=AVERAGE(dataset)+2*(STDEV[dataset]/SQRT[N]).$$

Tyto dvě veličiny umožní zjistit horní a dolní mez počtu žen, které byly vystaveny násilí podle odpovědí. Střední hodnota počtu žen vystavených násilí v populaci (tedy v datasetu) podle 95procentního intervalu spolehlivosti leží mezi dolní a horní mezí. To znamená, že 95 procent žen vystavených násilí se nachází mezi vypočtenými veličinami Md a Mh.

Vycházíme z předpokladu, že se hodnota kvantilu normálního rozdělení rovná 97,5 procenta. Vypočteme **pravděpodobnost odpovídající normálnímu rozdělení** podle následujícího vzorce:

$$=NORMSINV(0,975).$$

Výsledek výpočtu: =1,959963985.

Dále vypočteme **polovinu šířky intervalu spolehlivosti v normálním rozdělení** pomocí následujícího vzorce:

$$=CONFIDENCE.NORM(alfa [\alpha]; směrodatná odchylka; velikost souboru),$$

Výsledek výpočtu: =0,000798567.

kde *alfa* (α) je hladina významnosti, jejíž pomocí je vypočítána hladina spolehlivosti. Je konstantní, rovná se 0,05, jelikož úroveň spolehlivosti se rovná 95 procent. Alfa se vypočítá takto: =1-(100-95 %).

Dále provedeme **t-test** podle následujícího vzorce:

$$=T.TEST(dataset_2; dataset_1; 2; 3).$$

Pokud je výsledek t-testu (hodnota P) větší než *alfa* (α)=0,05, nezamítne H₀, jestliže je naopak výsledek t-testu menší než alfa, pak zamítne H₀.

Výsledek výpočtu: *t-test* =0,05609592.

Výsledek t-testu (hodnota P) je větší než *alfa* (α), nezamítne tudíž nulovou hypotézu H₀₅. Platí tedy, že hodnota žen, které sexuální obtěžování v práci řešily, se nerovná 47,5 %.

Platí hypotéza H₀₅, nicméně je potřeba určit, jaké procento žen trpí sexuálním obtěžováním v práci. Ze vzorku si vyfiltruji kombinací odpovědí „ano, byla jsem vystavena násilí v práci“ a „sexuální obtěžování“.

K výpočtu tohoto čísla použiji jednoduchou matematickou rovnici:

$$=Q1 (Q / 100),$$

kde Q1 je počet žen, které byly vystaveny násilí ve své vlastní rodině,
Q je celkový počet vzorku žen.

Číslo Q1 dohledám pomocí funkce:

$$=COUNTIF(dataset; criteria),$$

kde dataset je celkový vzorek,
criteria je kritérium, podle kterého chceme vypočítat počet jednotlivých jednotek vzorku splňujícího toto kritérium.

Výsledek výpočtu: *COUNTIF*=160644, tedy procento dotazovaných znásilněných žen, které se obrátily na policii, dosahuje 99,6 % (po zaokrouhlení).

5.6 Analýza výsledků výzkumu

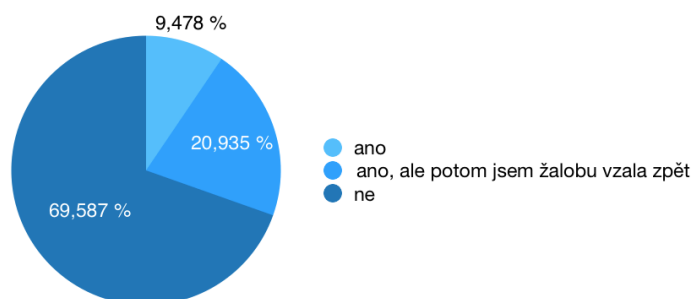
5.6.1 Analýza výsledků výzkumu: sekce G – soubor otázek ke třídění respondentek

Tuto část dotazníku jeho autorka věnovala zkušenosti žen, které byly vystaveny násilím, s jakýmsi odsouzením ze strany společnosti či státních institucí. Sekce G dotazníku obsahuje 7 základních otázek, na něž by měly odpovědět pouze ženy, které se v dotazníku přiznaly, že se setkaly s násilím. Touto částí dotazníku se vyfiltrují respondentky, jež postoupí do další sekce dotazníku.

Do této sekce dotazníku postoupily pouze respondentky, jež uvedly, že byly vystaveny násilím v dospělém věku pouze v sekcích D (ve vlastní rodině), E (v práci) a F (mimo domov), tedy celkem 298 451 žen.

První otázkou bylo, zda se dotazovaná žena obracela na policii (viz graf 4). Více než polovina respondentek vystavených násilím (69,587 %, tedy 207 684 žen) uvedla, že se na policii neobracela, což vypovídá o tom, že se z některých důvodů ženy nechtějí obrátit na policejní orgány. Mimo jiné pětina dotazovaných žen vystavených násilím (20,935 %, tedy 62 481 žen) uvedla, že se na policejní orgány obrátily, nicméně svou žalobu vzaly zpět. Podle informací ze sekundárních zdrojů k takovému chování inklinují ženy, které jsou vystaveny násilím ve vlastní rodině. Analýza výsledků autorčina dotazníku tyto údaje potvrdila. Pouhých 9,478 % respondentek (tedy 28 286 žen) uvedlo, že se na policii obrátily.

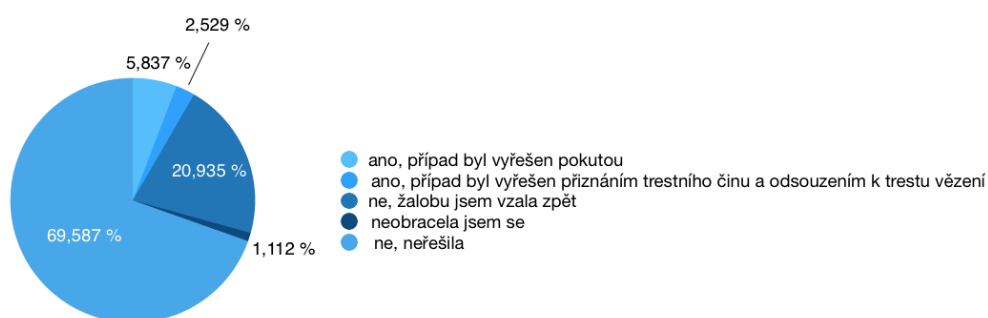
Graf 4: Obracela jste se na policii?

Zdroje: vlastní výzkum autorky, vlastní kresba autorky

Další otázka autorčina dotazníku se týkala toho, zda policie řešila tento případ (viz graf 5). Celkem 17 420 z 28 286 podaných žalob, tedy 61,5852 %, bylo řešeno pokutou. Z provedené vedlejší analýzy údajů vyplývá, že jsou to případy domácího násilí v rodině. Dalších 26,6846 % žalob, tedy celkem 7 548, bylo řešeno přiznáním trestného činu a odsouzením k trestu vězení. Je třeba poznamenat, že podle výsledků autorčina výzkumu celkem 3 318 (tedy 11,7302 %) ovšem řešeno nebylo.

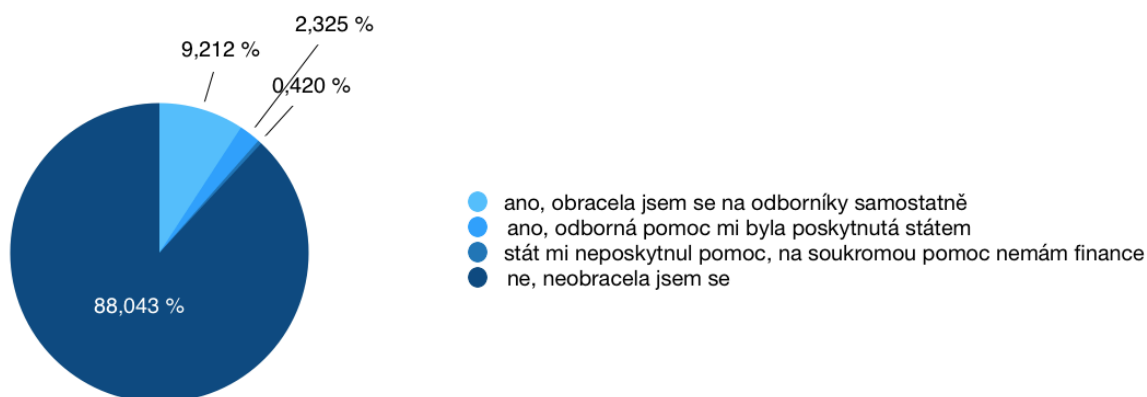
Graf 5: Řešila policie Váš případ?

Zdroje: vlastní výzkum autorky, vlastní kresba autorky.

Dalším dotazem bylo zjišťováno, zda se dotyčná obracela na odborníky pro kvalifikovanou psychologickou pomoc (viz graf 6). Většina dotazovaných (88,043 %, tedy 262 765 žen) se na psychologa neobracela. Celkem 27 493 žen (tedy 9,2119 %) uvedlo, že na se odborníky obrátily samostatně a hradily to z vlastních nákladů. Dalších 6 940 žen (tedy 2,325 %) uvedlo, že se jim dostalo pomoci ze strany státu, a 1 253 žen (0,42 %) uvedlo, že psychologickou pomoc ze strany státu nedostalo, ani samostatně si to zaplatit nemůžou.

Graf 6: Obracela jste se na odborníky pro kvalifikovanou psychologickou pomoc poté, co jste byla vystavena násilí?

Zdroje: vlastní výzkum autorky, vlastní kresba autorky

Další otázkou v dotazníku bylo, zda se dotyčná někomu přiznala, že byla vystavena (vystavována) násilí (viz graf 7). Je třeba poznamenat, že 46,209 % žen, tedy 161 057 dotazovaných, se nikomu nepřiznalo, že zažily násilí. O něco více než polovina žen se přiznala, že byly vystaveny násilí.

Graf 7: Přiznala jste se někomu, že jste byla vystavena násilí?

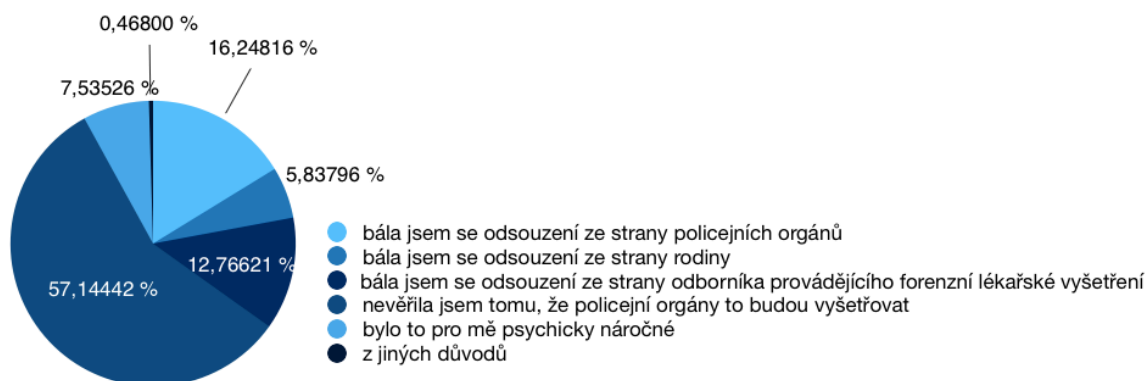

Zdroje: vlastní výzkum autorky, vlastní kresba autorky

Cílem další otázky dotazníku výzkumu bylo zjistit, z jakého důvodu se dotyčná nikomu nepřiznala, že byla vystavena (vystavována) násilí (viz graf 8). Většina dotazovaných žen (78 513, tedy 57,14442 %) uvedla, že nevěřily tomu, že policejní orgány to budou vyšetřovat. Dalších 16,24816 % žen, tj. 22 324, uvedlo, že se bály odsouzení ze strany policejních orgánů. Dalších 12,76621 % žen, tzn. 17 513, se přiznalo, že se bály

odsouzení ze strany odborníka provádějícího forenzní lékařské vyšetření. Je třeba poznamenat, že 10 353 žen, tedy necelých 8 %, uvedlo, že to pro ně bylo psychicky náročné. Téměř 8 % žen (tudíž 8 021 dotazovaných) se přiznalo, že se bály odsouzení ze strany rodiny. Celkem 643 žen (0,4679 %) uvedlo jiné důvody.

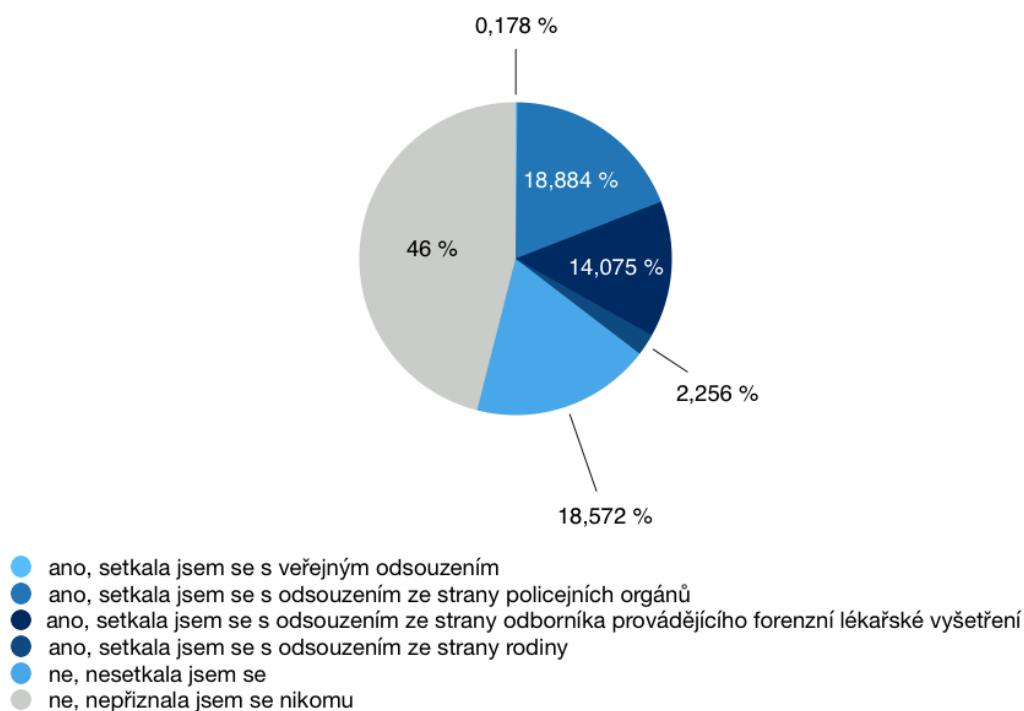
Graf 8: Proč jste se nikomu nepřiznala, že jste byla vystavena násilí?

Zdroje: vlastní výzkum autorky, vlastní kresba autorky

Následující otázka se týkala toho, zda se žena setkala s odsouzením poté, co byla vystavena násilím. Graf 9 zobrazuje poměr k celkovému počtu všech žen vystavených násilím, včetně těch, které se ani nepřiznaly k tomu, že byly vystaveny násilím. Graf 10 představuje informace k počtu žen, které se přiznaly k tomu, že zažily násilí.

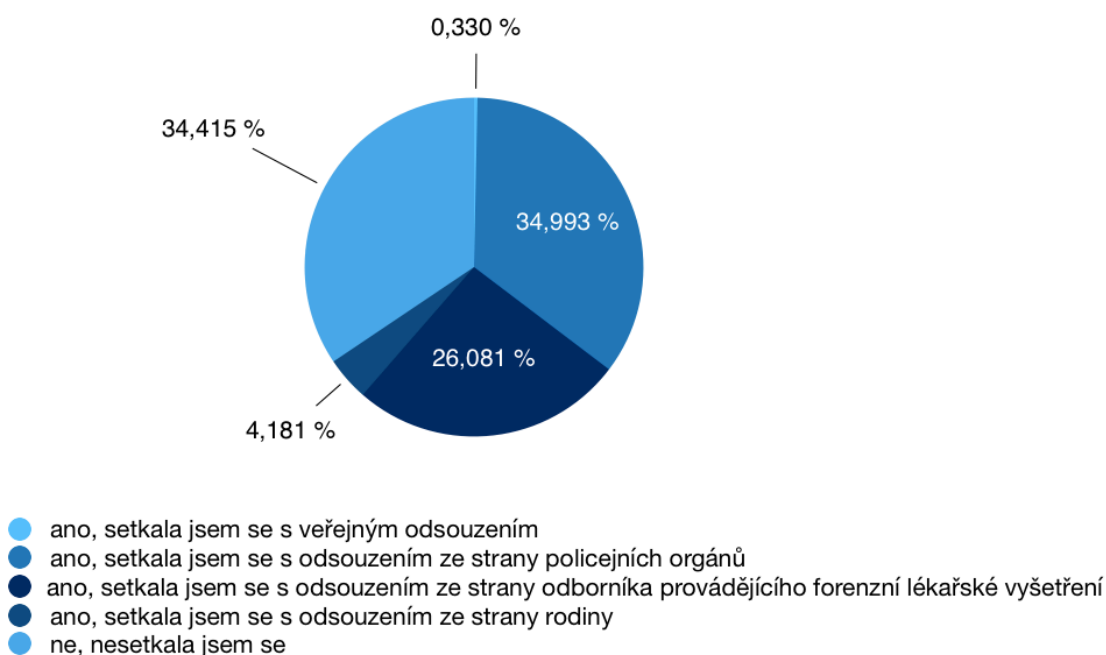
Graf 9: Setkala jste se s odsouzením poté, co jste byla vystavena násilí? – náhled 1

Zdroje: vlastní výzkum autorky, vlastní kresba autorky

Zajímavé je, že se 55 427 žen nesetkalo s odsouzením. Celkem 532 žen se setkalo s veřejným odsouzením, 56 358 žen se setkalo s odsouzením ze strany policejních orgánů, 42 006 žen se setkalo s odsouzením ze strany odborníka provádějícího forenzní lékařské vyšetření, 6 734 žen se setkalo s odsouzením ze strany rodiny.

Graf 10: Setkala jste se s odsouzením poté, co jste byla vystavena násilí? – náhled 2

Zdroje: vlastní výzkum autorky, vlastní kresba autorky

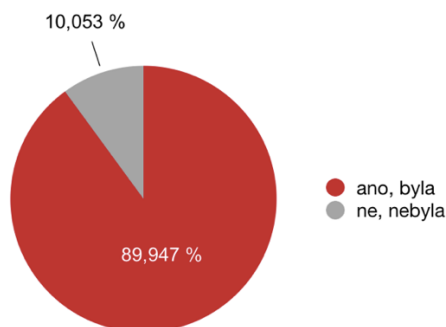
5.6.2 Analýza výsledků výzkumu: sekce H – odsouzení

Další soubor otázek se týkal konkrétních stigmatizačních vyjádření, na něž mohla dotyčná odpovědět, zda se s tím setkala, či ne. Je třeba poznamenat, že do sekce H postoupily ženy, které v sekci G uvedly, že se setkaly s odsouzením.

První otázka se týkala všech žen, jež do sekce H postoupily, a měla za úkol zjistit, zda dotyčná byla odsouzena za to, že během činu byla pod vlivem alkoholu. Celkově 5 491 žen se přiznalo k tomu, že během činu byly pod vlivem alkoholu, přitom 4 939 žen odpovědělo, že ano. Z toho tedy plyne, že celkem 89,9472 % žen bylo odsouzeno za to, že během činu byly pod vlivem alkoholu.

Graf 11: Byla jste odsouzena za to, že jste během činu byla pod vlivem alkoholu?
(otázka pro všechny)

Byla jste odsouzena z toho,
že během činu jste byla
pod vlivem alkoholu?
(otázka pro všechny)

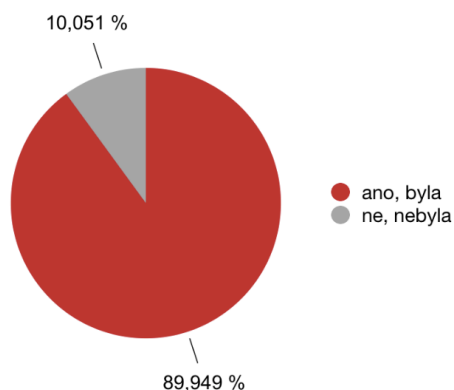

Zdroje: vlastní výzkum autorky, vlastní kresba autorky

Z toho byl pomocí skriptu vypočten počet znásilněných žen, které byly odsouzeny za to, že během činu byly pod vlivem alkoholu. Celkem 4 527 žen se přiznalo k tomu, že během činu byly pod vlivem alkoholu, přitom z toho 4 072 žen bylo vystaveno odsouzení. Z toho tudíž plyne, že celkem 89,9492 % žen bylo odsouzeno za to, že během činu byly pod vlivem alkoholu.

Graf 12: Byla jste odsouzena za to, že jste během činu byla pod vlivem alkoholu?
(otázka pouze pro znásilněné ženy)

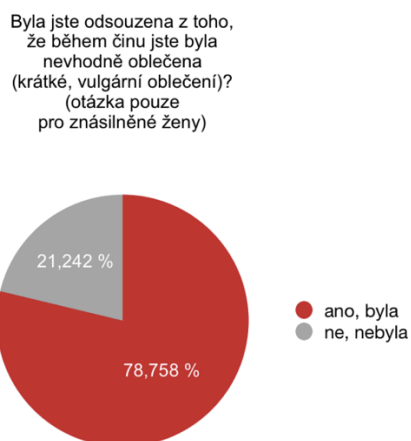
Byla jste odsouzena z toho,
že během činu jste byla pod
vlivem alkoholu? (otázka
pouze pro znásilněné ženy)

Zdroje: vlastní výzkum autorky, vlastní kresba autorky

Další otázka se týkala pouze znásilněných žen a zjišťovala, zda dotyčná byla odsouzena za to, že během činu byla nevhodně oblečena. Nevhodným oblečením je myšleno například krátké, vyzývavé či svůdné oblečení. Celkem 78,758 % respondentek odpovědělo, že byly vystaveny odsouzení kvůli nevhodnému oblečení.

Graf 13: Byla jste odsouzena za to, že jste během činu byla nevhodně oblečena (krátké, vyzývavé oblečení)? (otázka pouze pro znásilněné ženy)

Zdroje: vlastní výzkum autorky, vlastní kresba autorky

Další otázka se týkala pouze žen vystavených domácímu násilí ptala se, zda dotyčná byla odsouzena za to, že násilný čin vyprovokovala svým chováním. Celkem 87,708 % respondentek odpovědělo, že byly vystaveny odsouzení kvůli nevhodnému chování.

Graf 14: Byla jste odsouzena za to, že jste čin vyprovokovala svým chováním? (otázka pouze pro ženy vystavené domácímu násilí)

Zdroje: vlastní výzkum autorky, vlastní kresba autorky

Další otázka se týkala pouze žen vystavených sexuálnímu násilí zevnějšku a zjišťovala, zda dotyčná byla odsouzena za to, že násilný čin vyprovokovala svým vulgárním chováním a vyzývala k pohlavnímu styku. Celkem 40,787 % respondentek odpovědělo, že byly vystaveny odsouzení kvůli vyzývavému chování.

Graf 15: Byla jste odsouzena za to, že jste čin vyprovokovala svým vulgárním chováním a vyzývala jste k pohlavnímu styku? (otázka pouze pro znásilněné ženy)

Zdroje: vlastní výzkum autorky, vlastní kresba autorky

Další otázka se týkala pouze znásilněných žen a bylo jí zjišťováno, zda dotyčná byla odsouzena za to, že násilný čin vyprovokovala tím, že byla sama. Celkově 11,272 % respondentek odpovědělo, že byly vystaveny odsouzení kvůli tomu, že byly samy.

*Graf 16: Byla jste odsouzena za to, že jste čin vyprovokovala tím, že jste byla sama?
(otázka pouze pro znásilněné ženy)*

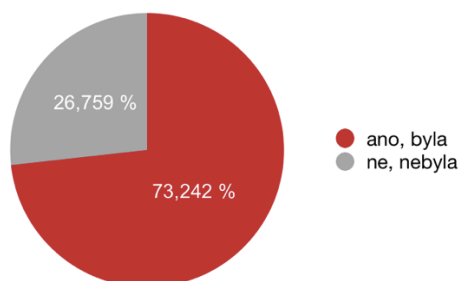

Zdroje: vlastní výzkum autorky, vlastní kresba autorky

Následující otázka se týkala všech žen, a ptala se, zda dotyčná byla odsouzena za to, že násilný čin vyprovokovala tím, že tento čin sama dovolila. Celkem 73,242 % respondentek odpovědělo „ano“.

Graf 17: Byla jste odsouzena za to, že jste čin vyprovokovala tím, že jste to sama dovolila? (otázka pro všechny)

Byla jste odsouzena z toho, že jste čin vyprovokovala tím, že jste to sama dovolila? (otázka pro všechny)

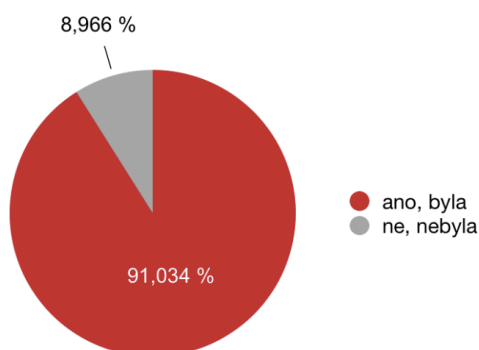

Zdroje: vlastní výzkum autorky, vlastní kresba autorky

Z toho byl pomocí skriptu vypočten počet žen vystavených domácímu násilí a odsouzených za to, že násilný čin samy dovolily. Při vypočtení se ukázalo, že 91,034 % žen bylo za to odsouzeno.

Graf 18: Byla jste odsouzena za to, že jste čin vyprovokovala tím, že jste to sama dovolila? (otázka pouze pro ženy vystavené domácímu násilí)

Byla jste odsouzena z toho, že jste čin vyprovokovala tím, že jste to sama dovolila? (otázka pouze pro ženy vystavené domácímu násilí)

Zdroje: vlastní výzkum autorky, vlastní kresba autorky

5.6.3 Analýza výsledků výzkumu: sekce I – stigmatizace

Jako teoretický základ k sekci I dotazníku bylo zvoleno chápání stigmatizace z pera Erviga Goffmana, amerického badatele, sociologa, antropologa, představitele chicagské školy.

Erving Goffman (1963) vyčlenil charakteristické rysy sociální stigmatizace:

- 1) neschopnost stigmatizovaného jedince k plnohodnotnému společenskému životu,
- 2) ostudné postavení jednotlivce,
- 3) pocit méněcennosti, zkaženosti, nebezpečnosti nebo slabosti jedince ve srovnání s ostatními lidmi jeho kategorie,
- 4) diskriminace ve vztahu ke stigmatizovaným, internalizace stigmatu, která se u stigmatizovaných projevuje pocity studu, sebenenávisti a sebeponižování,
- 5) pokusy nositele stigmatu napravit svůj nedostatek nebo z toho získat sekundární prospěch,
- 6) podezřívavost, deprese, nepřátelství, úzkost a zmatek v důsledku neuspokojené potřeby společenského přijetí u stigmatizovaného jedince,
- 7) patologická neobratná změna interakce a komunikace se stigmatizovanými,
- 8) tendence vytvářet skupiny, jejichž členové jsou spojeni s určitým stigmatem,
- 9) iradiace stigmatu, jeho šíření na lidi z bezprostředního okolí stigmatizovaných,
- 10) pokusy okolí demonstrovat zdání *akceptování* stigmatizovaných.

V rámci autorčina dotazníku byly tyto sofistikované charakteristické rysy formulovány tak, aby věty byly více přiblíženy charakteru stigmatu, což je v případě předkládané studie násilí na ženách, a začleněno do dotazníku. Respondentky mohly odpovědět „ano“, či „ne“, tedy „ano, zažila jsem to“, či „ne, nezažila jsem to“. Výsledky výzkumu jsou představeny v tabulce 2.

Tabulka 2: Výsledky dotazníkového šetření: sekce I – stigmatizace

Č.	Charakterický rys dle Ervinga Goffmana (1963)	Přepsáno do dotazníku	Ano	Ano (%)	Ne	Ne (%)
1	neschopnost stigmatizovaného jedince k plnohodnotnému společenskému životu;	Poté, co jste byla vystavena násilí, mohla jste vést plnohodnotný společenský život? Změnilo se Vaše postavení ve společnosti či okolí?	69 432	65,731	36 198	34,269

2	ostudné postavení jednotlivce;	Změnilo se Vaše postavení ve společnosti natolik, že jste zažívala ostudu?	592	0,560	105 038	99,440
3	pocit méněcennosti, zkaženosti, nebezpečnosti nebo slabosti jedince ve srovnání s ostatními lidmi jeho kategorie;	Cítila jste se méněcenná, na rozdíl od okolí?	99 372	94,076	6 258	5,924
		Cítila jste se, jako že jste zkažená, na rozdíl od okolí?	52 931	50,110	52 699	49,890
		Cítila jste se v nebezpečí, na rozdíl od okolí?	69 230	65,540	36 400	34,460
		Cítila jste se jako slabá na rozdíl od okolí?	20 305	19,223	85 325	80,777
4	diskriminace ve vztahu ke stigmatizovaným, internalizace stigma, která se u stigmatizovaných projevuje pocitem studu, sebeobdivnosti a sebeponižování;	Pociťovala jste hanbu, ostudu?	103 195	97,695	2 435	2,305
		Zažívala jste pocity sebeobdivnosti?	102 938	97,451	2 692	2,549
		Zažívala jste pocity sebeponižování?	104 746	99,163	884	0,837
5	pokusy nositele stigma napravit svůj nedostatek nebo z toho získat sekundární prospěch;	Snažila jste se vytežit z toho, že jste se dostala do takové situace (dávky od státu, pomoc od okolí)?	204	0,193	105 426	99,807
6	podezřivost, deprese, nepřátelství, úzkost a zmatek v důsledku neuspokojené potřeby společenského přijetí u stigmatizovaného jedince;	Zažívala jste zvýšenou podezřivost vzhledem k tomu, že jste byla společností či jednotlivci odsouzena?	30 853	29,209	74 777	70,791
		Zažila jste deprese vzhledem k tomu, že jste byla společností či jednotlivci odsouzena?	58 245	55,141	47 385	44,859
		Zažívala jste pocity úzkosti vzhledem k tomu, že jste byla společností či jednotlivci odsouzena?	74 924	70,931	30 706	29,069
7	patologická neobratnost interakce se stigmatizovanými;	Změnil se vztah některých jednotlivců vůči Vám nenávratně?	59 330	56,168	46 300	43,832
8	tendence vytvářet skupiny, jejichž členové jsou spojeni s určitým stigmatem;	Inklinovala jste k tomu, abyste se spojovala více s osobami, které zažily stejnou zkušenost?	2 0415	19,327	85 215	80,673
9	iradiace stigma, jeho šíření na lidi z bezprostředního okolí stigmatizovaných;	Zažilo Vaše bezprostřední okolí (rodina) změnu vztahu vůči nim kvůli Vám?	40 926	38,745	64 704	61,255
	pokusy okolí demonstrovat zdání akceptování stigmatizovaných	Zažila jste od okolí pokusy o falešnou podporu a komunikaci s Vámi?	122	0,115	105 508	99,885

Pozn.: při formulaci otázek do dotazníku byly některé věty formulovány jinak, tučně jsou zvýrazněny odpovědi, které odpovídají charakteristickým rysům definovaným E. Goffmanem.

Pomocí této analýzy můžeme určit, zda se v případě odsouzení žen vystavených násilí jedná o jejich stigmatizaci ve společnosti, nebo ne. Tabulka 2 odhaluje zkušenost žen a jejich reakci na odsouzení. Tučně jsou zvýrazněny odpovědi, jež odpovídají charakteristickým rysům definovaným E. Goffmanem, tedy v případě většího počtu těchto odpovědí můžeme uvažovat o splnění jednotlivého kritéria.

Celkem Erving Goffman identifikuje devět charakteristických rysů stigmatizace. Z tabulky 2 plyne, že jsou splněna pouze čtyři kritéria z devíti, konkrétně kritéria č. 3, 4, 6 a 7. Kritéria 1, 2, 5, 8 a 9 naplněna nejsou. Pokud vypočítáme vážený průměr ze všech kritérií, zjistíme, že se poměr naplnění ku nenaplnění kritérií rovná 51,3 % ku 48,7 %, tedy se nacházíme na hranici mezi stigmatizací a nestigmatizací. Lze tedy shrnout, že se v případě odsouzení žen vystavených násilí nejedná o úplnou stigmatizaci, nýbrž o sociální fenomén victimblamingu.

5.7 Výsledky statistické analýzy výsledků výzkumu a diskuze k dalšímu výzkumu

Prvním alarmujícím výsledkem analýzy dotazníku je to, že 69,6 % žen vystavených násilí se na policii neobrátilo, dalších 20,9 % vzalo žalobu zpět. To vypovídá o tom, že násilí je latentní jev, o němž ani nemohou existovat oficiální statistiky odrážející skutečnou úroveň kriminality. Ta skutečnost, že necelých 21 % žen svou žalobu vzalo zpět, svědčí také o tom, že z určitých důvodů, například pod tlakem rodiny či veřejnosti, ženy odvolají svou žalobu, čímž přispívají k tomu, že pachatel nenesे odpovědnost za své činy. Podle informací ze sekundárních zdrojů k takovému chování inklinují ženy, které jsou vystaveny násilí ve vlastní rodině. Analýza výsledků autorčina dotazníku tyto údaje potvrdila.

Je třeba poznamenat, že dalším alarmujícím zjištěním, které odhaluje příčiny toho, proč se ženy na policii neobracejí, je skutečnost, že většina z nich (57,1 % respondentek) nevěří, že policejní orgány případ budou vyšetřovat. Taková nedůvěra v práci policejních orgánů přispívá k tomu, že násilí je latentním jevem. Další příčinou je také to, že se ženy bojí odsouzení ze strany policejních orgánů (16,3 % respondentek), a kupodivu mají rovněž obavy z forenzní lékařské prohlídky (12,8 % respondentek).

Možná by se čtenáři mohlo zdát, že odsouzení ze strany veřejných institucí není možné, nicméně výzkum svědčí o tom, že je tomu v Rusku tak. Dohromady 61 % respondentek odpovědělo, že se setkaly s odsouzením ze strany policejních orgánů a v rámci forenzní lékařské prohlídky. Pouze 34 % žen uvedlo, že se s odsouzením nesetkaly, což je další důvod, proč ženy případy násilí tají.

Dalším zajímavým zjištěním je to, že 88 % žen se neobrátilo na psychologa, a usilují o překonání emočních potíží samostatně. Je třeba poznamenat, že to může pramenit z vysokých cen za odbornou psychologickou pomoc, která není státem bezplatně poskytována. Mediální cena základní konzultace psychologa se pohybuje na úrovni 4 000 ruských rublů za hodinu konzultace, přičemž mediální měsíční mzda činí 42 555 ruských rublů.

V rámci dotazování se také zjistilo, že 46,2 % žen se nikomu nepřiznalo k tomu, že zažily násilí, což je docela alarmující fenomén. Právnička v oblasti práv žen a dětí Elvira Tilek[ová] uvádí důvody, proč ženy odmítají podat stížnost na pachatele:

„Za prvé se bojí, že až bude pachatel propuštěn, bude usilovat o pomstu. Dalším důvodem je to, že policii nevěří. Ženy zažívající domácí násilí věří, že myslí na své děti, protože ‚ať je to kdokoli, je to jejich otec‘. A mimo jiné existuje silný společenský tlak, nyní většina společnosti viní nikoli muže, ale samotnou ženu.“

Pomocí sekce H dotazníku byly zjišťovány postoje společnosti k ženám vystaveným násilí a to, zda se žena setkala se stigmatizačními tvrzeními. Necelých 90 % žen se setkalo s odsouzením toho, že v okamžiku činu byly pod vlivem alkoholu. Dalších 78,75 % žen vystavených sexuálnímu násilí tvrdí, že se setkaly s odsouzením jejich oblečení při činu, a 87,7 % žen vystavených domácímu násilí bylo obviněno z toho, že tento čin samy vyprovokovaly svým chováním. To svědčí o tom, že se ženy často a ve velké míře setkávají se stigmatizačními odsouzeními, jež přispívají k latenci násilí na ženách.

Výsledky sekce I dotazníku prozrazují, že se v případě odsouzení žen vystavených násilí nejedná o úplnou stigmatizaci, nýbrž o sociální fenomén, vzhledem k nenaplnění většiny kritérií podle Ervinga Goffmana.

Je třeba poznamenat, že údaje zjištěné pomocí dotazníkového šetření nebyly všechny použity, tedy zůstává zde prostor pro další výzkumné práce. Mezi výzkumná témata, která nám výsledky tohoto dotazníku umožní zpracovat, patří například:

- 1) Korelace mezi vzděláním ženy a jejím vystavením domácímu násilí
- 2) Korelace mezi příjmem ženy a jejím vystavením domácímu násilí
- 3) Korelace mezi vystavením ženy domácímu násilí v dětství a ve vlastní rodině.

Dalo by se také prozkoumat legislativu a legislativní opatření přijímána v této otázce a ověřit, zda tato opatření jsou dostačující. Dalším zajímavým okruhem může také být komparace činnosti státních a nestátních krizových center. Autorka práce je rovněž přesvědčena, že jakékoli zvolené téma v této otázce pomůže zviditelnit problém násilí na ženách.

ZÁVĚR

Násilí je charakteristické pro každou společnost po celou dobu jejího historického vývoje. Problém násilí nebo nátlaku (fyzického, psychologického, sexuálního, ekonomického) je v naší době stále aktuální. V sociálních interakcích jeden subjekt ovlivňuje druhý použitím síly, potlačováním cizí vůle, dokonce například nezákonnými metodami, narušuje nejenom jeho osobní hranice, ale i normy morálky a práva.

V poslední době se v médiích, televizi, na sociálních sítích často diskutuje o tématech násilí. Důležité zde však je to, že společnost stále odsuzuje oběti a připisuje jim touhu „zviditelnit se“ pomocí zažitého násilí, obviňuje je z vydírání, chamtivosti, odsuzuje jejich chování a nevěří v pravdivost jejich slov. Veřejnost do jisté míry chápe, že incident má negativní konotaci, že poškozená strana je v tomto případě skutečně obětí, ale přesto se snaží najít objasnění a přesvědčuje se o její vině.

Předkládaná práce byla věnována dvěma základním tématům, která spolu souvisí, tedy (1) násilí na ženách jako destruktivnímu jevu s odlišnými charakteristikami jeho vnímání v procesu společenského vývoje, (2) stigmatizaci žen vystavených násilí jako sociálnímu fenoménu. V rámci předkládané práce se autorka podrobně soustředila na téma násilí, a dokonce zvláště na téma domácího násilí.

V rámci předkládané práce autorka uskutečnila dotazníkové šetření. Dotazník, jež použila, byl šířen prostřednictvím internetových stránek a oslovil celkem 800 000 žen ve věku 18–55 let. Při formulaci hypotéz k ověření autorka vycházela z nestátních statistik, jež jsou výstupem podobných dotazníků a odhadů:

- 1) násilí v rodině je vystaveno 27 % žen,
- 2) méně než 40 % žen, které zažily domácí násilí, hledá pomoc a ochranu u svých blízkých,
- 3) méně než 10 % znásilněných žen se rozhodlo obrátit se na policii pro ochranu,
- 4) každá šestá žena trpí sexuálním obtěžováním v práci,
- 5) téměř polovina respondentů (47,2 %) projev násilí v práci neřešila.

Realizovaný výzkum formou dotazníkového šetření, které jsem popsala výše, měl potvrdit, či vyvrátit výše uvedené hypotézy, vycházející ze statistik. Cílem výzkumu

tedy bylo potvrzení statistik ruských nadací na podporu žen vystavených násilí, a také získání nových a dalších údajů ke zkoumané problematice.

Dotazník obsahoval celkem 93 otázek. Každá dílčí část dotazníku se věnovala specifickému podtématu zkoumaného problému: násilí v dětství, násilí v rodině v dětství, násilí ve své vlastní rodině, násilí v práci, násilí mimo domov. Touto částí dotazníku (sekce B–F) se zjišťovalo, zda žena zažila zkoumaný typ násilí a různé okolnosti. Sekce G dotazníku zahrnovala několik otázek k vyřídění žen, které postoupí do další části dotazníku, konkrétně k sekcím H – odsouzení a I – stigmatizace. Na základě těchto sekcí bylo posouzeno, zda existuje stigmatizace žen vystavených násilí jako fenomén, a jakou povahu má.

Výsledkem dotazníku bylo velké množství statistických údajů, které se staly základem předkládané práce. Tato práce potvrdila tezi o tom, že násilí je latentní jev, tím, že většina dotázaných žen (69,6 %) vystavených násilí se na policii neobrací, kromě toho další pětina (20,9 %) stáhla žalobu. Lze tedy tvrdit, že oficiální statistiky neodrážejí realitu a nemají s ní nic společného. Mimo jiné odpovědi odhalují základní příčiny této skutečnosti: většina respondentek (57,1 %) nevěří, že policejní orgány budou případ vyšetřovat. Další příčinou je také to, že se ženy bojí odsouzení ze strany policejních orgánů (16,3 % respondentek), rovněž se obávají forenzní lékařské prohlídky (12,8 % respondentek). Tyto obavy nejsou nepodložené: celkově 61 % respondentek odpovědělo, že se setkaly s odsouzením ze strany policejních orgánů a forenzní lékařské prohlídky. Tato zjištění jsou alarmující a svědčí o tom, že je zde potřeba změny ve státní politice vůči týraným ženám a zásah státu v případě jakéhokoli odsouzení ze strany veřejných institucí.

Pomocí sekce H dotazníku byly zjišťovány postoje společnosti k ženám vystaveným násilí a to, zda se žena setkala se stigmatizačními tvrzeními. Převažující počet žen (80–90 %) se setkal s odsouzením jejich chování, oblečení, fyzického stavu, a dokonce vnějších okolností, což svědčí o tom, že se ženy často a ve velké míře setkávají s odsouzeními, jež přispívají k latenci násilí na ženách.

Poslední sekce dotazníku autorce pomohla s hledáním odpovědi na výzkumnou otázku, zdali odsouzení žen vystavených násilí v Rusku je skutečné procesem sociální stigmatizace, anebo victimblamingem. Pomocí sekce I dotazníkového šetření, jejíž otázky vycházely z teorie stigmatizace Ervinga Goffmana, se dospělo

k závěru, že o skutečnou stigmatizaci nejde, jedná se tedy o fenomén victimblamingu, při kterém je oběť obviňována z toho, co se jí stalo.

Hlavním cílem předkládané diplomové práce je analýza a interpretace výsledku sociologického výzkumu provedeného autorkou práce a zodpovězení hlavní výzkumné otázky, tedy zda je stigmatizace žen vystavených násilí v Rusku skutečně procesem sociální stigmatizace, nýbrž victimblamingem. Tento cíl byl naplněn. Kromě toho údaje zjištěné pomocí dotazníkového šetření nebyly všechny použity, tedy zůstává zde prostor pro další výzkumné práce.

Relevantnost studia způsobů prevence násilí na ženách a jejich následného odsuzování je dána tím, že tento fenomén má dopad na soukromý i veřejný život lidí, je skutečnou překážkou pro realizaci rovnosti, sociálního rozvoje a budování liberálně demokratické společnosti.

V postsovětském období v Rusku dochází ke kritickému přehodnocení sociálních vztahů, kulturních praktik a zavedených hodnotových systémů. V novém sociokulturním kontextu je asymetrie genderových vztahů, která legitimizuje násilí, uznávána jako forma sociální nerovnosti. S otázkami demokratizace a sociálního rozvoje Ruska úzce souvisí dodržování lidských práv, realizace práv žen na svobodu od násilí a odsuzování a humanizace společenských vztahů.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

«Kak tak — vy ne khotite rozhat'» Rossiyanok otpravlyayut v tserkov' za razresheniyem na abort. Eto ne antiutopiya. *Lenta* [online]. 2018, 28.04.2018 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: https://lenta.ru/articles/2018/04/28/zaiki_luzhaiki/

«Mnogim neyasno, chto zhenshchiny — lyudi» Dlya nikh rozhdeniye rebenka stalo oshibkoy. Chem opasen mif o materinskom schast'ye?. *Lenta* [online]. 06.11.2019 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <https://lenta.ru/articles/2019/11/06/motherhood/>

«Sama vinovata»: pochemu lyudi obvinyayut zhertvu i opravdyvayut nasil'nika. *Marie Claire* [online]. [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <https://www.marieclaire.ru/psychology/sama-vinovata-pochemu-lyudi-obvinyayut-zhertvu-i-opravdyvayut-nasilnika/>

23-letnyuyu Veru Pekhtevu iz Kemerovo neskol'ko chasov ubivali v kvartire byvshego boyfrenda. Sosedi sem' raz bezrezul'tatno zvonili v politsiyu Politseyskikh obvinili v khalatnosti, oni mogut otelat'sya shtrafom. *Meduza Project* [online]. 2021 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: 24.02.2021

ALIMBEK, A. B. *Sovet-skoye ugolovnoye pravo v bor'be s protivodeystviyami fakticheskomu raskreposhcheniyu tatarskoy zhenshchiny*. 1942. Disertační práce. MGU.

ANTONYAN, Yu. M. *Pochemu lyudi sovershayut prestupleniya? Prichiny prestupnosti*. Moskva, 2006.

ANTONYAN, Yu. M. *Prestupnost' sredi zhenshchin*. Moskva, 1992.

BENDAS, T. V. *Gendernaya psikhologiya: uchebnoye posobiye dlya vuzov*. SPb.: Piter, 2005.

BERKOWITZ, Leonard. *Aggression: Its causes, consequences, and control*. New York: McGraw-Hill, 1993.

Bol'shinstvo rossiyan podderzhivayut zakon o bor'be s semeynym nasiliyem. *Vedomosti* [online]. 2019, 04.12.2019 [cit. 2022-02-30]. Dostupné z: <https://www.vedomosti.ru/society/articles/2019/12/15/818749-rossiyan-podderzhivayut-zakon>

BOURDIEU, Pierre. *On Television and Journalism*. Pluto Press, 1998.

BURAKOVA, K. V. *Stereotipy v konstruirovanii obraza zhenshchiny v rossiyskikh tok-shou, posvyashchennykh domashnemu nasiliyu (na primere osveshcheniya dela sester Khachaturyan)*. Novosibirsk, 2020.

BURYAK, M. Yu. *Torgovlya lyud'mi i bor'ba s ney (kriminologicheskiye i ugovovno-pravovyye aspekty)*. Vladivostok, 2005.

Čl. 2, *Rezoluce A/RES/48/104, názvem Deklarace OSN o odstranění násilí páchaného na ženách, 23 February 1994*. New York, 1994. Dostupné také z: <https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=A%2FRES%2F48%2F104&Language=R&DeviceType=Desktop>

DANILOVA, O. L., ed. *Psikhologiya vospriyatiya nasiliya: kul'turnyy i gendernyy aspekty*. In: KLETSINA, I. S. *Praktikum po gendernoy psikhologii*. SPb: Piter, 2003, s. 388–403.

Dedovshchina — «bolezn'» armeyskoy sistemy. *Levada Centr* [online]. 2006 [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://www.levada.ru/2006/02/15/dedovshchina-bolezn-armejskoj-sistemy/>

DENISOV, Vladimir. *Razmyshlyaya o nasilii v sovremennom mire. Rossiya i sovremennyy mir*. 2002, (1), 163-173.

DOROSHKO, T. SMI kak posredniki gendernykh problem. *Nauchnyy blog Ostrozhskoy akademii*. 2015, 5, 23–28.

Facts and figures: Ending violence against women. *UN Women* [online]. February 2022 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <https://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women/facts-and-figures>

FEDERAL'NAYA SLUZHBA GOSUDARSTVENNOY STATISTIKI, N. S. BUGAKOVA, I. V. VORONINA a M. V. MAKSIMOVA, KUZ'MICHEVA, L. B., ed. *Pravonarusheniya. Zhenshchiny i muzhchiny Rossii: Statisticheskyy sbornik*. Moskva: Rosstat, 2018.

Federal'nyy zakon "Ob aktakh grazhdanskogo sostoyaniya" ot 15.11.1997 N 143-FZ (poslednyaya redaktsiya). Ruská federace, 2022.

Federal'nyy zakon "Ob osnovakh okhrany zdorov'ya grazhdan v Rossiyskoy Federatsii". Ruská federace, 2022.

FEDERAL'NYY ZAKON O profilaktike semeyno-bytovogo nasiliya v Rossiyskoy Federatsii. *Parlament RF* [online]. 2019 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <http://council.gov.ru/media/files/rDb1bpYASUAxolgmPXEfKLUIq7JAARUS.pdf>

FOUCAULT, Michel. *Folie et déraison. Histoire de la folie à l'âge classique*. Paris: Libraire Lion, 1963.

GARAYEVA, E. I. Stigmatizatsiya zhenshchin-chayldfri v sovremennom rossiyskom obshchestve. *Voprosy istorii yestestvoznaniya i tekhniki*. 2018, **9**(39), 81–84.

GARBER, Iu. G. Mediko-sotsial'nye aspekty domashnego nasiliya v otnoshenii zhenshchin. *Sotsial'nye aspekty zdo-rov'ia naseleniia*. 2008, **8**(4), 1–5.

GAUNOVA, D. Kh. Destruktivnaya stigmatizatsiya kak konfliktogennyy faktor v molodezhnoy srede. In: *Ot ponimaniya lokal'nykh konfliktov k ispol'zovaniyu shansov razvitiya: sb. nauch. tr.*. 2. Berlin; Nal'chik, 2013, s. 140–145.

Glava «Krizisnogo tsentra» — o svyazi nasiliya, bodipositiva i lokdauna. *RBC* [online]. 13.03.2021 [cit. 2022-05-31]. Dostupné z: https://www.rbc.ru/spb_sz/13/03/2021/60452d9d9a7947c763af88b3

Global Burden of Armed Violence 2011 [online]. Geneva Declaration, 2011 [cit. 2022-02-25]. Dostupné z: <http://www.genevadeclaration.org/measurability/global-burden-of-armed-violence/global-burden-of-armed-violence-2011.html>

GOFFMAN, Erving. *Stigma*. Penguin Books, 1990.

GOFMAN, I. a A. MAKTAS. *Stigma: Zametki ob upravlenii isporchennoy identichnost'yu: Glava 5. Otkloneniya i deviatsiya*. 2010.

GORSHKOVA, I. D. a I. I. SHURYGINA. *Nasilie nad zhënami v sovremennykh rossiïskikh sem'iax*. Moscow: MAKS Press, 2003.

Chto takoye «nenastoyashchiye iznasilovaniya»? *Meduza Project* [online]. 2018, 15.02.2018 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <https://meduza.io/episodes/2018/02/15/chto-takoe-nenastoyaschie-iznasilovaniya>

IGNATOV, A. N. *Kvalifikatsiya polovykh prestupleniy*. Moskva, 1974.

ISHCHENKO, K. A., S. G. GORELIK a E. E. SANG. Gendernyy eydzhizm. Stigmatizatsiya stareyushchey zhenshchiny. In: *NIU «BelGU» 2 mezhdunarodnaya chastnaya bol'nitsa Ulaanbaatar-Songdo Tip: tezisy doklada na konferentsii*. 2020, s. 58–59.

Issledovaniye Konsortsiuma zhenskikh NPO: boleye 65% ot vseh ubitykh zhenshchin v god pogibayut v rezul'tate domashnego nasiliya. *Konsortsium zhenskikh NPO* [online]. 13.08.2021 [cit. 2021-10-05]. Dostupné z: <https://wcons.net/novosti/issledovanie-konsorciuma-zhenskikh-npo-65-ot-vseh-ubitykh-zhenshhin-v-god-pogibajut-v-rezultate-domashnego-nasilija/>

Issledovaniye: v Rossii 65% ubitykh zhenshchin byli zhertvami domashnego nasiliya. *Novaya Gazeta* [online]. 2021, 13.08.2021 [cit. 2022-08-01]. Dostupné z: <https://novayagazeta.ru/articles/2019/11/25/82847-ya-tebya-seychas-suka-ubivat-budu>

IVASHCHENKO, G. M. Soderzhaniye i organizatsiya sotsial'no-pedagogicheskoy raboty v uchrezhdeniyakh sotsial'noy reabilitatsii detey i podrostkov. *Sotsial'naya pomoshch' sem'ye i detyam*. Moskva, 1994, (2), 7–8.

IVCHENKO, I. Osveshcheniye problem gendernogo neravenstva v sovremennykh rossiyskikh SMI. *Konferentsiya «Lomonosov»*. 2015, 4, 1–3.

JOHNSON, Veronica E., Kevin L. NADAL, Gina SISSOKO a Rukiya KING. “It’s Not in Your Head”: Gaslighting, ‘Splaining, Victim Blaming, and Other Harmful Reactions to Microaggressions. *Perspectives on Psychological Science*. 2021, 16(5), 1024–1036.

JONES, Edward, Amerigo FARINA, Albert HASTORF, Robert SCOTT, Hazel MARKS, Dale MILLER a Rita FRENCH. *Social stigma. The psychology of marked relationships*. 1984.

KAFAROV, T. a S. GAIBOV. *Bol'she vnimaniya preduprezhdeniyu prestupleniy protiv zhenshchin. Sotsialisticheskaya zakonnost'*. 1976, (2).

KALININA, D. S. Zhenshchina v usloviyakh transformatsii instituta sem'i. *Gosudarstvo, obshchestvo, lichnost': istoriya i sovremennost'*. 2022, 54–58.

KASAVIN, I. T. *Entsiklopediya epistemologii i filosofii nauki*. Moskva: Kanon Plus, 2009.

KHILAZHEVA, G. F. Nasiliye v sem'ye kak sotsial'naya problema sovremennogo obshchestva. *Sotsiologicheskiye issledovaniya*. 2015, (8), 61–65.

Khotyat li ruskiye voyny?. *Levada Centr* [online]. 30.05.2019 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: <https://www.levada.ru/2019/05/30/hotyat-li-russkie-vojny-2/>

Khotyat li ruskiye voyny?. *Levada Centr* [online]. 30.05.2019 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: <https://www.levada.ru/2019/05/30/hotyat-li-russkie-vojny-2/>

KLETSINA, I. S., ed. *Gendernaya psikhologiya: uchebnik dlya vuzov*. SpB: Piter, 2009.

KLIMINOVA, S. G. Stereotipy povsednevnosti v opredelenii «svoikh» i «chuzhikh». *Sotsiologicheskoye issledovaniya*. Moskva, 2000, (12), 13–14.

KOCHETKOVA, S. V. Opyt analiza nasiliya v sem'ye. *Sotsiologicheskiye issledovaniya*. 1999, 12(1).

KOROBKOVA, Daria. *Mediální image druhé rusko-čečenské války (1999–2009) v publikacích a článcích vybraných ruských opozičních novinářů*. 2019. Bakalářská práce. Západočeská Univerzita v Plzni.

KOVALEV, Yevgeniy Nikolayevich a Olga Igorevna BOSYK. *Gendernyye osobennosti predostavleniya dopolnitel'nykh mer podderzhki semey s det'mi (na primere materinskogo (semeynogo) kapitala)*. Surgut: Surgut-skiy gosudarstvennyy universitet, 2022.

Kto i pochemu vystupayet protiv zakona o domashnem nasilii. *RIA Novosti* [online]. 2019, 08.12.2019 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <https://ria.ru/20191208/1562071651.html>

KUDRYAVTSEV, V. N. *Sotsial'nyye deformatsii (prichiny, mekhanizmy i puti preodoleniya)*. Moskva: RAN IG i P, 1992.

KUDRYAVTSEV, Vladimir. Statistika zla: kak otsenit' uroven' nasiliya v rossiyskikh sem'yakh. *Forbes Russia* [online]. 2021, 21.02.2021 [cit. 2022-03-03]. Dostupné z: <https://www.forbes.ru/obshchestvo/421475-statistika-zla-kak-ocenit-uroven-nasiliya-v-rossiyskih-semyah>

KUZNETSOVA, A. Puti preodoleniya stigmatizatsii lyudey s ogranichennymi vozmozhnostyami v sotsial'noy rabote. *Otechestvennyy zhurnal sotsial'noy raboty*. 2002, (1), 53–59.

LAGOVIER, N. Prestupleniya protiv zhenshchin i bor'ba s nimi. *Sovet'skaya yustitsiya*. 1937, (5).

LEHMANNOVÁ, Zuzana. *Paradigma kultur*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010.

LERNER, M. J. a C. H. SIMMONS. Observer's reaction to the "innocent victim": Compassion or rejection?. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1966, 4(2).

LIPAY, T. P. a A. K. MAMEDOV. Sotsial'naya stigmatizatsiya: sotsiokul'turnyye aspekty. *Trud i sotsialnyye otnosheniya*. 2008, 19(11), 43–52.

LUCKMANN, Thomas a Peter L. BERGER. *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*. US: Anchor Books, 1966.

MAMEDOV, A. K. a T. P. LIPAY. Stigmatizatsiya kak sotsial'nyy fenomen (metodologiya issledovaniya). *Aktual'nyye innovatsionnyye issledovaniya: nauka i praktika*. 2011, (1), 77.

MARTÍN-FERNÁNDEZ, M., E. GRACIA a M. LILA. Assessing victim-blaming attitudes in cases of intimate partner violence against women: Development and validation of the VB-IPVAW scale. *Psychosocial Intervention*. 2018, **27**(3), 133–143.

MAYOROV, A. V. Viktimologiya v Rossii: obzor etapov razvitiya nauchnogo napravleniya. *Viktimologiya*. 2021, **8**(2), 109–120.

Muftiyat Moskvy vystupil s obrashcheniyem protiv proyekta o semeynom nasilii. *RIA Novosti* [online]. 2019, 13.12.2019 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <https://ria.ru/20191213/1562353947.html>

Národní strategie Ruské federace z roku 2017. Ruská federace, Moskva, 2017.

Nasilie. Sotsiologicheskiy opros. *VTs/OM* [online]. 2019, 2019 [cit. 2022-04-13]. Dostupné z: <https://wciom.ru/index.php?id=236&uid=115864>

Ni prava, ni logiki: advokat dal otsenku zakonoprojektu o domashnem nasilii. *REGNUM* [online]. 2019, 02.12.2019 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <https://regnum.ru/news/society/2795223.html>

NIEMI, L. a L. YOUNG. Who blames the victim?. *The New York Times* [online]. **2016** [cit. 2022-01-30].

OCHKINA, Anna Vladimirovna. *Missiya nepostizhima. Provaly byurokraticeskogo upravleniya sotsial'noy sferoy*. Politizdat, 2020.

PETRENKO, Varvara. Minzdravsotsrazvitiya sokratilo perechen' sotsial'nykh pokazaniy dlya preryvaniya nezhelatel'noy beremennosti. *GAZETA* [online]. 14.02.2012 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <https://www.gazeta.ru/social/2012/02/14/4000861.shtml>

PONOMAREV, Sergey Borisovich a Gennadiy Mikhaylovich TIKHONOV. Tyuremnaya subkul'tura v kontekste dialekticheskoy triady. *Intellekt. Innovatsii. Investitsii*. 2021, (2), 117–126.

Pravovoy analiz proyekta Federal'nogo zakona «O profilaktike semeyno-bytovogo nasiliya v Rossiyskoy Federatsii». *Analiticheskiy tsentr «SEMEYNAYA POLITIKA.RF»* [online]. 2019, 12/2019 [cit. 2022-04-30]. Dostupné z: <http://www.familypolicy.ru/rep/rf-19-051-01.pdf>

Protiv zakona o domashnem nasilii vystupayut vse traditsionnyye religii. *Pravda* [online]. 2019, 05.12.2019 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <https://www.pravda.ru/news/faith/1456868-religii/>

Psikholog ob"yasnil, pochemu rossiiane stali zleye i agressivneye: Tema s psikhologom Sergeyem Yenikolopovym. *Rossijskaja gazeta* [online]. 29.04.2019 [cit. 2022-02-05]. Dostupné z: <https://rg.ru/2019/04/29/psiholog-obiasnil-pochemu-rossiiane-stali-zlee-i-agressivnee.html>

Putin v pervyye prokomentiroval zakon o domashnem nasilii. *Vedomosti* [online]. 2019, 19.12.2019 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <https://www.vedomosti.ru/society/news/2019/12/19/819162-zakon-o-nasilii>

Pytki zaklyuchennykh. *Levada Centr* [online]. 04.11.2018 [cit. 2021-12-23]. Dostupné z: <https://www.levada.ru/2018/11/04/pytki-zaklyuchennykh/>

Real'nyy masshtab domashnego nasiliya v Rossii. 20 chisel. *Meduza Project* [online]. [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <https://meduza.io/feature/2020/01/28/realnyy-masshtab-domashnego-nasiliya-v-rossii-20-tsifr>

Reproduktsiya i aborty. *Levada Centr* [online]. 2017, 20.03.2017 [cit. 2022-04-30]. Dostupné z: <https://www.levada.ru/2017/03/20/reproduktsiya-i-aborty/>

RIA NOVOSTI. *Moskal'kova primet uchastie v dorabotke proyekta o semeynom nasilii* [online]. 2019, 03.12.2019 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <https://ria.ru/20191203/1561926099.html>

ROSCHIN, Alexey. Agressiya v obshchestve chto delat. *OTR* [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: <https://otr-online.ru/programmy/prav-da/agressiya-v-obshchestve-chto-delat-34412.html>

Rossiiane ob armii. *Levada Centr* [online]. 20.02.2012 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: <https://www.levada.ru/2012/02/20/rossiiane-ob-armii-2/>

ROSTOVSKAIA, T. K. a G. V. ZAIARSKAIA. Semeinye ustanovki i semeinye praktiki v sovremennoï rossiïskoï studencheskoï sredeno. *Zhenshchina v rossiïskom obshchestve*. 2017, (1), 75–85.

SAVKINA, I. Sui generis: muzhestvennoe i zhenstvennoe v avtobiograficheskikh zapiskakh N. Durovoï. *Omuzhe(N)stvennosti: Sbornik stateï, Moscow: Novoe literaturnoe obozrenie*. 2002, 199—223.

SAZHNEVA, Yekaterina. Eksperty otsenili veroyatnost' prinyatiya zakona o domashnem nasilii. *Moskovskiy Komsomolets* [online]. 2019, 20.12.2019 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z:

<https://www.mk.ru/politics/2019/12/20/eksperty-ocenili-veroyatnost-prinyatiya-zakona-o-domashnem-nasilii.html>

SELIVANOVA, Olga. *Tolerantnost' k nasiliyu kak problema gendernykh otnosheniy v sovremennoy Rossii*. Yekaterinburg, 2020.

Semeynyy kodeks Rossiyskoy Federatsii ot 29.12.1995 N 223-FZ (red. ot 14.07.2022). Ruská federace, 2022.

Sergey Rybal'chenko: «Demograficheskaya ustoychivost' trebuyet gibkosti realizuyemoy politiki». *VTs/OM* [online]. 2022, 28.01.2022 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <https://ok.wciom.ru/interview/sergei-rybalchenko-demograficheskaja-ustoichivost-trebuyet-gibkosti-realizuemoi-politiki>

SHESTAKOV, D. A. *Semeynaya kriminologiya: kriminofamilistika*. SPb, 2003.

SHESTAKOV, D.A. Vnutrisemeynyye nasil'stvennyye prestupleniya: ugovovno-pravovoy aspekt. *Pravovedeniye*. 2001, (2).

SHEYKHOVA, M. S., S. Yu. VASIL'YEV a V. M. UYBUSAR. *Problema nasiliya v sovremennom rossiyskom obshchestve*. Penza, 2021.

SHCHERBAKOVA, A. N. Eksplikatsiya problemy stigmatizatsii kak sledstviya razvitiya sotsial'nykh protivorechiy v sovremennykh sotsiologicheskikh kontseptsiyakh. In: *Sotsial'no-ekonomicheskkiye problemy sovremennogo obshchestva: materialy Mezhdunar. nauch. konf.* s. 17–21.

SIDORSKAYA, I. V. a A. RADU. *Gender i SMI. Uchebnoye posobiye dlya zhurnalistov*. Minsk, 2014.

SKINNER, Tina, Marianne HESTER a Ellen MALOS. *Researching Gender Violence: Feminist Methodology in Action*. 2 vyd. London: Routledge, 2012.

TASS. Zakon o bor'be s domashnim nasiliyem mozhet byt' prinyat v RF k kontsu 2021 goda. *TASS Informatsionnoye agenstvo* [online]. 2021, 28.04.2021 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <https://tass.ru/obshchestvo/11262481>

TAYLOR, Jessica, Dr. *Why Women Are Blamed For Everything: Exposing the Culture of Victim-Blaming*. London: Carmelite House.

TEVLYUKOVA, Oksana Yur'yevna. *Nasiliye kak fenomen sotsial'noy organizatsii: opyt teoretiko-metodologicheskogo analiza*. Novosibirsk, 2018.

TUGEL'BAYEVA, B.G. *Problemy preduprezhdeniya prestupnogo nasiliya v otnoshenii zhenshchin*. Bishkek, 2003.

TUSHINTSEVA, L. P. Issledovaniye prichin stigmatizatsii podrostkov v shkole. In: *Problemy sotsializatsii lichnosti yeye deviatsii: Materialy Mezhdunarodnoy nauchno-prakticheskoy konferentsii*.. Sevastopol': SEGI TNU, 2011, s. 72–78.

Ugolovnyy kodeks Rossiyskoy Federatsii ot 13.06.1996 N 63-FZ (red. ot 14.07.2022, s izm. ot 18.07.2022) (s izm. i dop., vstup. v silu s 25.07.2022). Dostupné také z: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/

UN GA. *Covenant on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW)*. 1979.

VARDANYAN, G. A. Osobennosti osveshcheniya gendernoy problematiki v SMI Possii. *Nauchno-prakticheskiiy elektronnyy zhurnal Alleya Nauki*. Sankt-Peterburg, 2020, 1(40).

VASIL'YEVA, Yu. A. Etogelisticheskiy podkhod k izucheniyu sotsial'nykh otkloneniy. *Illyustrirovannaya psikhologiya*. Moskva, 1994, 2(4), 83–86.

Violence against women [online]. WHO, 2021 [cit. 2022-02-25]. Dostupné z: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>

VOINOVA, Ye. A. a Ye. V. SIVYAKOVA. Diskurs kak resurs preodoleniya sotsial'noy anomii: problematika nasiliya v massovoy kommunikatsii (teoreticheskiye aspekty). *Vestnik Volzhskogo universiteta im. V. N. Tatishcheva*. 2019, 1(1), 157–164.

VOLKOV, Yu. Ye. *Teoretiko-metodologicheskiye osnovy sotsiologicheskogo analiza obshchestvennykh sistem i protsessov*. Moskva, 2001.

VOZMILKINA, E. N. Zhenshchiny, postradavshie ot domashnego nasiliia, kak ob"ekt deiatel'nosti sotsial'no orientirovannykh nekommercheskikh organizatsii. *Nauka i sovremennost'*. 2016, (42), 61–65.

Vserossiyskiy telefon doveriya dlya zhenshchin: promezhutochnyye itogi. *Anna Centr* [online]. 20.07.2022 [cit. 2022-07-31]. Dostupné z: <https://anna-center.ru/tpost/uccgdpc691-vserossiiskii-telefon-doveriya-dlya-zhen>

WORLD BANK. *Woman: Business and the Law*. 2018.

YAKOVLEV, Ya. M. *Polovyye prestupleniya*. Dushanbe, 1969.

YARSKAYA-SMIRNOVA, Elena Rostaslavovna. Protivostoit li natsiya nasiliyu?. *Zhurnal sotsiologii i sotsial'noy antropologii*. 2005, **8**(1), 24-39.

YESPCH udovletvoril pervuyu zhalobu na domashneye nasiliye iz Rossii. *Vedomosti* [online]. 2019, 09.07.2019 [cit. 2022-02-30]. Dostupné z: <https://www.vedomosti.ru/politics/articles/2019/07/09/806219-espch-udovletvoril-zhalobu-na-domashnee-nasilie>

YEVSTIFEYEVA, Ye. V. *Teoreticheskiye problemy ugovovno-pravovoy otvet-stvennosti za tovgovlyu lyud'mi*. Saratov, 2002. Disertační práce. SGU.

ZABELINA, T. Iu. Domashnee nasilie v otnoshenii zhenshchin: gosudarstvennaia problema ili lichnoe delo?. *Zhenshchina v rossiiskom obshchestve*. 2008, **4**(1), 77–85.

ZAVERNYAYEVA, Svetlana. Semeynym tiranam khotyat zapretit' kontaktirovat' so svoimi zhertvami. *Parlamentskaya gazeta* [online]. 2019, 21.10.2019 [cit. 2021-07-30]. Dostupné z: <https://www.pnp.ru/social/semeynym-tiranam-khotyat-zapretit-kontaktirovat-so-svoimi-zhertvami.html>

Zayavleniye Patriarshey komissii po voprosam sem'i, zashchity materinstva i detstva v svyazi s obsuzhdeniyem proyekta Federal'nogo zakona «O profilaktike semeyno-bytovogo nasiliya v Rossiyskoy Federatsii». *Patriarchia.ru* [online]. 2019, 04.12.2019 [cit. 2022-07-30]. Dostupné z: <http://www.patriarchia.ru/db/text/5541276.html>

ZOR'KINA, O. S. a , ed. «Tyuremnaya romantika»: analiz mezhlichnostnogo manipulirovaniya v kontekste penitentsiarnoy psikhologii. In: SHAMSHIKOVA, O. A., BOL'SHUNOVA, N. Ya., ed. *Razvitiye cheloveka v sovremennom mire*. Novosibirsk, s. 82–87.

PŘÍLOHY

Příloha 1: Dotazník

Překlad dotazníku do češtiny, dotazník bude distribuován v ruském jazyce

DOTAZNÍK

NÁSILÍ NA ŽENÁCH V RUSKÉ SPOLEČNOSTI A JEJICH NÁSLEDNÉ ODSOUZENÍ

Jmenuji se Daria Korobkova a jsem studentkou druhého ročníku navazujícího magisterského studia oboru Veřejná a sociální politika na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze, Česká republika. V současné době zpracovávám diplomovou práci na téma *Stigmatizace žen vystavených násilí v ruské společnosti jako sociální problém*. Chtěla bych Vás tímto poprosit o vyplnění dotazníku. Výzkum je *ZCELA ANONYMNÍ*, Vaše údaje nebudou nikomu sděleny a v diplomové práci budou použity v anonymizované podobě. Vaše odpovědi mi velmi pomohou při zpracování této problematiky.

Tento dotazník bude zpracován ve spolupráci s nadací Nejsi sama, která dostane výsledky výzkumu též v anonymizované podobě ke zpracování závěrečné zprávy.

Předem děkuji za spolupráci.

ČÁST A: OSOBNÍ ÚDAJE

Prosím o uvedení základních osobních údajů:

1) Pohlaví

- žena
- muž (nepokračujte prosím ve vyplnění dotazníku)

2) Věk

- do 20 let
- 21-30 let
- 31-40 let
- 41-50 let
- 51-60 let
- nad 60 let

3) Kraj (vyberte ze seznamu)

4) Obec (vypište):

5) Rodinný stav

- svobodná
- zadaná
- vdaná
- vdaná podruhé a více
- rozvedená
- vdova

6) Počet dětí (vypište počet cifrou):

7) Studujete?

- ano
- ne

8) Nejvyšší dosažené vzdělání

- základní
- středoškolské s maturitou
- vyšší odborné
- vysokoškolské

9) Jste zaměstnána?

- ano, stálé zaměstnání
- ano, zaměstnání je příležitostní
- momentálně čerpám mateřskou dovolenou
- ne

10) Celková délka zaměstnání:

- nepracovala jsem vůbec
- do 3 let
- od 3 do 6 let
- od 6 do 10 let
- déle než 10 let

11) Popište, jak velký příjem VY OSOBNĚ máte?

- nemám žádný
- pod 15 tisíc rublů
- 15–25 tisíc rublů
- 25–40 tisíc rublů
- 45–55 tisíc rublů
- 55 tisíc rublů a více

12) Jste finančně závislá na svém partnerovi?

- ano
- jen částečně
- z větší části ano

vůbec ne

13) Měla jste oba rodiče (od Vašich 5 let)?

ano

ne, měla jsem pouze matku

ne, měla jsem pouze otce

ne, měla jsem matku a otčíma

ne, měla jsem otce a macechu

ne, vyrůstala jsem u prarodičů

ne, byla jsem adoptována

14) E-mailová adresa (vypište – **nepovinné**)

ČÁST B: NÁSILÍ V DĚTSTVÍ

15) Byla jste někdy přímou obětí násilí v dětství?

- ano
- ne

16) Typ násilí, kterému jste byla vystavena:

- psychické
- sexuální obtěžování
- sexuální – znásilnění
- fyzické

17) Týrala vás jedna osoba nebo více?

- jedna
- dvě
- tři
- více

18) Kdo byl osobou, která vás týrala?

- maminka
- tatínek
- babička
- dědeček
- nevlastní otec
- nevlastní maminka
- jiná příbuzná osoba
- jiná nepříbuzná osoba

19) Našla jste ochranu ze strany jiné osoby?

- ano, příbuzné osobě
- ano, cizí osobě
- ne

20) Bylo chování této osoby nějakým způsobem odsouzeno ze strany jiných členů domácnosti?

ano

ne

21) Kde probíhalo násilí?

doma na očích u ostatních členů domácnosti

doma, když nikdo neviděl

mimo domov, na veřejnosti

mimo domov a bylo tajné

22) Jak dlouho trvalo násilí / opakovalo se?

jednou

nepravidelně, odehrávalo se spíše výjimečně

pravidelně, trvalo 1–3 let

pravidelně, trvalo 3–7 let

pravidelně, trvalo více než 7 let

ČÁST C: NÁSILÍ V RODINĚ V DĚTSTVÍ

23) Byla jste někdy svědkem násilí v rodině, kterou způsobil váš příbuzný (například tatínek pobíjel maminku)?

- ano
- ne

24) Byla jste někdy svědkem násilí v rodině, kterou způsobil cizí, nepříbuzná osoba (například třetí osoba zabila/znásilnila maminku)?

- ano
- ne

25) Kdo byl agresorem?

- maminka
- tatínek
- babička
- dědeček
- jiná příbuzná osoba
- jiná nepříbuzná osoba

26) Jak dlouho trvalo násilí?

- jednou
- nepravidelně, odehrávalo se spíše výjimečně
- pravidelně, trvalo 1–3 let
- pravidelně, trvalo 3–7 let
- pravidelně, trvalo více než 7 let

27) Hledala jste ochranu, mohla jste se někomu svěřit?

- ano, příbuzné osobě
- ano, cizí osobě
- ne

ČÁST D: NÁSILÍ V SVÉ VLASTNÍ RODINĚ

28) Byla jste někdy přímou obětí násilí ve své vlastní rodině?

- ano
- ne

29) Typ násilí, kterému jste byla vystavena?

- psychické
- sexuální obtěžování
- sexuální – znásilnění
- fyzické

30) Týrala Vás jedna osoba nebo více?

- jedna
- dvě
- více

31) Kdo byl osobou, která vás týrala?

- partner
- dítě
- jiná příbuzná osoba

32) Jak dlouho trvalo násilí?

- jednou
- nepravidelně, odehrávalo se spíše výjimečně
- nepravidelně, ale často
- pravidelně, trvalo 1–3 let
- pravidelně, trvalo 3–7 let
- pravidelně, trvalo více než 7 let

33) Hledala jste ochranu, mohla jste se někomu svěřit?

- ano, příbuzné osobě
- ano, cizí osobě

ne

34) Bylo chování této osoby nějakým způsobem odsouzeno ze strany jiných členů domácnosti

ano

ne

35) Kde probíhalo násilí?

doma na očích u ostatních členů domácnosti

doma, když nikdo neviděl

mimo domov, na veřejnosti

mimo domov a bylo tajné

36) Obracela jste se na policii?

ano

ano, ale potom jsem žalobu vzala zpět

ne

37) Řešila police Váš případ?

ano, případ byl vyřešen pokutou

ano, případ byl vyřešen přiznáním trestního činu a odsouzením k trestu vězení

ne, žalobu jsem vzala zpět

ne, neřešila

žalobu jsem nepodávala

ČÁST E: NÁSILÍ V PRÁCI

38) Byla jste někdy přímou obětí násilí v práci?

- ano
- ne

39) Typ násilí, kterému jste byla vystavena?

- psychické
- sexuální obtěžování
- sexuální – znásilnění
- fyzické

40) Týrala Vás jedna osoba nebo více?

- jedna
- dvě
- více

41) Kdo byl osobou, která vás týrala?

- šéf
- kolega
- jiná osoba

42) Jak dlouho trvalo násilí?

- jednou
- nepravidelně, odehrávalo se spíše výjimečně
- pravidelně

43) Našla jste ochranu ze strany jiné osoby?

- ano
- ne

44) Kdo byl osobou, u kterého jste našla ochranu?

- rodiče
- partner

- kolega ženského pohlaví
- kolega mužského pohlaví
- šéf
- jiná příbuzná osoba
- jiná nepříbuzná osoba

45) Kde probíhalo násilí?

- v práci, veřejně a otevřeně
- v práci, tajně
- mimo pracoviště

46) Věděli kolegové / šéfové o probíhajícím násilí?

- ano
- ne

47) Jak reagovali ostatní kolegové na probíhající násilí?

- odsuzovali
- řešili to
- věděli a neřešili to
- podporovali
- nevěděli o tom

48) Obracela jste se na policii?

- ano
- ano, ale potom jsem žalobu vzala zpět
- ne

49) Řešila police Váš případ?

- ano, případ byl vyřešen pokutou
- ano, případ byl vyřešen přiznáním trestního činu a odsouzením k trestu vězení
- ne, žalobu jsem vzala zpět
- ne, neřešila

ČÁST F: NÁSILÍ MIMO DOMOV

50) Byla jste někdy obětí násilí mimo práci domov?

- ano
- ne

51) Typ násilí, kterému jste byla vystavena?

- psychické
- sexuální obtěžování
- sexuální – znásilnění
- fyzické

52) Týrala Vás jedna osoba nebo více?

- jedna
- dvě
- více

53) Kdo byl osobou, která vás týrala?

- osoba, kterou osobně znáte
- osoba, kterou osobně neznáte

54) Jak dlouho trvalo násilí / opakovalo se?

- jednou
- dvakrát
- třikrát
- opakovalo se pravidelně

55) Našla jste ochranu ze strany jiné osoby?

- ano
- ne

56) Kdo byl osobou, u kterého jste našla ochranu?

- rodiče
- partner

- jiná příbuzná osoba
- jiná nepříbuzná osoba

57) Jak probíhalo násilí?

- veřejně a otevřeně
- tajně

58) Obracela jste se na policii?

- ano
- ano, ale potom jsem žalobu vzala zpět
- ne

59) Řešila police Váš případ?

- ano, případ byl vyřešen pokutou
- ano, případ byl vyřešen přiznáním trestního činu a odsouzením k trestu vězení
- ne, žalobu jsem vzala zpět
- ne, neřešila
- neobracela jsem se

ČÁST G: Soubor otázek ke třídění respondentek

60) Obracela jste se na policii?

- ano
- ano, ale potom jsem žalobu vzala zpět
- ne

61) Řešila police Váš případ?

- ano, případ byl vyřešen pokutou
- ano, případ byl vyřešen přiznáním trestního činu a odsouzením k trestu vězení
- ne, žalobu jsem vzala zpět
- ne, neřešila
- neobracela jsem se

62) Obracela jste se na odborníky pro kvalifikovanou psychologickou pomoc poté, co jste byla vystavena násilí?

- ano, obracela jsem se na odborníky samostatně
- ano, odborná pomoc mi byla poskytnutá státem
- stát mi neposkytnul pomoc, na soukromou pomoc nemám finance
- ne, neobracela jsem se

63) Přiznala jste se někomu, že jste byla vystavena násilí?

- ano, přiznala jsem se
- ne, nepřiznala jsem se

64) Proč jste se nikomu nepřiznala, že byla jste vystavena násilí?

- bála jsem se odsouzení ze strany policejních orgánů
- bála jsem se odsouzení ze strany rodiny
- bála jsem se odsouzení ze strany odborníka provádějícího forenzní lékařské vyšetření
- nevěřila jsem tomu, že policejní orgány to budou vyšetřovat
- bylo to pro mě psychicky náročné

- z jiných důvodu

65) Setkala jste se s odsouzením poté, co jste byla vystavena násilí?

- ano, setkala jsem se s veřejným odsouzením
- ano, setkala jsem se s odsouzením ze strany policejních orgánů
- ano, setkala jsem se s odsouzením ze strany odborníka provádějícího forenzní lékařské vyšetření
- ano, setkala jsem se s odsouzením ze strany rodiny
- ne, nesetkala jsem se
- ne, nepřiznala jsem se nikomu

66) Podlehla jste veřejnému tlaku poté, co jste byla vystavena násilí?

- ano, setkala jsem se s veřejným tlakem a musela jsem měnit základní aspekty svého života (jméno a příjmení, město bydliště apod.)
- ano, setkala jsem se s veřejným tlakem a musela jsem se obrátit na odborníky pro psychologickou pomoc
- ano, setkala jsem se s veřejným tlakem, který neovlivnil můj život a neměnila jsem základní aspekty svého života
- ano, setkala jsem se s veřejným tlakem a musela jsem měnit vedlejší aspekty svého života (pracoviště apod.)
- ne, nesetkala jsem se s žádným veřejným tlakem

ČÁST H: ODSOUZENÍ

67) Byla jste během činu pod vlivem alkoholu? (otázka pro všechny)

- ano, byla
- ne, nebyla

68) Byla jste odsouzena z toho, že během činu jste byla pod vlivem alkoholu?
(otázka pro všechny)

- ano, byla
- ne, nebyla

69) Byla jste během činu pod vlivem alkoholu? (otázka pouze pro znásilněné ženy)

- ano, byla
- ne, nebyla

70) Byla jste odsouzena z toho, že během činu jste byla pod vlivem alkoholu?
(otázka pouze pro znásilněné ženy)

- ano, byla
- ne, nebyla

71) Byla jste odsouzena z toho, že během činu jste byla nevhodně oblečena
(krátké, vyzývavé oblečení)? (otázka pouze pro znásilněné ženy)

- ano, byla
- ne, nebyla

72) Byla jste odsouzena z toho, že jste čin vyprovokovala svým chováním? (otázka
pouze pro ženy vystavené domácímu násilí)

- ano, byla
- ne, nebyla

73) Byla jste odsouzena z toho, že jste čin vyprovokovala svým vulgárním
chováním a vyzývala jste k pohlavnímu styku? (otázka pouze pro znásilněné
ženy)

- ano, byla

ne, nebyla

74) Byla jste odsouzena z toho, že jste čin vyprovokovala tím, že jste byla sama?
(otázka pouze pro znásilněné ženy)

ano, byla

ne, nebyla

75) Byla jste odsouzena z toho, že jste čin vyprovokovala tím, že jste to sama
dovolila? (otázka pro všechny)

ano, byla

ne, nebyla

76) Byla jste odsouzena z toho, že jste čin vyprovokovala tím, že jste to sama
dovolila? (otázka pouze pro ženy vystavené domácímu násilí)

ano, byla

ne, nebyla

ČÁST I: STIGMATIZACE

77) Poté, co jste byla vystavena násilí, mohla jste vést plnohodnotný společenský život? Změnilo se Vaše postavení ve společnosti či okolí?

- ano
- ne

78) Změnilo se Vaše postavení ve společnosti natolik, že jste zažívala ostudu?

- ano
- ne

79) Cítila jste se méněcenná na rozdíl od okolí?

- ano
- ne

80) Cítila jste se, jakože jste zkažena na rozdíl od okolí?

- ano
- ne

81) Cítila jste se v nebezpečí na rozdíl od okolí?

- ano
- ne

82) Cítila jste se jako slabá na rozdíl od okolí?

- ano
- ne

83) Pociťovala jste hanbu, ostudu?

- ano
- ne

84) Zažívala jste pocity sebenenávisti?

- ano
- ne

85) Zažívala jste pocity sebeponižování?

- ano
- ne

86) Snažila jste se vytěžit z toho, že jste se dostala do takové situace (dávky od státu, pomoc od okolí)?

- ano
- ne

87) Zažívala jste zvýšenou podezíravost vzhledem k tomu, že jste byla společností či jednotlivci odsouzena?

- ano
- ne

88) Zažila jste depresi vzhledem k tomu, že jste byla společností či jednotlivci odsouzena?

- ano
- ne

89) Zažívala jste pocity úzkosti vzhledem k tomu, že jste byla společností či jednotlivci odsouzena?

- ano
- ne

90) Změnil se vztah některých jednotlivců vůči Vám nenávratně?

- ano
- ne

91) Inklinovala jste k tomu, abyste se spojovala více s osobami, kteří zažili stejnou zkušenost?

- ano
- ne

92) Zažilo Vaše bezprostřední okolí (rodina) změnu vztahu vůči nim kvůli Vám?

ano

ne

93) Zažila jste od okolí pokusy o falešnou podporu a komunikaci s Vámi?

ano

ne

Příloha 2: Odpovědi na otázky k sekcím A-H dotazníku

ČÁST A: OSOBNÍ ÚDAJE		
Pohlaví		
žena	800000	100,00000%
muž (nepokračujte prosím ve vyplnění dotazníku)		
Věk		
do 20 let	72004	9,00050%
21-30 let	321501	40,18763%
31-40 let	279371	34,92138%
41 let a více	127124	15,89050%
Kraj (vyberte ze seznamu)		
Obec (vypište)		
Rodinný stav		
svobodná	58249	7,28113%
zadaná	2041	0,25513%
vdaná	328142	41,01775%
vdaná podruhé a více	269674	33,70925%
rozvedená	123502	15,43775%
vdova	18392	2,29900%
Počet dětí (vypište počet cifrou):		
Studujete?		
ano	105932	13,24150%
ne	694068	86,75850%
Nejvyšší dosažené vzdělání		
základní	28302	3,53775%
středoškolské s maturitou	45923	5,74038%
vyšší odborné	326591	40,82388%
vysokoškolské	399184	49,89800%
Jste zaměstnána?		
ano, stále zaměstnaná	392495	49,06188%
ano, zaměstnaná je příležitostní	103850	12,98125%
momentálně čerpám mateřskou dovolenou	194853	24,35663%
ne	108802	13,60025%
Celková délka zaměstnání:		
nepracovala jsem vůbec	49204	6,15050%
do 3 let	86563	10,82038%
od 3 do 6 let	152902	19,11275%
od 6 do 10 let	304854	38,10675%
déle než 10 let	206477	25,80963%
Popište, jak velký příjem VY OSOBNĚ máte?		
nemám žádný	108802	13,60025%
pod 15 tisíc rublů	50284	6,28550%
15–25 tisíc rublů	303835	37,97938%
25–40 tisíc rublů	317992	39,74900%
45–55 tisíc rublů	11039	1,37988%

55 tisíc rublů a více	8048	1,00600%
Jste finančně závislá na svém partnerovi?		
ano	214953	26,86913%
jen částečně	182932	22,86650%
z větší části ano	382541	47,81763%
vůbec ne	19574	2,44675%
Měla jste oba rodiče (od Vašich 5 let)?		
ano	284036	35,50450%
ne, měla jsem pouze matku	62492	7,81150%
ne, měla jsem pouze otce	9203	1,15038%
ne, měla jsem matku a otčíma	337540	42,19250%
ne, měla jsem otce a macechu	29401	3,67513%
ne, vyrůstala jsem u prarodičů	74035	9,25438%
ne, byla jsem adoptována	3293	0,41163%
E-mailová adresa (vypište – nepovinné)	-	-
ČÁST B: NÁSILÍ V DĚTSTVÍ		
Byla jste někdy přímou obětí násilí v dětství?		
ano	322167	40,27088%
ne	477833	59,72913%
Typ násilí, kterému jste byla vystavena:		
psychické	11394	3,53668%
sexuální obtěžování	3841	1,19224%
sexuální – znásilnění	7394	2,29508%
fyzické	299538	92,97600%
Týrala vás jedna osoba nebo více?		
jedna	272718	84,65113%
dvě	49302	15,30324%
tři	139	0,04315%
více	8	0,00248%
Kdo byl osobou, která vás týrala?		
maminka	3495	1,08484%
tatínek	274433	85,18346%
babička	3	0,00093%
dědeček	249	0,07729%
nevlastní otec	39432	12,23961%
nevlastní maminka	1394	0,43269%
jiná příbuzná osoba	132	0,04097%
jiná nepříbuzná osoba	3029	0,94020%
Našla jste ochranu ze strany jiné osoby?		
ano, příbuzné osobě	217496	67,51033%
ano, cizí osobě	6541	2,03031%
ne	98130	30,45936%
Bylo chování této osoby nějakým způsobem odsouzeno ze strany jiných členů domácnosti?		
ano	62328	19,34649%
ne	259839	80,65351%
Kde probíhalo násilí?		

doma na očích u ostatních členů domácnosti	301253	93,50834%
doma, když nikdo neviděl	17549	5,44717%
mimo domov, na veřejnosti	4	0,00124%
mimo domov a bylo tajné	3361	1,04325%
Jak dlouho trvalo násilí / opakovalo se?		
jednou	6346	1,96979%
nepravidelně, odehrávalo se spíše výjimečně	437	0,13564%
pravidelně, trvalo 1–3 let	3209	0,99607%
pravidelně, trvalo 3–7 let	2981	0,92530%
pravidelně, trvalo více než 7 let	309194	95,97321%
ČÁST C: NÁSILÍ V RODINĚ V DĚTSTVÍ		
Byla jste někdy svědkem násilí v rodině, kterou způsobil váš příbuzný (například tatínek pobíjel maminku)?		
ano	371596	46,44950%
ne	428404	53,55050%
Byla jste někdy svědkem násilí v rodině, kterou způsobil cizí, nepříbuzná osoba (například třetí osoba zabila/znásilnila maminku)?		
ano	361	0,04513%
ne	799639	99,95488%
Kdo byl agresorem?		
maminka	342	0,09204%
tatínek	201363	54,18869%
babička	236	0,06351%
dědeček	97184	26,15313%
jiná příbuzná osoba	34707	9,33998%
jiná nepříbuzná osoba	361	0,09715%
Jak dlouho trvalo násilí?		
jednou	4061	1,09285%
nepravidelně, odehrávalo se spíše výjimečně	47053	12,66241%
pravidelně, trvalo 1–3 let	13958	3,75623%
pravidelně, trvalo 3–7 let	36301	9,76894%
pravidelně, trvalo více než 7 let	270223	72,71957%
Hledala jste ochranu, mohla jste se někomu svěřit?		
ano, příbuzné osobě	14170	3,81328%
ano, cizí osobě	2077	0,55894%
ne	355349	95,62778%
ČÁST D: NÁSILÍ V SVĚ VLASTNÍ RODINĚ		
Byla jste někdy přímou obětí násilí ve své vlastní rodině?		
ano	296409	37,05113%
ne	503591	62,94888%
Typ násilí, kterému jste byla vystavena?		
psychické	10847	3,65947%
sexuální obtěžování	4002	1,35016%
sexuální – znásilnění	253981	85,68599%
fyzické	27579	9,30437%

Týrala Vás jedna osoba nebo více?		
jedna	296369	99,98651%
dvě	39	0,01316%
více	1	0,00034%
Kdo byl osobou, která vás týrala?		
partner	276395	93,24784%
dítě	1321	0,44567%
jiná příbuzná osoba	18693	6,30649%
Jak dlouho trvalo násilí?		
jednou	4259	1,43687%
nepravidelně, odehrávalo se spíše výjimečně	96408	32,52533%
nepravidelně, ale často	156340	52,74469%
pravidelně, trvalo 1–3 let	15389	5,19181%
pravidelně, trvalo 3–7 let	14321	4,83150%
pravidelně, trvalo více než 7 let	9692	3,26981%
Hledala jste ochranu, mohla jste se někomu svěřit?		
ano, příbuzné osobě	214085	72,22621%
ano, cizí osobě	16591	5,59733%
ne	65733	22,17645%
Bylo chování této osoby nějakým způsobem odsouzeno ze strany jiných členů domácnosti		
ano	146371	49,38143%
ne	150038	50,61857%
Kde probíhalo násilí?		
doma na očích u ostatních členů domácnosti	117540	39,65467%
doma, když nikdo neviděl	175437	59,18747%
mimo domov, na veřejnosti	3425	1,15550%
mimo domov a bylo tajné	7	0,00236%
Obracela jste se na policii?		
ano	17349	5,85306%
ano, ale potom jsem žalobu vzala zpět	43827	14,78599%
ne	235233	79,36095%
Řešila police Váš případ?		
ano, případ byl vyřešen pokutou	16785	5,66278%
ano, případ byl vyřešen přiznáním trestního činu a odsouzením k trestu vězení	3	0,00101%
ne, žalobu jsem vzala zpět	43827	14,78599%
ne, neřešila	561	0,18927%
žalobu jsem nepodávala	235233	79,36095%
ČÁST E: NÁSILÍ V PRÁCI		
Byla jste někdy přímou obětí násilí v práci?		
ano	161284	20,16050%
ne	638716	79,83950%
Typ násilí, kterému jste byla vystavena?		
psychické	57924	35,91429%
sexuální obtěžování	102529	63,57047%
sexuální – znásilnění	831	0,51524%
fyzické	0	0,00000%

Týrala Vás jedna osoba nebo více?		
jedna	142644	88,44275%
dvě	13287	8,23826%
více	5353	3,31899%
Kdo byl osobou, která vás týrala?		
šéf	93483	57,96173%
kolega	65026	40,31770%
jiná osoba	2775	1,72057%
Jak dlouho trvalo násilí?		
jednou	19266	11,94539%
nepravidelně, odehrávalo se spíše výjimečně	131955	81,81531%
pravidelně	10063	6,23930%
Našla jste ochranu ze strany jiné osoby?		
ano	158933	98,54232%
ne	2351	1,45768%
Kdo byl osobou, u kterého jste našla ochranu?		
rodiče	3912	2,42554%
partner	136872	84,86397%
kolega ženského pohlaví	4218	2,61526%
kolega mužského pohlaví	198	0,12276%
šéf	15277	9,47211%
jiná příbuzná osoba	371	0,23003%
jiná nepříbuzná osoba	436	0,27033%
Kde probíhalo násilí?		
v práci, veřejně a otevřeně	47296	29,32467%
v práci, tajně	113721	70,50978%
mimo pracoviště	267	0,16555%
Věděli kolegové / šéfové o probíhajícím násilí?		
ano	8934	5,53930%
ne	152350	94,46070%
Jak reagovali ostatní kolegové na probíhající násilí?		
odsuzovali	4631	3,73007%
řešili to	284	0,22875%
věděli a neřešili to	1743	1,40391%
podporovali	738	0,59443%
nevěděli o tom	116757	94,04283%
Obracela jste se na policii?		
ano	579	0,35899%
ano, ale potom jsem žalobu vzala zpět	61	0,03782%
ne	160644	99,60318%
Řešila police Váš případ?		
ano, případ byl vyřešen pokutou	498	0,30877%
ano, případ byl vyřešen přiznáním trestního činu a odsouzením k trestu vězení	2	0,00124%
ne, žalobu jsem vzala zpět	61	0,03782%
ne, neřešila	79	0,04898%

ČÁST F: NÁSILÍ MIMO DOMOV		
Byla jste někdy obětí násilí mimo práci domov?		
ano	92245	11,53063%
ne	707755	88,46938%
Typ násilí, kterému jste byla vystavena?		
psychické	28	0,03035%
sexuální obtěžování	19	0,02060%
sexuální – znásilnění	91902	99,62816%
fyzické	296	0,32088%
Týrala Vás jedna osoba nebo více?		
jedna	78394	84,98455%
dvě	12948	14,03653%
více	903	0,97891%
Kdo byl osobou, která vás týrala?		
osoba, kterou osobně znáte	16392	17,77007%
osoba, kterou osobně neznáte	75853	82,22993%
Jak dlouho trvalo násilí / opakovalo se?		
jednou	68723	74,50051%
dvakrát	21594	23,40940%
třikrát	1076	1,16646%
opakovalo se pravidelně	852	0,92363%
Našla jste ochranu ze strany jiné osoby?		
ano	41283	44,75365%
ne	50962	55,24635%
Kdo byl osobou, u kterého jste našla ochranu?		
rodiče	11428	12,38875%
partner	29346	31,81311%
jiná příbuzná osoba	218	0,23633%
jiná nepříbuzná osoba	291	0,31546%
Jak probíhalo násilí?		
veřejně a otevřeně	371	0,40219%
tajně	91874	99,59781%
Obracela jste se na policii?		
ano	10358	11,22879%
ano, ale potom jsem žalobu vzala zpět	18593	20,15611%
ne	63294	68,61510%
Řešila police Váš případ?		
ano, případ byl vyřešen pokutou	137	0,14852%
ano, případ byl vyřešen přiznáním trestního činu a odsouzením k trestu vězení	7543	8,17714%
ne, žalobu jsem vzala zpět	18593	20,15611%
ne, neřešila	2678	2,90314%
neobracela jsem se	63294	68,61510%
ČÁST G: Soubor otázek ke třídění respondentek		
Obracela jste se na policii?		

ano	28286	9,47760%
ano, ale potom jsem žalobu vzala zpět	62481	20,93509%
ne	207684	69,58730%
Řešila police Váš případ?		
ano, případ byl vyřešen pokutou	17420	5,83680%
ano, případ byl vyřešen přiznáním trestního činu a odsouzením k trestu vězení	7548	2,52906%
ne, žalobu jsem vzala zpět	62481	20,93509%
ne, neřešila	3318	1,11174%
neobracela jsem se	207684	69,58730%
Obracela jste se na odborníky pro kvalifikovanou psychologickou pomoc poté, co jste byla vystavena násilí?		
ano, obracela jsem se na odborníky samostatně	27493	9,21190%
ano, odborná pomoc mi byla poskytnutá státem	6940	2,32534%
stát mi neposkytnul pomoc, na soukromou pomoc nemám finance	1253	0,41983%
ne, neobracela jsem se	262765	88,04293%
Přiznala jste se někomu, že jste byla vystavena násilí?		
ano, přiznala jsem se	161057	53,96430%
ne, nepřiznala jsem se	137394	46,03570%
Proč jste se nikomu nepřiznala, že byla jste vystavena násilí?		
bála jsem se odsouzení ze strany policejních orgánů	22324	16,24816%
bála jsem se odsouzení ze strany rodiny	8021	5,83796%
bála jsem se odsouzení ze strany odborníka provádějícího forenzní lékařské vyšetření	17540	12,76621%
nevěřila jsem tomu, že policejní orgány to budou vyšetřovat	78513	57,14442%
bylo to pro mě psychicky náročné	10353	7,53526%
z jiných důvodů	643	0,467997%
Setkala jste se s odsouzením poté, co jste byla vystavena násilí?		
ano, setkala jsem se s veřejným odsouzením	532	0,17825%
ano, setkala jsem se s odsouzením ze strany policejních orgánů	56358	18,88350%
ano, setkala jsem se s odsouzením ze strany odborníka provádějícího forenzní lékařské vyšetření	42006	14,07467%
ano, setkala jsem se s odsouzením ze strany rodiny	6734	2,25632%
ne, nesetkala jsem se	55427	18,57156%
ne, nepřiznala jsem se nikomu	137394	46,03570%
Podlehla jste veřejnému tlaku poté, co jste byla vystavena násilí?		
ano, setkala jsem se s veřejným tlakem a musela jsem měnit základní aspekty svého života (jméno a příjmení, město bydliště apod.)	3692	2,29236%

ano, setkala jsem se s veřejným tlakem a musela jsem se obrátit na odborníky pro psychologickou pomoc	64433	40,00633%
ano, setkala jsem se s veřejným tlakem, který neovlivnil můj život a neměnila jsem základní aspekty svého života	60483	37,55379%
ano, setkala jsem se s veřejným tlakem a musela jsem měnit vedlejší aspekty svého života (pracoviště apod.)	25022	15,53611%
ne, nesetkala jsem se s žádným veřejným tlakem	7427	4,61141%
ČÁST H: ODSOUZENÍ		
Byla jste během činu pod vlivem alkoholu? (otázka pro všechny)		
ano, byla	5491	5,19833%
ne, nebyla	100139	94,80167%
Byla jste odsouzena za to, že během činu jste byla pod vlivem alkoholu? (otázka pro všechny)		
ano, byla	4939	4,67575%
ne, nebyla	100691	95,32425%
Byla jste během činu pod vlivem alkoholu? (otázka pouze pro znásilněné ženy)		
ano, byla	4527	12,10072%
ne, nebyla	32884	87,89928%
Byla jste odsouzena za to, že během činu jste byla pod vlivem alkoholu? (otázka pouze pro znásilněné ženy)		
ano, byla	4072	10,88450%
ne, nebyla	33339	89,11550%
Byla jste odsouzena za to, že během činu jste byla nevhodně oblečena (krátké, vyzývavé oblečení)? (otázka pouze pro znásilněné ženy)		
ano, byla	29464	78,75758%
ne, nebyla	7947	21,24242%
Byla jste odsouzena za to, že jste čin vyprovokovala svým chováním? (otázka pouze pro ženy vystavené domácímu násilí)		
ano, byla	59832	87,70834%
ne, nebyla	8385	12,29166%
Byla jste odsouzena za to, že jste čin vyprovokovala svým vyzývacím chováním a vyzývala jste k pohlavnímu styku? (otázka pouze pro znásilněné ženy)		
ano, byla	15259	40,78747%
ne, nebyla	22152	59,21253%
Byla jste odsouzena za to, že jste čin vyprovokovala tím, že jste byla sama? (otázka pouze pro znásilněné ženy)		
ano, byla	4217	11,27209%
ne, nebyla	33194	88,72791%

Byla jste odsouzena za to, že jste čin vyprovokovala tím, že jste to sama dovolila? (otázka pro všechny)		
ano, byla	77365	73,24150%
ne, nebyla	28265	26,75850%
Byla jste odsouzena za to, že jste čin vyprovokovala tím, že jste to sama dovolila? (otázka pouze pro ženy vystavené domácímu násilí)		
ano, byla	62101	91,03449%
ne, nebyla	6116	8,96551%

Příloha 3: Odpovědi na otázky k sekci I dotazníku

Otázka	Ano	Ano, %	Ne	Ne, %
Poté, co jste byla vystavena násilí, mohla jste vést plnohodnotný společenský život? Změnilo se Vaše postavení ve společnosti či okolí?	69432	65,731%	36198	34,269%
Změnilo se Vaše postavení ve společnosti natolik, že jste zažívala ostudu?	592	0,560%	105038	99,440%
Cítila jste se méněcenná na rozdíl od okolí?	99372	94,076%	6258	5,924%
Cítila jste se jakože jste zkažena na rozdíl od okolí?	52931	50,110%	52699	49,890%
Cítila jste se v nebezpečí na rozdíl od okolí?	69230	65,540%	36400	34,460%
Cítila jste se jako slabá na rozdíl od okolí?	20305	19,223%	85325	80,777%
Pocítovala jste hanbu, ostudu?	103195	97,695%	2435	2,305%
Zažívala jste pocity sebenenávisti?	102938	97,451%	2692	2,549%
Zažívala jste pocity sebeponižování?	104746	99,163%	884	0,837%
Zažila jste se vytěžit z toho, že jste se dostala do takové situace (dávky od státu, pomoc od okolí)	204	0,193%	105426	99,807%
Zažívala jste zvýšenou podezíravost vzhledem k tomu, že jste byla společností či jednotlivci odsouzena?	30853	29,209%	74777	70,791%
Zažila jste depresi vzhledem k tomu, že jste byla společností či jednotlivci odsouzena?	58245	55,141%	47385	44,859%
Zažívala jste pocity úzkosti vzhledem k tomu, že jste byla společností či jednotlivci odsouzena?	74924	70,931%	30706	29,069%
Změnil se vztah některých jednotlivců vůči Vám nenávratně?	59330	56,168%	46300	43,832%
Inklinovala jste k tomu, abyste se spojovala více s osobami, kteří zažili stejnou zkušenost?	20415	19,327%	85215	80,673%
Zažilo Vaše bezprostřední okolí (rodina) změnu vztahu vůči nim kvůli Vám?	40926	38,745%	64704	61,255%
Zažila jste od okolí pokusy o falešnou podporu a komunikaci s Vámi?	122	0,115%	105508	99,885%